

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
МИНИСТЕРСКИ СЪВЕТ

План за управление на риска от бедствия в България

2022 г.

Съдържание

РЕЗЮМЕ	6
1. ВЪВЕДЕНИЕ	9
1.1. За настоящия документ.....	9
1.2. Методология	9
1.3. Цели на ПУРБ.....	11
1.4. Структура на документа	12
2. ОПИСАНИЕ НА ОСНОВНИТЕ ВИДОВЕ РИСК	14
2.1. Изменение на климата.....	15
2.2. Риск, свързан с природни опасности.....	16
2.3. Заразни болести.....	18
2.4. Техногенни аварии	19
2.5. Оценка и сравнение на риска при избраните сценарии.....	20
3. ЦЕЛИ И ИНВЕСТИЦИОННИ ПРИОРИТЕТИ ЗА ОСВЕДОМЕНОСТ ЗА РИСКА, ПРЕВЕНЦИЯ, ГОТОВНОСТ И РЕАГИРАНЕ	23
3.1. Цели за превенция, готовност и реагиране при бедствия.....	23
3.2. Хоризонтални и специфични за бедствията инвестиционни приоритети.....	24
3.3. Многокритериален анализ и приоритизация	89
4. МЕХАНИЗЪМ ЗА ФИНАНСИРАНЕ	94
5. МЕХАНИЗЪМ ЗА МОНИТОРИНГ (НАБЛЮДЕНИЕ)	99
5.1. Цел и основни положения	99
5.2. Предложение за роли и отговорности	99
5.3. Оценка и наблюдение.....	100
6. ПРИЛОЖЕНИЯ	102
6.1. Приложение 1: Консултации, проведени през 2021 г. като част от подготовката за ПУРБ	102
6.2. Приложение 2: Оценки след многокритериален анализ (МКА)	103
6.3. Приложение 3. Използвана литература	119
6.4. Приложение 4. Финансова диагностика на риска от бедствия (предоставена отделно)	121
6.5. Приложение 5: Резултати от проучване на обществената осведоменост (предоставени отделно).....	121

Таблицы

Таблица 1. Преглед на опасностите, разгледани в ПУРБ.....	9
Таблица 2. Тематично отключващо условие и критерии за изпълнение	12
Таблица 3. Вид бедствие и прогнозирано въздействие на изменението на климата до 2050 г. .	16
Таблица 4. Ключови национални интереси на България и въздействието им по отношение на управлението на риска от бедствия.....	20
Таблица 5. Предложение за цели на ПУРБ.....	23
Таблица 6. Хоризонтални инвестиционни приоритети.....	26
Таблица 7. Примерна матрица на МКА	91
Таблица 8. Мерки и времева рамка за изпълнението им	98
Таблица 9. МКА за риска от наводнения.....	103
Таблица 10. МКА за риска от земетресения.....	105
Таблица 11. МКА за риска от свлачища	108
Таблица 12. МКА за риска от горски пожари	108
Таблица 13. МКА за риска от суши.....	109
Таблица 14. МКА за риска от екстремни горещини	111
Таблица 15. МКА за риска от бури и екстремни зимни условия.....	111
Таблица 16. МКА за риска от заразни болести при човека.....	113
Таблица 17. МКА за риска от заразни болести по растенията и животните	114
Таблица 18. МКА за риска от промишлени аварии	115
Таблица 19. МКА за риска от ядрени и радиационни аварии.....	117
Таблица 20. МКА за риска от транспортни инциденти	117

Фигури

Фигура 1. Диаграма, показваща въздействието и вероятността за основните рискове в България	21
Фигура 2. Общ преглед на различни инструменти за ФУБ и използването им при бедствия с различна тежест и по време след настъпване на бедствие	96

Акроними и съкращения

АГКК	Агенция по геодезия, картография и кадастър
АЕЦ	Атомна електрическа централа
АРП	Анализ на разходите и ползите
БАБХ	Българска агенция по безопасност на храните
БАН	Българска академия на науките
БД	Басейнова дирекция
БДЖ	Български държавни железници
ГД ЕЧНО	Генерална дирекция „Европейска гражданска защита и операции за хуманитарна помощ“ (Directorate-General for European Civil Protection and Humanitarian Aid Operations)
ДАБДП	Държавна агенция „Безопасност на движението по пътищата“
ДАМТН	Държавна агенция за метрологичен и технически надзор
ДНСК	Дирекция за национален строителен контрол
ЕЗФРСР	Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕИБ	Европейска инвестиционна банка
ЕС	Европейски съюз
ЕСИФ	Европейски структурни и инвестиционни фондове
ЕСФ+	Европейски социален фонд плюс
ЕФГЗ	Европейски фонд за гарантиране на земеделието
ЕФМДР	Европейски фонд за морско дело и рибарство
ЕФМДРА	Европейски фонд за морско дело и рибарство и аквакултури
ЕФРР	Европейски фонд за регионално развитие
ЗЗБ	Закон за защита при бедствия
КИИП	Камара на инженерите в инвестиционното проектиране
КФ	Кохезионен фонд
МВР	Министерство на вътрешните работи
МВУ	Механизъм за възстановяване и устойчивост
МГЗЕС	Механизъм за гражданска защита на ЕС
МЕ	Министерство на енергетиката
МЗ	Министерство на здравеопазването
МЗм	Министерство на земеделието
МИ	Министерство на икономиката
МКА	Многокритериален анализ
МКВПМС	Междуведомствена комисия за възстановяване и подпомагане към Министерския съвет
МОН	Министерство на образованието и науката
МОСВ	Министерство на околната среда и водите
МРРБ	Министерство на регионалното развитие и благоустройството
МС	Министерски съвет
МСП	Малки и средни предприятия
МТС	Министерство на транспорта и съобщенията

МФ	Министерство на финансите
МФР	Многогодишна финансова рамка
НИМХ	Национален институт по метеорология и хидрология
НПНРБ	Национална програма за намаляване на риска от бедствия
НПО	Неправителствена организация
НПРБ	Национален профил на риска от бедствия
НСНРБ	Национална стратегия за намаляване на риска от бедствия
НСРР	Национална стратегическа референтна рамка
ОиП	Оперативни разходи и поддръжка
ОВС	Обекти с висока стойност
ОП	Оперативна програма
ОСП	Обща селскостопанска политика
ПУРБ	План за управление на риска от бедствия
ПЧП	Публично-частно партньорство
СИЦ	Съвместен изследователски център
СОП	Стандартна оперативна процедура
СПКУ	Споразумение за предоставяне на консултантски услуги
СРП	Система за ранно предупреждение
СРПЕГ	Система за ранно предупреждение за екстремни горещини
УАСГ	Университет по архитектура, строителство и геодезия
УРП	Управление на риска от бедствия
ФУБ	Финансиране на управлението при бедствия
ФСП	Фонд за справедлив преход
ЦОРХВ	Център за оценка на риска по хранителната верига
ЦП	Цел на политика
LIFE	Финансов инструмент за околна среда (Financial Instrument for the Environment)
NGEU	Фонд „Следващо поколение ЕС“ (Next Generation EU fund)

РЕЗЮМЕ

България е силно изложена на опасности причинени от природни явления. Между 2000 г. и 2020 г. загубите от бедствия възлизат на 2,14 млрд. щатски долара. Наводненията представляват значителен риск за множество региони в България, както и земетресенията, които макар и по-редки, също биха могли да имат потенциално опустошително въздействие. Други често възникващи събития са свлачища, горски пожари, суши, екстремни горещини, бури и сурови зимни условия. България е изложена също и на опасности, свързани със заразни болести при хората, болести по животните и растенията и е изправена пред рискове от промишлени и ядрени аварии и транспортни инциденти.

Планът за управление на риска от бедствия (ПУРБ) за България определя цели, инвестиционни приоритети и финансови механизми за управление на този риск. ПУРБ подкрепя прилагането на Националната стратегия за намаляване на риска от бедствия (НСРБ) 2018–2030 г., приета през април 2018 г. от Министерския съвет (МС), за да предостави всеобхватна визия и принципи, очаквани резултати и стратегически цели за управление на риска от бедствия (УРБ) и свързаната с това адаптация към изменението на климата. Оперативните цели за УРБ за следващите пет години са определени в Националната програма за намаляване на риска от бедствия (НПНРБ) 2021-2025 г., която ПУРБ също поддържа.

Планът за УРБ има за цел да информира отговорните институции, заинтересованите страни и широката общественост за целите, мерките, инструментите и ресурсите за УРБ в България. Той служи като основа за изграждане на консенсус между заинтересованите страни и подпомага изпълнението на съответното отключващо условие на Европейския съюз (ЕС), свързано с финансовите ресурси за 2021–2027 г., предназначени за намаляване на риска от бедствия и за адаптиране към изменението на климата. Освен това той подкрепя и прилагането на Парижкото споразумение и допринася за разработването и прилагането на планиращите документи, свързани със защитата от бедствия в Република България.

Планът за УРБ предлага шест обобщаващи цели за три времеви периода: до 2025, 2030 и 2040 г. Те включват: (а) повишаване на осведомеността за риска от бедствия сред населението и заинтересованите страни; (б) укрепване на институционалния капацитет; (в) подобряване на ефективността на УРБ и свързаното с него планиране; (г) повишаване на ефективността на междуинституционалната координация и на диалога между институциите и гражданите, академичните среди, бизнеса и неправителствения сектор; (д) повишаване на ефективността на финансирането на УРБ; и (е) укрепване на икономическата, социалната, здравната и екологичната устойчивост.

За постигането на тези цели се предлага набор от приоритетни инвестиционни мерки за повишаване на осведомеността, превенцията, готовността и реагирането при бедствия. Те включват хоризонтални мерки, които целят управление на риска при множество опасности, както и специфични мерки за конкретни опасности. Предложените мерки са представени (в поредица от таблици в раздели 3.2.1 и 3.2.2) според: целта(ите) на ПУРБ, за които те допринасят; фазите на цикъла на УРБ, към които се отнасят; очакваните резултати от тяхното прилагане; очаквания период за изпълнение; и органите, отговорни за тяхното изпълнение.

С цел приоритизация на мерките се прилага многокритериален анализ (МКА). Мерките се оценяват въз основа на важността на: националния риск, към който се отнасят; ефективността

при намаляване на риска; икономическата ефикасност; финансовата и социалната устойчивост; текущия капацитет за изпълнение и спешността. Общият рейтинг за приоритизиране на всяка мярка е претеглено съчетание от горните критерии, всеки от които се оценява между 1 и 3. Този подход позволява съчетано приоритизиране – количествено и качествено – на потенциалните мерки в рамките на и между категориите риск.

За прилагане на приоритетни мерки за намаляване на риска от бедствия се предоставя значително финансиране от ЕС. Наличните европейски структурни и инвестиционни фондове (ЕСИФ) са в съответствие с целите и приоритетите на европейската политика на сближаване, която има за цел да подкрепи усилията на държавите членки да възстановят икономиките си от въздействието на пандемията от COVID-19, да се справят с изменението на климата чрез мерки за смекчаване, адаптиране и трансформиране на съществуващите модели на производство и потребление в зелена и енергийно ефективна икономика. Бюджетът на ЕС (2021–2027 г.) включва традиционните компоненти на многогодишната финансова рамка (МФР), допълнени с ресурси от нови финансови инструменти като инструмента „Следващо поколение ЕС“ (806,9 млрд. евро). Дългосрочният бюджет на ЕС, съчетан със средства от „Следващо поколение ЕС“ (NGEU), ще бъде най-големият пакет от стимули, финансиран някога в Европа. Като част от инструмента „Следващо поколение ЕС“, Механизмът за възстановяване и устойчивост (RRF) е предназначен да смекчи икономическото и социалното въздействие на пандемията от COVID-19 и да направи европейските икономики и общества по-устойчиви и по-добре подготвени за предизвикателствата и възможностите на зеления и цифровия преход. За да приложи европейската стратегия за зелен преход, България очаква удвояване на инвестициите за предстоящия програмен период спрямо предишния. Инвестиционните приоритети на ПУРБ са добре съгласувани с тези различни програми и инструменти на ниво ЕС.

Освен това има и национални източници за финансиране на инвестиционните приоритети за намаляване на риска от бедствия. Финансовите ресурси за подобряване на защитата при бедствия биха могли да бъдат осигурени от държавния бюджет чрез следните четири механизма: финансиране, осигурено съгласно Закона за защита при бедствия (ЗЗБ) и планирано като част от бюджетната процедура съгласно Закона за публичните финанси; годишно финансиране за предотвратяване и възстановяване на бедствия чрез дейностите, делегирани от държавата на общините по Дейност „Гражданска защита, управление и дейности в случай на природни бедствия и аварии“; финансиране, осигурено от резерва за непредвидени и/или неотложни разходи въз основа на решение на Междуведомствената комисия за възстановяване и подпомагане към Министерския съвет (МКВПМС) и на Общинския фонд “Солидарност“ (закрит с решение № 3.3/Протокол № 2 от заседание на Общото събрание на НСОРБ, проведено на 20 септември 2021 г.). Освен европейските и националните финансови ресурси може също да се проучат начини за мобилизиране на частния капитал за инвестиране в предотвратяване и възстановяване при бедствия чрез финансови инструменти. Обменът на знания, опит и изследвания чрез партньорства между публичния сектор, частния сектор, организациите на гражданското общество и академичните среди също може да разкрие възможности за инвестиции за намаляване на риска от бедствия.

В рамките на ПУРБ са разгледани различни механизми за осигуряване на финансиране за реагиране при бедствия и възстановяване. Настоящият потенциален финансов недостиг след бедствия може да бъде значителен. Средната разлика е 96 млн. лева (50 млн. евро) и до 2,9

млрд. лв. (1,5 млрд. евро) за тежки бедствия на годишна база. Въвеждането на цялостна стратегия за наслагване на риска – която потенциално би включвала бюджетирание въз основа на риска, условни кредитни споразумения, подобряване на съществуващите резерви, фондове за солидарност, по-широко застраховане на публични активи и укрепване на местния застрахователен пазар – може да генерира икономии от 60–100 млн. лв. (30–50 млн. евро) за вероятни събития с по-малка тежест (т.е. 1 на 5 години до 1 на 10 година) и до 250 млн. лв. (128 млн. евро) за по-тежки бедствия.

Наблюдението (мониторингът) и докладването за резултатите от прилагането на ПУРБ се осъществяват чрез предвидените в ЗЗБ годишни доклади за състоянието на защитата при бедствия.

1. ВЪВЕДЕНИЕ

1.1. За настоящия документ

Настоящият документ се основава на разработения по Компонент 4 от Споразумението за предоставяне на консултантски услуги, засилващи устойчивостта към рискове от бедствия между Министерството на вътрешните работи на Република България и Международната банка за възстановяване и развитие (ДВ, бр. 26 от 2020 г.), доклад. В съответствие със Споразумението:

- Докладът се основава на: *ключови данни* от диагностиката и пътната карта (разработена в рамките на Компонент 1 на този проект), информация за историческите щети и загуби и на Националния профил за риска от бедствия (НПРБ), като на тази база са определени *цели за превенция на бедствия, готовност и реагиране* за най-малко три периода (до 2025, 2030 и 2040 г.); *инвестиционни приоритети* за осведоменост за риска, превенция, готовност и реагиране, *налични механизми за финансиране* (т.е. финансиране на национално и поднационално ниво, средства на Европейския съюз, финансиране от международни финансови институции и др.); *възможности за публично-частни подходи* за изграждане на устойчивост; и *различни подходи* за повишаване на финансовата устойчивост към шоковите въздействия от бедствия на ниво домакинство, общинско и национално.
- Изготвянето на доклада се базира и на широкообхватни консултации със съответните министерства, поднационалните органи, частния сектор, гражданското общество, академичните среди, Националната платформа за намаляване на риска от бедствия и широката общественост.

1.2. Методология

Планът за УРБ се основава на резултатите от диагностиката и пътната карта, прегледа на информацията за историческите щети и загуби и предложението за НПРБ изготвени съгласно Споразумението. Екипът на Световната банка също така извърши допълнителна изследователска и аналитична работа и проведе консултации със заинтересованите страни относно съдържанието на предложения ПУРБ. Както е представено в Таблица 1, ПУРБ разглежда природни опасности, заразни болести и причинени от човека опасности (техногенни рискове).

Таблица 1. Преглед на опасностите, разгледани в ПУРБ

Видове	Опасности
Природни	Наводнения Земетресения Свлачища Горски пожари Суши Екстремни горещини Бури Екстремни зимни условия
Заразни болести	Заразни болести при човека Заразни болести по животните Заразни болести по растенията
Техногенни	Промислени аварии

	Ядрени и радиационни аварии Транспортни инциденти
--	--

Заклученията от диагностиката и пътната карта дават информация за идентифицирането на възможности за бъдещо развитие в УРБ. Анализът на историческите щети и загуби подкрепя анализа на риска със съответните исторически данни и предостави информация за типове въздействия, които трябва да бъдат управлявани и смекчени чрез прилагането на различни мерки за намаляване на риска от бедствия (НРБ). Анализът също така разглежда националното законодателство, Националната стратегия за намаляване на риска от бедствия (НСНРБ) 2018 – 2030 г. и Националната програма за намаляване на риска от бедствия (НПНРБ) 2021–2025 г., за да се постигне максимална съгласуваност.

Проведено е и проучване на обществената осведоменост относно УРБ, фокусирано върху обществените възприятия. Извършен е анализ на пропуските при финансиране на управлението при бедствия (ФУБ) с цел осигуряване на информация за Глава 4 на настоящия документ. Техническите доклади от проучването и анализът на пропуските при ФУБ са предоставени отделно към ПУРБ. За да се дадат насоки за приоритизирането на предложените мерки, е разработен многокритериален анализ (МКА). Институциите и вземащите решения е целесъобразно да използват този инструмент в бъдеще, за да подкрепят оценката на мерките и/или процесите на вземане на решения (вж. Приложение 2). Събрана е информация от институции, имащи различни роли в УРБ, като се акцентира върху планираните инвестиционни приоритети и съответните финансови инструменти.

Въз основа на информацията от предходните компоненти по изпълнение на Споразумението и информацията, събрана по време на работата по Компонент 4 са предложени цели, мерки и механизми за финансиране на УРБ. Тези предложения са представени и обсъдени в рамките на работните групи, създадени по Компонент 3, и включват представители на заинтересованите институции, професионални асоциации, академични среди и т.н. (вж. Приложение 1). Съдържанието на ПУРБ е представено на семинар, организиран от Главна дирекция „Пожарна безопасност и защита на населението“ към Министерството на вътрешните работи (МВР) на 8 юли 2021 г., на който присъстваха широк кръг представители на заинтересованите страни. Коментарите и предложенията, направени от тях по време и след семинара, са отразени в този документ.

1.3. Цели на ПУРБ

Предложението за ПУРБ представлява рамка от мерки за НРБ, свързани със защитата при бедствия.¹ Основните цели на ПУРБ на България са следните:

- Да информира отговорните институции, заинтересованите страни и широката общественост за целите, мерките, инструментите и ресурсите за управление на риска от бедствия.
- Да служи като основа за изграждане на консенсус между различните заинтересовани страни и да улеснява дискусиите относно действията, необходими за управление на риска от бедствия в България.
- Да подпомогне повишаване на ефективността на управлението на риска от бедствия, включително и в контекста на тематично отключващо условие² 2.4. „Ефективна рамка за управление на риска от бедствия“, свързано с втората цел на новата ЕС политика на сближаване³ „По-зелена, нисковъглеродна и устойчива Европа с икономика в преход към нулеви нетни въглеродни емисии чрез насърчаване на чист и справедлив енергиен преход, зелени и сини инвестиции, кръгова икономика, смекчаване на последиците от изменението на климата и приспособяване към него, превенция и управление на риска и устойчива градска мобилност“ (Таблица 2).
- Да бъде част от и да допълва рамката на документите за планиране, свързани със защитата при бедствия в България.

¹ Терминът „защита при бедствия“ е използван така, както е уреден в Закона за защита при бедствия. Терминът включва (в съответствие с обхвата на закона) всички фази на УРБ – превенция, готовност, реагиране и възстановяване.

² За да се осигурят необходимите предпоставки за ефективното и ефикасно използване на подкрепата на ЕС, предоставена от фондовете, се установява изчерпателен списък от отключващи условия, както и кратък и изчерпателен набор от обективни критерии за тяхната оценка.

³ Регламент (ЕС) 2021/1060 на Европейския парламент и на Съвета от 24 юни 2021 г. за установяване на общоприложимите разпоредби за Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд плюс, Кохезионния фонд, Фонда за справедлив преход и Европейския фонд за морско дело, рибарство и аквакултури, както и на финансовите правила за тях и за Фонд „Убежище, миграция и интеграция“, Фонд „Вътрешна сигурност“ и Инструмента за финансова подкрепа за управлението на границите и визовата политика

Таблица 2. Тематично отключващо условие и критерии за изпълнение

Цел на политиката	Специфична цел	Наименование на отключващото условие	Критерии за изпълнение на отключващото условие
2. „По-зелена, нисковъглеродна и устойчива Европа с икономика в преход към нулеви нетни въглеродни емисии чрез насърчаване на чист и справедлив енергиен преход, зелени и сини инвестиции, кръгова икономика, смекчаване на последиците от изменението на климата и приспособяване към него, превенция и управление на риска и устойчива градска мобилност”	ЕФРР и Кохезионният фонд: Насърчаване на приспособяването към изменението на климата, предотвратяване на риска от бедствия и засилване на устойчивостта, като се вземат предвид екосистемни подходи;	2.4 Ефективна рамка за управление на риска от бедствия	Налице е национален или регионален план за управление на риска от бедствия, изготвен въз основа на оценки на риска, при надлежно отчитане на вероятните последици от изменението на климата и съществуващите стратегии за адаптиране към изменението на климата, който включва: 1. Описание на основните рискове, оценени в съответствие с член 6, параграф 1 от Решение № 1313/2013/ЕС на Европейския парламент и на Съвета, отразяващо настоящия и развиващ се рисков профил за ориентировъчен период от 25—35 г. Оценката на свързаните с климата рискове се основава на прогнози и сценарии за изменението на климата. 2. Описание на мерките за превенция на бедствия, готовност и реагиране с цел справяне с основните установени рискове. Мерките се степенуват по важност в зависимост от рисковете и икономическото им въздействие, пропуските по отношение на капацитета, ефективността и ефикасността, като се вземат под внимание възможни алтернативи. 3. Информация относно финансовите ресурси и механизми, които са на разположение за покриване на разходите за експлоатация и поддръжка, свързани с превенция, готовност и реагиране.

Източник: Приложение IV на Регламент (ЕС) 2021/1060 на Европейския Парламент и на Съвета от 24 юни 2021 година за установяване на общоприложимите разпоредби за Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд плюс, Кохезионния фонд, Фонда за справедлив преход и Европейския фонд за морско дело, рибарство и аквакултури, както и на финансовите правила за тях и за фонд „Убежище, миграция и интеграция“, фонд „Вътрешна сигурност“ и Инструмента за финансова подкрепа за управлението на границите и визовата политика.

1.4. Структура на документа

След описанието на контекста, методологията и целите на ПУРБ в настоящата глава, в Глава 2 се описват основните рискове, пред които е изправена България, като се представя кратко резюме на Националния профил за риска от бедствия (основаващ се на Компонент 3 от Споразумението). Глави 3, 4 и 5 са основното съдържание на предложението за ПУРБ. Глава 3 очертава целите на УРБ за три периода – до 2025, 2030 и 2040 г., заедно с инвестиционните приоритети за осведоменост за риска, превенция, готовност и реагиране, отнасящи се до основните рискове,

предмет на НПРБ. Инвестиционните приоритети включват мерки, отговорни институции, времеви рамки и друга информация. Тази глава допълнително описва и многокритериалния анализ (МКА), прилаган с цел определяне на инвестиционните приоритети. Глава 4 предоставя информация за финансовите механизми и инструменти, налични за изпълнението на предложените инвестиционни приоритети. Глава 5 представя подход за наблюдение (мониторинг) и оценка на изпълнението на ПУРБ и постигането на неговите цели. Приложенията са включени в Глава 6.

2. ОПИСАНИЕ НА ОСНОВНИТЕ ВИДОВЕ РИСК

Тази глава представя обобщение на анализа на риска, който е извършен в рамките на Националния профил на риска от бедствия. Съгласно приложимото национално законодателство (Закона за защита при бедствия) планирането на намаляването на риска от бедствия се базира на анализ и оценка на рисковете от бедствия, както и на тяхното картографиране. НПРБ съдържа подробен анализ и оценка на риска, а резултатите от него спомагат за определянето на предложените цели и приоритетните инвестиции на ПУРБ.

България е изложена на множество природни, биологични и техногенни опасности, като наводнения, земетресения, свлачища, горски пожари, климатични промени и т.н. Правителството играе ключова роля за справяне с предизвикателствата на всички фази от цикъла на управление на риска от бедствия, които включват превенция, готовност, реагиране и възстановяване. Необходима е системна оценка на риска, за да се разберат и управляват рисковете, които се пораждат в резултат от тези опасности. Националният профил на риска от бедствия (НПРБ) е разработен като част от ангажимента на правителството на България за изграждане на устойчивост и съдържа резултатите от оценката на риска на национално ниво за идентифицираните рискове с висока значимост за България.

Националният план прави изчерпателен преглед и оценка на основните рискове в страната на национално ниво, за да информира разработващите политики, заинтересованите страни и широката общественост. НПРБ включва оценка на природните, биологичните и антропогенните рискове за България и определя количествено въздействието на потенциалните сценарии за бедствия върху ключовите национални интереси.⁴ Рисковете са оценени по последователен и сравним начин според вероятността им от настъпване и потенциалното им социално, икономическо и екологично въздействие. Разработени са различни сценарии и е оценено въздействието им върху пет ключови национални интереса за България: физическа безопасност, сигурност на материални активи и критична инфраструктура, икономическа сигурност, социална сигурност и сигурност на околната среда. Заедно с ПУРБ, НПРБ осигури изпълнението на тематичното отключващо условие на Европейския съюз (ЕС) по отношение на Специфична цел 2.4. *Насърчаване на адаптацията към изменението на климата, превенция на риска и устойчивост при бедствия.*⁵

Националният план разглежда 14 риска, които са определени като значими след проучване на данни за възникнали в миналото бедствия и въз основа на експертна преценка. Те включват рисковете, произтичащи от природни опасности – по-конкретно наводнения, земетресения, свлачища, горски пожари, суши, екстремни горещини, бури и екстремни зимни условия. Включени са биологични рискове – по-специално заразни болести при хората, по животните и растенията. И накрая, рисковете произтичащи от техногенни опасности – по-конкретно промишлени и ядрени аварии, както и транспортни произшествия.

⁴ Документът се състои от осем раздела: въведение, методология, тенденции, които допринасят за риска, въздействие на изменението на климата, природни опасности, заразни болести и техногенни аварии, както и цялостно сравнение на риска.

⁵ Европейска комисия (2018 г.) Регламент на Европейския парламент и на Съвета, COM/2018/375 final - 2018/0196 (COD). Източник: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM%3A2018%3A375%3AFIN>

2.1. Изменение на климата

В допълнение към 14-те риска НПРБ представя констатации за начина, по който изменението на климата и няколко национални социално-икономически и демографски тенденции допринасят за риска от бедствия и за уязвимостта на населението в България. Очаква се изменението на климата да окаже негативно въздействие върху човешкото здраве и биологичното разнообразие и да засегне редица икономически сектори, сред които най-вече селско стопанство, енергетика, горско стопанство, туризъм, транспорт, градска среда, и води и канализационни услуги.⁶

Регионалните модели на климатични сценарии за България представят прогнозираната промяна в температурата на въздуха и във валежите за два периода: близко бъдеще (2021 – 2050 г.) и далечно бъдеще (2071 – 2100 г.). Очакваното увеличение на средната годишна температура на въздуха е 1,6 – 3,1°C в близко бъдеще и 2,9 – 4,1°C в далечно бъдеще. По отношение на валежите се прогнозира обща отрицателна тенденция, която е различна в различните райони на страната. Отрицателната тенденция – за намаляване на валежите със средно 5 – 10% (в отделни райони и до 15 – 20%) и за двата периода се очаква за Източна България. За периода 2071–2100 г. се очаква зоните с отрицателна тенденция на валежите да се увеличат и да обхванат и части от Западна България. Зимите, които при настоящия климат се класифицират като студени, ще се появяват по-рядко през 50-те години и вероятно ще изчезнат до 80-те години на нашия век. За разлика от това се очаква горещите лета да се случват по-често, като се очаква почти всяко лято през 80-те години да бъде по-горещо от летата в момента. Според повечето климатични сценарии валежите през зимата в България ще се увеличават до края на XXI век, но се очаква валежите през топлата половина на годината – и особено през лятото – да намаляват.

През следващите десетилетия се предвижда устойчиво увеличение на бедствията (като интензивни валежи, горещи вълни, суши и наводнения). Въздействието на изменението на климата върху бедствията в България за 2050 г. зависи от прогнозираните промени както в годишната, така и в сезонната температура и валежите. Наличните данни показват, че температурите, летните дни, горещите периоди и последователните сухи дни най-вероятно ще се увеличават. Поради това може да се заключи със средна до висока достоверност, че свързаните с това бедствия – екстремни горещини, суши и горски пожари – също ще се увеличават до 2050 г. За бедствия, свързани с валежите – като наводнения и свлачища, прогнозираната промяна е с по-ниска степен на достоверност. Наблюдаваните напоследък тенденции за нарастване при валежите обаче също предполагат, че е вероятно да има увеличение на наводненията и свлачищата до 2050 г. Прогнозираните промени при рисковете в резултат от изменението на климата са обобщени в Таблица 3.

⁶ От националните тенденции, които допринасят за риска от бедствия, няколко социално-икономически и демографски тенденции бяха идентифицирани като значими. Те включват трайно неравенство, променливи икономически резултати и обезлюдяване на селските райони. Уязвимите групи като възрастните хора, които живеят сами, и етническите малцинства – особено тези, живеещи в неформални селища, се характеризират с ниско ниво на социално-икономическа устойчивост. Както физическата, така и цифровата инфраструктура изискват допълнителни инвестиции за гарантиране на готовност за бедствия.

Таблица 3. Вид бедствие и прогнозирано въздействие на изменението на климата до 2050 г.

Вид бедствие	Прогнозирано въздействие на изменението на климата до 2050 г.
Наводнения	+ възходяща тенденция (вероятна)
Бури	+/- възходяща/низходяща тенденция (несигурна)
Екстремни горещини	+++ възходяща тенденция (почти сигурно)
Суши	++ възходяща тенденция (много вероятна)
Пожари	++ възходяща тенденция (много вероятна)
Свлачища	+ възходяща тенденция (вероятна)

2.2. Риск, свързан с природни опасности

Наводненията възникват често и представляват значителен повтарящ се риск за много райони в България. Наводненията биват: речни, дъждовни, наводнения от подземни води, морски и инфраструктурни, като речните представляват близо две-трети от общия брой възникнали наводнения в страната. Честотата на наводненията варира в отделните години – с последен ясно изразен пик през 2014 г., когато за период от два месеца са възникнали над 10 големи наводнения, в резултат на които са загинали над 30 души. В съответствие с изискванията на Директивата за наводненията на ЕС, България завърши предварителната оценка на риска от наводнения (ПОРН) и бяха разработени планове за управление на риска от наводнения, като са идентифицирани 126 района със значителен потенциален риск от наводнения. С цел оценка на потенциалния риск от наводнения НПРБ следва подхода очертан в Националната методика за картиране на заплахата и на риска от наводнения, и разглежда два сценария – дъждовно наводнение с период на повторение 1 на 20 години за София и речно наводнение и наводнение на крайбрежни зони с период на повторение 1 на 1000 години за Варна.

Земетресенията с потенциално опустошително въздействие представляват значителен риск за България, която се намира в една от най-активните сеизмични зони в Европа. Силни земетресения не възникват често и страната не е имала високо ниво на сеизмична активност през последните 30 години, но някои от най-силните земетресения в историята на Европа са документирани в България в началото на ХХ век. Земетресението във Вранча от 1977 г. с епицентър в Румъния взема над 120 жертви само в България. Оценката на сеизмичния риск, проведена за НПРБ, се основава на количествено вероятно моделиране, което е в съответствие с най-актуалните препоръки за национална оценка на риска по отношение на управлението на риска от бедствия в ЕС, публикувани от Съвместния изследователски център (СИЦ).⁷ НПРБ разглежда два сценария на земетресение – земетресение с магнитуд 5,5 край Пловдив и земетресение с магнитуд 6,9 близо до София.

Свлачищата са друга сериозна геоложка опасност в България. Най-значимите свлачищни събития са съсредоточени в три района: високите брегове на река Дунав, Северното Черноморие и Родопите. Свлачищата се картографират и наблюдават в рамките на Националната програма

⁷ Poljansek, K. et al. 2021. *Recommendations for National Risk Assessment for Disaster Risk Management in EU: Where Science and Policy Meet, Version 1*, EUR 30596 EN. Luxembourg: Publications Office of the European Union, doi: 10.2760/80545. JRC123585.

за превенция и ограничаване на свлачищата. Въпреки че свлачищата в България рядко водят до жертви, социално-икономическото въздействие и щетите от тях са значителни. В НПРБ сценариите, свързани със свлачища, са базирани на три често срещани вида свлачища в трите посочени по-горе района на страната.

Горските пожари продължават да са постоянна опасност за природната среда в България. Годишно се документират средно 600 горски пожара, които обхващат площ от 10 000 ха, което представлява драстично увеличение от 1990 г. насам.⁸ Понастоящем дейностите за готовност и реагиране са формулирани в планове за защита на горските територии от пожари, които се разработват от горските предприятия.

Рискът от горски пожари на национално ниво е оценен въз основа на уязвимостта на дадена зона към възникване на пожар, потенциалната му интензивност и уязвимостта на определени ресурси и активи с висока стойност. Бяха оценени два сценария за горски пожар: върхов горски пожар (обхващаш короните на дърветата) с високо ниво на въздействие в Югозападна България и низов горски пожар (обхващаш ниска растителност в гората и тревно-храстови съобщества) с умерено въздействие в Югоизточна България.

Сушите са бавно настъпващо природно бедствие, което засяга националната икономика и благосъстоянието на хората. През последното столетие в България има три продължителни периода на суши. По-скорошните суши (като тези през 80-те години на XX век) са с по-голяма продължителност и по-тежки в сравнение с предхождащите суши. НПРБ разглежда различни последиствия от суши: *селскостопански*, при които намалената влажност на почвата води до недостиг на вода за растенията; и *социално-икономически*, при които прекъсване в предоставянето на услуги засяга доставката на питейна вода. Рискът от суши е разгледан през първите два цикъла на плановете за управление на речните басейни в България и в съответните Програми от мерки са включени мерки за неговото намаляване. Сценариите в НПРБ оценяват въздействието на две последователни сухи години и на пет последователни сухи години.

Екстремните горещини са климатична опасност, която може да бъде особено рискова за уязвимите групи от населението. През последните години в България са документирани няколко случая на екстремни горещини, като се очаква рискът от тях да се увеличава в резултат на изменението на климата. Понастоящем в България има средно осем дни с екстремни горещини в годината, като до 2050 г. се очаква те да се увеличат до 14 дни при „вероятен“ климатичен сценарий (RCP 4,5) и до 18 дни при „песимистичен“ сценарий (RCP 8,5). В множество градове в България съществуват т.нар. „градски топлинни острови“, където температурата е с няколко градуса по-висока отколкото в околните селски райони. НПРБ оценява промените в смъртността, причинена от повишените температури, и разглежда два сценария на екстремни горещини – един, фокусиран върху средни до високи температури, и един – върху изключително високи температури.

Бурите включват няколко метеорологични явления, като вятърни и гръмотевични бури, градушки, обилни валежи и силни ветрове или смерч. Въпреки че като цяло тези събития имат

⁸ Според НПРБ статистическите данни на Изпълнителната агенция по горите за пожарите са за почти 16 500 пожара за 50-годишния период между 1970 и 2020 г. – с драматично увеличение след 1990 г. Броят на пожарите, които възникват годишно в горите, преминава пика от над 1000 през няколко години (1150 пожара с изгорели 10 147 ха през 1993 г.; 1429 пожара с изгорели 50 178 ха през 2000 г. и 1448 пожара с изгорели 42 880 ха през 2007 г.).
Източник: НПРБ, 2020 г. (проектна версия).

локален характер, те все пак могат да бъдат заплаха за хората и да причинят значителни щети на физическата инфраструктура. Щетите в България, причинени от бури, се увеличават през последните десетилетия. През 2014 г. изключително силна градушка над София и Монтана довежда до загуби за над 240 млн. лева и причинява наранявания на над 40 души. НПРБ представя оценка на два сценария за бури: стандартно установен сценарий за извънтропичен циклон и най-лош сценарий на извънтропичен циклон.

Екстремни зимни условия включват студени вълни, ледени дни, обилни снеговалежи, снежни виелици, снежни навявания и мокър снеговалеж – всички със значителни социално-икономически въздействия в България. В страната са регистрирани периоди с висока честота на студените вълни през 1952–1963 г. и 1984–1996 г. През м. март 2015 г. зимна буря в Родопите води до три смъртни случая. За справяне с последствията са отпуснати близо 12,5 млн. лв. от Фонд „Солидарност“ на ЕС⁹, но икономическите загуби значително надхвърлят тази сума. Въпреки прогнозираното повишаване на температурата на годишна база в бъдеще се очаква екстремните зимни събития да продължават да се проявяват с различна честота.

2.3. Заразни болести

Заразните болести при човека включват различни инфекциозни болести (включително COVID-19), причинени от вирусни, бактериални или паразитни патогени. България попада в категорията на страните с по-висок среден доход, при които тежестта от заразните болести е ниска и подобни заболявания се контролират успешно чрез рутинна имунизация. Пандемията на COVID-19 обаче оказва сериозно въздействие върху здравната система на България, като натовари големите болници и здравния персонал, а икономическите разходи за пандемията се оценяват на 4% от БВП за 2020 г. В отговор на пандемията българското правителство разработи Национален план за готовност при пандемия,¹⁰ който очертава основните стъпки, необходими за укрепване на системата и подобряване на готовността за бъдещи пандемии, с цел намаляване на отрицателните въздействия върху здравето на хората и икономиката. Методиката за оценка на риска при заразните болести при човека в НПРБ се основава на вероятността от настъпване и въздействието на два сценария на пандемия: сценарий с грипен вирус и сценарий с нов коронавирус.

Заразните болести по животните носят значителен риск за животновъдството в селскостопанския сектор. През последното десетилетие се докладва за няколко нови заболявания на територията на страната, като тежестта на огнищата им се очаква да нараства в бъдеще. В България досега не е провеждано цялостно проучване на заразните болести по животните. Българската агенция за безопасност на храните и Центърът за оценка на риска по хранителната верига отговарят за управлението и контрола на заболяванията. Най-висок риск от огнища на болести е регистриран по южната граница на страната. Двата сценария в НПРБ разглеждат въздействието на заразните болести по животните при период на повторение от четири и от тридесет и три години.

Заразните болести по растенията са друга сериозна опасност за селскостопанския сектор. Настоящата оценка на риска се фокусира върху основните култури, които са изложени на

⁹ Европейска комисия (2015 г.). Годишен доклад на фонд „Солидарност“ на Европейския съюз за 2015 г. Достъпен на адрес: https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/thefunds/solidarity/pdf/eusf_annual_report_2015_en.pdf

¹⁰ Министерство на здравеопазването (2020 г.) Национален план на Република България за готовност при пандемия. Източник: <https://www.mh.government.bg/bg/novini/aktualno/nacionalen-plan-na-republika-blgariya-za-gotovnost/>

гъбични, вирусни и бактериални заболявания. Данните за минали огнища в България са до известна степен ограничени. Изменението на климата, глобализацията и неустойчивите земеделски практики биха могли да допринесат допълнително за риска от болести по растенията в страната. Двама сценария в НПРБ изследват въздействието на заразните болести по растенията при период на повторение от четири и от тридесет и три години.

2.4. Техногенни аварии

Съгласно ЗЗБ "Промишлена авария" е внезапна технологична повреда на машини, съоръжения и агрегати или извършване на дейности с рискови вещества и материали в производството, обработката, използването, съхраняването, натоварването, транспорта или продажбата, когато това води до опасност за живота или здравето на хора, животни, имущество или околната среда.

Химическата индустрия е важен сектор на българската национална икономика. България е транспонираше изискванията на Директива 2012/18/ЕС (Директива Севезо III), насочена към предотвратяване и контрол на опасностите от големи аварии в Закона за опазване на околната среда (ЗООС) и Наредбата за предотвратяване на големи аварии с опасни вещества и за ограничаване на последиците от тях. Към момента на изготвяне на плана в България има 221 предприятия с нисък или висок рисков потенциал, класифицирани в зависимост от вида и количеството на произвежданите/съхраняваните/употребяваните/обработваните опасни вещества: в Приложение № 3 от ЗООС. В тази връзка анализът на риска в предложения НПРБ се фокусира върху големи аварии, които включват опасни химикали. По-специално се разглеждат въздействията на три сценария на големи аварии: един, включващ предприятие с висок рисков потенциал¹¹ за производство и съхранение на експлозивни; един, включващ съоръжение за съхранение на втечен нефтен газ с нисък рисков потенциал; и един, включващ съоръжение за съхранение на хлор с нисък рисков потенциал.

Ядрените аварии, макар и изключително редки, биха моли да имат опустошително въздействие върху хората и околната среда както в границите на страната, така и извън тях. Атомната централа в Козлодуй (АЕЦ) произвежда приблизително 1/3 от електроенергията в България. Освен това има съоръжения за съхранение на радиоактивни отпадъци и радиоактивни източници, които се използват в здравеопазването, промишленото производство и в академичните изследвания. Към днешна дата в България са се случили три незначителни инцидента и един инцидент, при който четирима работници са развили остра лъчева болест. НПРБ разглежда два сценария – един, включващ авария в АЕЦ в България, и един в София, включващ локална авария със замърсяване с източници на йонизиращи лъчения.

Транспортните инциденти могат да бъдат разделени на подкатегории според вида транспорт (воден, железопътен, автомобилен и въздушен). Обичайните пътнотранспортни произшествия не са включени в анализа на риска от бедствия. Следва обаче да се обърне специално внимание на превоза на опасни товари с автомобилен или железопътен транспорт, като се вземат предвид свързаните с това рискове. Например, инцидентът през 2016 г., при който влак, превозващ опасни химикали дерайлира в село Хитрино, отнема живота на 7 души и ранява други 29.

¹¹ В зависимост от обема на наличните опасни вещества предприятията се категоризират като предприятия с висок и с нисък рисков потенциал.

Регламентът на ЕС относно международния железопътен превоз на опасни товари (по-известен като RID) е транспониран в националното законодателство. За целите на НПРБ анализът на риска в транспортния сектор се фокусира върху сценарий с товарен железопътен превоз, при който резервоар за амоняк участва в авария с „голямо“ ниво на значимост на въздействията.

2.5. Оценка и сравнение на риска при избраните сценарии

ПУРБ оценява въздействието на 27 сценария за бедствия по отношение на пет ключови национални интереса: **физическа безопасност, сигурност на материалните активи и критичната инфраструктура, икономическа сигурност, социална сигурност и сигурност на природната среда**. Значимостта на всеки от 13-те критерия за въздействие е показана в Таблица 4 и е оценена спрямо пет нива на значимост: незначително, малко, умерено, голямо и катастрофално. Всички сценарии в НПРБ са разработени с петгодишен времеви хоризонт – т.е., въз основа на вероятността от възникване на събитието през следващите пет години.¹²

Таблица 4. Ключови национални интереси на България и въздействието им по отношение на управлението на риска от бедствия

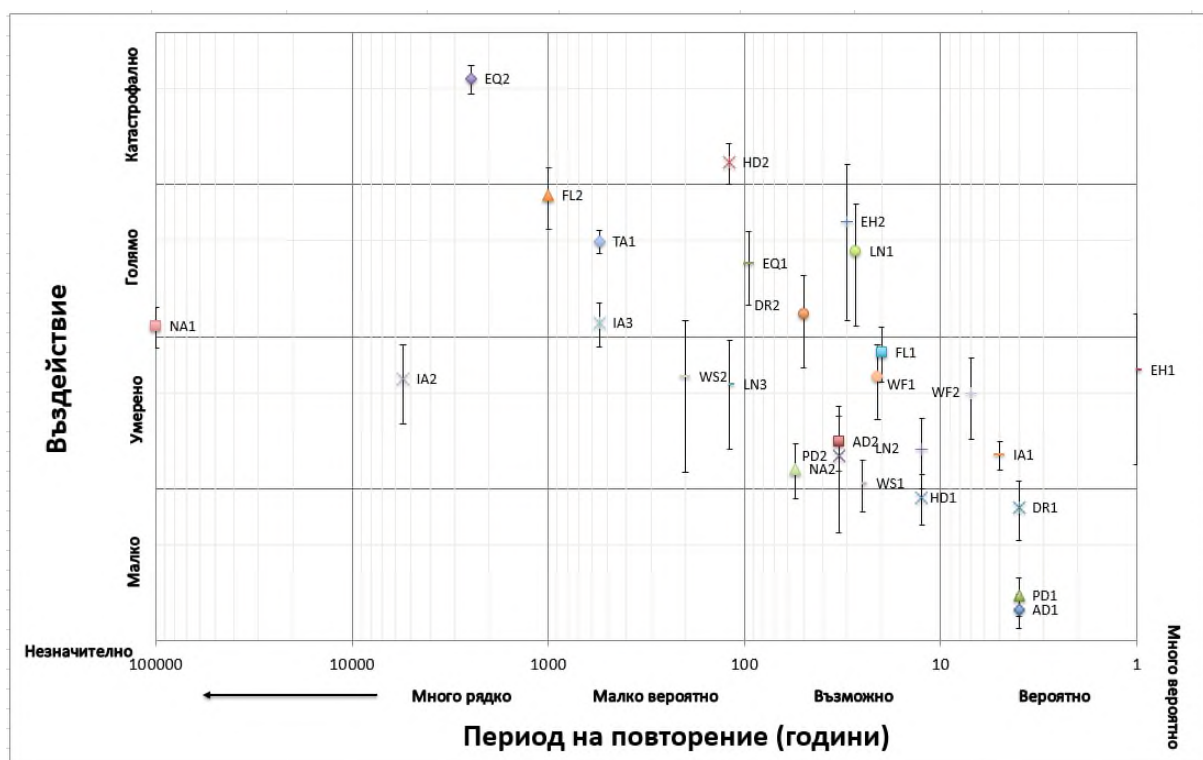
Национален интерес	Критерий за въздействие
Физическа безопасност	Загинали хора Сериозно пострадали и хронично болни хора Хора в нужда от временен подслон и постоянно разселено население
Сигурност на материални активи и критичната инфраструктура	Щети по сгради Щети по културно наследство Щети по и прекъсване на работата на критична инфраструктура
Икономическа сигурност	Въздействие върху икономиката Въздействие върху ключови икономически отрасли
Социална сигурност	Нарушаване на нормалното функциониране на обществото Загуба на доходи и безработица Нарушаване на ключови обществени услуги
Сигурност на природната среда	Разрушаване на природни активи Дългосрочни смущения на околната среда

ПУРБ ще даде възможност на лицата, отговорни за взимането на решения, да оценяват по-добре разнообразните рискове, които биха могли да засегнат България. По отношение на въздействието върху физическата безопасност няколко бедствия – по-конкретно земетресение, пандемия на коронавирус, авария в АЕЦ и изключително високи температури – биха могли да доведат до катастрофални последици. Относно риска за материалните активи и критичната инфраструктура най-голям риск носят земетресенията, наводненията и свлачищата. Земетресенията и пандемията от нов коронавирус биха могли да имат катастрофални последици както за икономическата, така и за социалната сигурност, докато горските пожари, вятърните бури и сушите представляват значим риск за природната среда.

¹² Дългосрочните тенденции не са изрично разгледани в сценариите, но тяхното въздействие върху риска от бедствия е обсъдено в раздели 3 и 4 на предложения НПРБ.

За всеки сценарий е изчислена обща оценка на въздействието на сценария въз основа на 13-те критерия за въздействие. Общите оценки на въздействието за всички сценарии на риска и вероятността за настъпването им (по отношение на съответния период на повторение) са показани на Фигура 1. Линиите на грешката около оценката на въздействието показват неопределеността на получения резултат. Като цяло, по-малко вероятните сценарии имат по-голямо въздействие. В лявата част на фигурата са по-редките сценарии с по-голямо въздействие – като ядрена авария, много силно земетресение с магнитуд 6,9, наводнение в София и голяма промишлена авария. В дясната част на фигурата са сценариите с по-голяма вероятност, някои от които обаче въпреки всичко могат да имат големи или дори катастрофални последствия. Те включват редица природни, техногенни и биологични опасности, сред които пандемия на нов вид коронавирус, сценарий с екстремни горещини, умерено силно земетресение с магнитуд 5,5 в Пловдив, петгодишно засушаване и свлачище.

Фигура 1. Диаграма, показваща въздействието и вероятността за основните рискове в България

Забележка: При тълкуването на диаграмата на риска следва да се обърне внимание, че равните разстояния се увеличават експоненциално от началото. Поради това разликата между „катастрофално“ и „голямо“ е по-голяма отколкото разликата между „умерено“ и „малко“. Заради този факт е важно диаграмата на риска да не се чете от гледна точка на разстоянието до другите рискове, а по-скоро по отношение на класификацията. Съкращенията на сценариите са изброени по-долу.

Съкращения на наименованието на сценариите
AD1 - Заразни болести по животните - Малки загуби (4 г.)
AD2 - Заразни болести по животните - Големи загуби (33 г.)
DR1 - Суши - Валежи 1123 мм за 2 години (4 г.)
DR2 - Суши - Валежи 2500 мм за 5 години (50 г.)
EH1 - Екстремни горещини - 28,7-34° С за 27 дни (1 г.)
EH2 - Екстремни горещини - 34+° С за 20 дни (30 г.)

EQ1 - Земетресения - Пловдив, М5,5 (95 г.)
EQ2 - Земетресения - София, М6,9 (2 475 г.)
FL1 - Наводнения - София - Градско (20 г.)
FL2 - Наводнения - Варна - Градско + морско (1 000 г.)
HD1 - Заразни болести при човека - Пандемия с инфлуенца вирус (12,5 г.)
HD2 - Заразни болести при човека - Пандемия с нов коронавирус (100 г.+)
IA1 - Промислена авария - Склад за взривни вещества (1 г.+)
IA2 - Промислена авария - Резервоар за втечен пропан-бутан (1 000 г.+)
IA3 - Промислена авария - Цистерна за съхранение на хлор (100 г.+)
LN1 - Свлачища - Дунавско крайбрежие (27 г.)
LN2 - Свлачища - Път Асеновград - Смолян (12,5 г.)
LN3 - Свлачища - Черноморско крайбрежие (119 г.)
NA1 - Ядрена авария - АЕЦ Козлодуй (100 000 г.)
NA2 - Ядрена авария - Източник на йонизиращи лъчения (55 г.)
PD1 - Заразни болести по растенията - Малки загуби (4 г.)
PD2 - Заразни болести по растенията - Големи загуби (33 г.)
TA1 - Железопътна катастрофа - Пристанищна зона Бургас (100 г.+)
WF1 - Горски пожари - Кресна (21 г.)
WF2 - Горски пожари - Тополовград (7 г.)
WS1 - Вятърни бури - 28,9+ м/с (25 г.)
WS2 - Вятърни бури - 32,7+ м/с (200 г.)

Въз основа на съчетанието от тежестта на въздействието и вероятността за възникване на сценария всеки от сценариите е категоризиран в една от четирите категории на риск – екстремен, висок, умерен или нисък – съгласно Указанията за разработване и готовността за изпълнението на планове за защита при бедствия на Съвета за намаляване на риска от бедствия към Министерския съвет на Република България.¹³ Никой от сценариите не попада в категорията „екстремен риск“, а в категорията „висок риск“ се включват петгодишна суша, силно земетресение в Пловдив, екстремни горещини, горски пожари и големи промишлени аварии. Следва да се отбележи, че макар НПРБ да представя различни възможни сценарии на бедствия, считани за важни, които са с различно въздействие и вероятност, биха могли да възникнат много други бедствия с по-малки или по-големи последствия. В бъдеще могат да бъдат оценени допълнителни сценарии с вероятностен анализ, включващ количествено определение на риска. Такъв анализ взема предвид всички правдоподобни сценарии за бедствия и тяхната вероятност.

¹³ Съвет за намаляване на риска от бедствия към Министерски съвет на Република България (2017 г.). *Указания за разработването и готовността за изпълнението на планове за защита при бедствия*. Източник: https://www.mvr.bg/docs/librariesprovider43/%D0%BD%D0%B0%D0%BC%D0%B0%D0%BB%D1%8F%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%B5-%D0%BD%D0%B0-%D1%80%D0%B8%D1%81%D0%BA%D0%B0-%D0%BE%D1%82-%D0%B1%D0%B5%D0%B4%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%B8%D1%8F/ukazanijazpb-20200601.pdf?sfvrsn=27d020c1_6

3. ЦЕЛИ И ИНВЕСТИЦИОННИ ПРИОРИТЕТИ ЗА ОСВЕДОМЕНОСТ ЗА РИСКА, ПРЕВЕНЦИЯ, ГОТОВНОСТ И РЕАГИРАНЕ

Тази глава представя целите и инвестиционните приоритети за повишаване на осведомеността, превенцията, готовността и реагирането при бедствия. Те включват хоризонтални мерки за управлението на риска при множество опасности, както и специфични за опасността мерки. Предлага се многокритериален анализ (МКА) за определяне на важността на мерките. Подходът съчетава количествено и качествено приоритизиране на потенциалните мерки в рамките на и между категориите риск.

3.1. Цели за превенция, готовност и реагиране при бедствия

ПУРБ предлага шест обобщаващи цели за три периода – до 2025, 2030 и 2040 г. (вж. Таблица 5). Тези цели са идентифицирани въз основа на НПРБ, нуждите на УРБ и инвестиционните приоритети, очертани при консултации със заинтересованите страни. Взети са предвид и целите на НСНРБ (2018–2030) и НПНРБ (2021–2025), за да се постигне максимална съгласуваност с ПУРБ. За всяка от предложените цели са определени инвестиционни приоритети с описание на мерките, на периода за прилагането им, както и отговорните за изпълнението им институции.

Таблица 5. Предложение за цели на ПУРБ

Цели на Националния план за УРБ	Описание на целите
1. Повишаване на осведомеността за риска от бедствия сред населението и заинтересованите страни	Целта обхваща инвестиционни приоритети, насочени към провеждане на обучения, информационни кампании и други мерки за укрепване на осведомеността и разбирането за риска от бедствия сред населението и целевите групи, различни от отговорните институции. Цели се да се създаде и развие култура на разбиране на УРБ като процес в обществото.
2. Укрепване на институционалния капацитет	Целта обхваща инвестиционните приоритети, насочени към: <ul style="list-style-type: none"> • Укрепване на правната рамка (специфична за институционалния и административния капацитет) – т.е. правни актове, методики, организационни и административни правила, процедури и др. • Инвестиране в технологична и техническа поддръжка - т.е. в активи, нови технологии и иновации.
3. Подобряване на ефективността на управлението на риска от бедствия и свързаното с него планиране	Целта обхваща инвестиционните приоритети, насочени към: <ul style="list-style-type: none"> • Актуализиране и създаване на бази данни, свързани с УРБ. • Подобряване на методологията и практиките за идентифициране и оценка на риска от бедствия. • Подобряване на дейностите по планиране, свързани с прилагането на мерки за намаляване на риска от бедствия.
4. Повишаване на ефективността на междуинституционалната координация и на диалога между институциите и гражданите, академичните	Целта обхваща инвестиционни приоритети, насочени към установяване и прилагане на форми и механизми за консултации и сътрудничество.

<p>среди, бизнеса и неправителствения сектор</p>	
<p>5. Повишаване на ефективността на финансирането на УРБ</p>	<p>Целта обхваща инвестиционни приоритети, насочени към навременно и оптимално разпределение на необходимите ресурси на всички нива на администрацията, като най-важните приоритети са:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Изграждане на финансови политики, насочени към УРБ. • Създаване на подходяща инвестиционна среда за УРБ. • Укрепване на финансовата готовност на България за бедствия.
<p>6. Укрепване на икономическата, социалната, здравната и екологичната устойчивост</p>	<p>Целта обхваща инвестиционните приоритети, насочени към:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Инвестиране в инфраструктура за превенция на риска от бедствия. • Инвестиране в повишена готовност за бедствия за ефективен отговор и в инициативата „Да изградим отново, но по-добре“ при възстановяване, рехабилитация и реконструкция. • Значително намаляване на щетите и загубите от бедствия при нарушаване на доставките на основни стоки и услуги, сред които здравни и образователни заведения.

3.2. [Хоризонтални и специфични за бедствията инвестиционни приоритети](#)

ПУРБ съдържа поредица от инвестиционни приоритети за засилване на осведомеността, превенцията, готовността и реагирането при бедствия. Те включват хоризонтални инвестиционни приоритети (вж. Таблица 6), които са насочени към управление на риска за множество опасности, както и специфични за даден вид риск инвестиционни приоритети (вж. поредицата от таблици в раздел 3.2.2). Инвестиционните приоритети са представени в съответствие с целите на ПУРБ, за чието изпълнение те допринасят. Всеки инвестиционен приоритет включва описание (на една или повече мерки за управление на риска), фаза (и) от цикъла на УРБ (съобразени и с изискването за дефиниране на инвестиционни приоритети за осведоменост за риска, превенция, готовност и реагиране), към която са относими, очаквани резултати, очакван период от време за изпълнението им, и органите, отговорни за тяхното изпълнение. Така формулираните приоритети в общия случай отговарят на съществуващата правна рамка. В случаите, в които мерки съдържащи се в инвестиционния приоритет не са стриктно регламентирани в съществуващата правна рамка, начинът на прилагането им, включително отговорните органи следва да бъдат предмет на по-нататъшна координация и решение от страна на различни участващи в процеса институции.

3.2.1. [Хоризонтални инвестиционни приоритети](#)

Хоризонталните инвестиционни приоритети се определят въз основа на мерките във връзка с рисковете за всяка конкретна категория бедствия. Това са инвестиционни приоритети, чието изпълнение се очаква да допринесе за намаляване на рисковете от множество опасности.

Предвид въздействието им върху много опасности и подкрепата на много заинтересовани страни хоризонталните инвестиционни приоритети се считат за високо приоритетни. Някои от

тях са определени като важни в проучването на обществената осведоменост. Предвид така определения с консенсус висок приоритет многокритериалният анализ, описан в Раздел 3.3, не се прилага към предложените хоризонтални инвестиционни приоритети.

Таблица 6. Горизонтални инвестиционни приоритети

	Цел	Описание на инвестиционен/ни приоритет/и	Категория (осведоменост за риска/превенция/готовност/реагиране)	Очакван/и резултат/и	Период	Отговорна институция ¹⁴
Приоритет 1	<p>Повишаване на осведомеността за риска от бедствия сред населението и заинтересованите страни</p> <p>Целта обхваща инвестиционни приоритети, насочени към провеждане на обучения, информационни кампании и други мерки за повишаване на осведомеността и разбирането за риска от бедствия сред населението и целевите групи, различни от отговорните институции. Целта е да се създаде и развие култура на разбиране на УРБ като процес в обществото.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Изграждане на система от знания, информация и комуникация сред населението, частния сектор и доброволните формирования относно рисковете от бедствия и разбирането на отговорностите на държавните и местните структури Провеждане на тренировки и обучения, като част от обща система за обучения 	Осведоменост за риска Пrevenция Готовност	Повишено знание и осведоменост на компетентните органи на национално и местно ниво, частния сектор, доброволните формирования и населението за управление на риска при бедствия	2022 г. 2025 г.	МВР, областна и общинска администрация, научни структури и организации
		Изграждане на механизъм за интегриране на научната експертиза с наличната на национално и местно ниво		По-добри решения, базирани на знания за управление на риска		
Приоритет 2	<p>Укрепване на институционалния капацитет</p> <p>Целта обхваща инвестиционните приоритети, насочени към:</p>	Интегриране на стратегии, планове и програми, базирани на оценката на риска в секторните политики на национално и местно ниво	Пrevenция Готовност	Ясно дефиниране на роли и отговорности на структури и организации на национално и местно ниво	2025 г.	Съвет за намаляване на риска от бедствия

¹⁴ Вж. направеното в т.3.2 уточнение.

<ul style="list-style-type: none"> Укрепване на правната рамка, (специфична за институционалния капацитет) и на административния капацитет – т.е. правни актове, методики, организационни и административни правила, процедури и др. Инвестиране в технологична и техническа поддръжка – т. е. в активи, нови технологии и иновации 	<p>Идентифициране на секторите с критични инфраструктури и дефиниране на компонентите, свързани с всеки сектор на национално и областно ниво. Разработване на специфични секторни планове за защита на критичната инфраструктура</p>		<ul style="list-style-type: none"> Директива 2008/114/ЕО Установяване, приоритизиране и прилагане на практика на мерки за защита на критична инфраструктура 	2025 г.	Съвет за намаляване на риска от бедствия, министерства и ведомства, собственици, оператори	
	<ul style="list-style-type: none"> Разработване на общи насоки за дефиниране и осъществяване на ранно предупреждение, свързани с различните опасности Създаване на механизъм на централно ниво, свързан с ранното предупреждение и оповестяване Внедряване на нови технологии (база данни, ГИС технология, модели). Обновяване и модернизиране на съответното съществуващо техническо оборудване Изграждане на системи за ранно предупреждение и оповестяване Внедряване на технологии, оборудване, насоки и методи, насочени към оптимизация при провеждането на операции на екипите за бързо реагиране (служби за ПБЗН, центрове за спешна медицинска помощ, доброволни формирования) 	Готовност	<ul style="list-style-type: none"> Разработени насоки за осъществяване на ранно предупреждение и оповестяване на населението Разработени насоки за действие за трите фази на процеса по ранно предупреждение (наблюдение, оповестяване, реагиране) Ранно предупреждение и оповестяване на населението с единни стандарти и от водеща отговорна структура/институция 	2022 г. 2025 г.	Съвет за намаляване на риска от бедствия МВР, БАН, МОН, МОСВ, МЗХ, МЗ Научни структури и организации	
		Готовност	<ul style="list-style-type: none"> Изготвени оценки и анализи с насоченост към повишаване на капацитета за управление на риска от бедствия Ранно предупреждение и оповестяване на населението 	2022 г.	БАН, Висши учебни заведения, научни структури и организации, МВР, областна и общинска администрация	
		Готовност Реагиране	<ul style="list-style-type: none"> Повишен капацитет за интегрирано реагиране Подобряване възможностите, уменията и техническото оборудване на екипите за бързо реагиране свързани с комплексни бедствия 	2022 г. 2025 г.	Съвет за намаляване на риска от бедствия БАН, МОН, МВР, БЧК, МЗ, МОСВ Областна и общинска администрация	

Приоритет 3	<p>Подобряване на ефективността на управлението на риска от бедствия и свързаното с него планиране</p> <p>Целта обхваща инвестиционните приоритети, насочени към:</p> <ul style="list-style-type: none"> Актуализиране и създаване на бази данни, свързани с УРБ Подобряване на методологията и практиките за идентифициране и оценка на риска от бедствия Подобряване на дейностите по планиране, свързани прилагането на мерки за намаляване на риска от бедствия 	<p>Създаване на единна база данни (информационна платформа в ГИС формат) във връзка с намаляване на риска от бедствия</p>	Превенция Готовност	<p>Координиран подход от страна на отговорните институции за обмен на данни на общинско, областно и национално ниво</p>	2022 г. 2030 г.	Съвет за намаляване на риска от бедствия
		<p>Създаване на механизъм за подпомагане на областните и общинските съвети за НРБ, насочен към изготвяне/обновяване на планове за защита на населението (вкл. и планове за изменение на климата)</p>		<ul style="list-style-type: none"> Сътрудничество между научните институции и органите на местната власт Повишен капацитет за интегрирано реагиране и управление на риска от бедствия 	2022 г. 2025 г.	Съвет за намаляване на риска от бедствия, МВР
		<p>Изграждане на общ подход на национално и местно ниво за управление на всеки отделен риск</p>		<p>Синхронизирани документи на национално и местно ниво за оценка на риска</p>	2022 г. 2025 г.	Съвет за намаляване на риска от бедствия, МВР
Приоритет 4	<p>Повишаване на ефективността на междуинституционалната координация и на диалога между институциите и гражданите, академичните среди, бизнеса и неправителствения сектор</p> <p>Целта обхваща инвестиционни приоритети, насочени към</p>	<ul style="list-style-type: none"> Създаване на експертни работни групи в подкрепа на Съвета по въпроси, свързани с управлението на риска от бедствия Създаване на научни работни групи, подпомагащи дейностите на Съвета, във 	Готовност Осведоменост за риска Реагиране	<p>Осигурена експертна помощ и подкрепа за повишаване на административния капацитет</p> <p>Обмен на информация и данни при възникнали бедствия за извършване на оценки и анализ в реално време за подобрена ефективност на реагиране при бедствие</p>	2022 г. 2025 г.	<p>Съвет за намаляване на риска от бедствия, МВР, научни структури и организации</p> <p>МВР, научни структури и организации</p>

	<p><i>установяване и прилагане на форми и механизми за консултации и сътрудничество.</i></p>	<p>връзка с различните типове рискове и за да се даде възможност за използване на научна информация</p> <ul style="list-style-type: none"> • Създаване на механизъм за сътрудничество и взаимодействие между отговорните институции, научните структури и заинтересованите страни • Създаване на механизъм за сътрудничество, обмен на данни и информация при възникнали бедствия 		<p>Високо ниво на участие на всички заинтересовани страни в процеса по управление на риска</p>		<p>МВР, областна и общинска администрация</p>
--	--	---	--	--	--	---

Приоритет 5	<p>Повишаване на ефективността на финансирането на УРБ <i>Целта обхваща инвестиционни приоритети, насочени към навременно и оптимално разпределение на необходимите ресурси на всички нива на администрацията, като най-важните приоритети са:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Изграждане на финансови политики, насочени към УРБ • Създаване на подходяща инвестиционна среда за УРБ • Укрепване на финансовата готовност на България за бедствия 	<ul style="list-style-type: none"> • Разработване на финансови механизми за дългосрочни превантивни дейности • Осигуряване на финансиране и инвестиции за подобряване, модернизация и защита на критичната инфраструктура • Създаване на финансов механизъм, насочен към подпомагане на научната експертиза • Подобряване на механизма за финансиране на научни разработки и резултати в областта на управление на риска от бедствия 	Превенция Готовност Реагиране Възстановяване	<ul style="list-style-type: none"> • Правителството управлява нуждите след бедствие рентабилно и своевременно • Налични са национални средства за преодоляване на недостига на финансиране • Навременно отпускане на средства при бедствия, налични са механизми за мониторинг и отчитане на разходите • Прилага се бюджетиране въз основа на риска; има по-малко неопределеност и повече яснота относно какво ще финансира правителството при бедствия • Подобрени механизми за трансфер на риска (включително и на застраховка) • Подсилване на пазара за застраховки при бедствия чрез публично-частни партньорства • Подобряване на системата на национално финансиране въз основа на предварителна оценка на нуждите и установените пропуски • Използване на възможностите от европейските структурни фондове за финансиране на мерки за намаляване на риска от бедствия • Използване на финансови инструменти за покриване на настъпили щети и загуби от бедствия 	2022 г. 2040 г.	МС, Съвет за намаляване на риска от бедствия, Министерство на финансите и Комисия за финансов надзор
--------------------	--	--	---	--	--------------------	--

Приоритет 6	<p>Укрепване на икономическата, социалната, здравната и екологичната устойчивост</p> <p><i>Целта обхваща инвестиционните приоритети, насочени към:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Инвестиране в инфраструктура за превенция на риска от бедствия</i> • <i>Инвестиране в повишена готовност за бедствия, за ефективен отговор при бедствия и в инициативата „да изградим отново, но по-добре“ при възстановяване, рехабилитация и реконструкция</i> • <i>Значително намаляване на щетите и загубите от бедствия при нарушаване на доставките на основни стоки и услуги, сред които здравни и образователни заведения</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • Инвестиране в инфраструктура за намаляване на риска от бедствия (бързо възникващи и развиващи се бедствия), в решения, базирани на природата, и неструктурни решения • Инвестиране в критична инфраструктура с цел засилване на адаптивността и устойчивостта към риска от бедствия • Подобряване на готовността на системата за социални услуги за реагиране при бедствия 	Превенция Реагиране Готовност Възстановяване	Намалени преки материални щети чрез подобрена устойчивост и реконструкция на сгради, инфраструктура и съоръжения и подобрена устойчивост на околната среда	2022 г. 2040 г.	Съвет за намаляване на риска от бедствия
				Подобрена устойчивост на социалните системи, свързани със защита на населението	2022 г. 2040 г.	Национална, областна и общинска администрация, бизнес организации, собственици и оператори

3.2.2. Цели и инвестиционни приоритети по типове опасности

Следващите таблици описват целите и инвестиционните приоритети за осведоменост за риска, превенция, готовност и реагиране за поне три периода – до 2025, 2030, 2040 г. – по категории опасност.

Рискове от природни опасности

Наводнения

Цел	Описание на инвестиционен/ни приоритет/и	Категория (осведоменост за риска/превенция/готовност/реагиране)	Очакван/и резултат/и	Период	Отговорна институция ¹⁵
<p>Повишаване на осведомеността за риска от бедствия сред населението и заинтересованите страни</p> <p><i>Целта обхваща инвестиционни приоритети, насочени към провеждане на обучения, информационни кампании и други мерки за укрепване на осведомеността и разбирането за риска от бедствия сред населението и целевите групи, различни от отговорните институции. Целта е да се създаде и развие култура на разбиране на УРБ като процес в обществото.</i></p>	<p>Повишаване на готовността и подобряване на реагирането на населението</p> <p>Разработване и изпълнение на програми за превантивни дейности чрез медиите; обучения за действия в случай на наводнение – самоспасяване и спасяване на хора и имущество (Сценарий 1, Сценарий 2)</p>	<p>Превенция</p> <p>Готовност</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Повишаване на осведомеността за риска • Повишаване на готовността на населението • По-адекватни действия по време на бедствието • Участие на подготвеното население в спасителни дейности и подкрепа на властите • Подобряване на комуникацията 	2025 г.	<p>МВР, МОСВ</p> <p>Басейнови дирекции (БД), Български червен кръст (БЧК), Министерство на здравеопазването – експертна подкрепа</p>
	<p>Прилагане на системи за ранно предупреждение (СРП), специално насочени към поройните наводнения, или на системи за ранно предупреждение за множество опасности с разработен модул за наводнения.</p> <p>Системата може да е или специфично за наводнения или за множество опасности, но с компонент, фокусиран върху наводненията на</p>	<p>Готовност</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Прилагането на СРП е жизненоважно за процеса на управление на риска • Системата ще подобри възможностите за мониторинг, предупреждение, комуникация и отговор на властите и населението 	2025 г.	<p>МОСВ</p> <p>Басейнови дирекции (БД), МВР, Областни и местни власти</p>

¹⁵ Вж. направеното в т. 3.2 уточнение.

	национално или местно ниво (Сценарий 1, Сценарий 2)				
<p>Укрепване на институционалния капацитет</p> <p>Целта обхваща инвестиционните приоритети, насочени към:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Укрепване на правната рамка (специфична за институционалния капацитет) и на административния капацитет – т.е. правни актове, методики, организационни и административни правила и др. • Инвестиране в технологична и техническа поддръжка – т.е. в активи, нови технологии и иновации 	<p>Поддържане на стабилна правна, административна и икономическа рамка за прилагане на политиката за защита от наводнения</p> <p>Поддържане на правната рамка в съответствие със законодателството на ЕС и актуализиране на отделните документи за по-добра приемственост (Сценарий 1, Сценарий 2)</p>	<p>Готовност</p> <p>Реагиране</p>	<p>Подобряване на правилата и процедурите за готовност и реагиране</p>	<p>2025 г.</p>	<p>МОСВ</p> <p>Областни и местни власти</p> <p>Научни организации – експертна подкрепа</p>
<p>Подобряване на ефективността на управлението на риска от бедствия и свързаното с него планиране</p> <p>Целта обхваща инвестиционните приоритети, насочени към:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Актуализиране и създаване на бази данни, свързани с УРБ • Подобряване на методологията и практиките за идентифициране и оценка на риска от бедствия • Подобряване на дейностите по планиране, свързани с прилагането на мерки за намаляване на риска от бедствия 	<p>Оценка на капацитета на канализационните мрежи в населените места</p> <p>Градските канализационни мрежи имат ключова роля в отвеждането на дъждовни води и намаляването на наводненията, причинени от интензивни валежи (градски наводнения), поради което те трябва да бъдат правилно проектирани (Сценарий 1, Сценарий 2)</p>	<p>Превенция</p> <p>Реагиране</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Откриване на потенциални проблеми • Разработване на стратегия за бъдещо развитие на канализационната мрежа 	<p>2025 г.</p>	<p>Местни власти, ВиК оператори</p>
	<p>Укрепване на капацитета за мониторинг</p> <p>Увеличаване и укрепване на капацитета за мониторинг на хидроложките и метеорологичните параметри с цел разработване на по-всеобхватна система за наблюдение. Осигуряване на споделянето на данни между всички заинтересовани страни. Използване на научна информация, базирана на доказателства (Сценарий 1, Сценарий 2)</p>	<p>Готовност</p>	<p>Подобряването на капацитета за мониторинг е от първостепенна важност, за да се гарантира ефективността на системите за ранно предупреждение</p>	<p>2025 г.</p>	<p>МОСВ</p> <p>Национален институт по метеорология и хидрология (НИМХ) – експертна подкрепа, партньорска институция, предоставяне на данни</p>

					Басейнови дирекции (БД) – участие в мерките
	<p>Укрепване на капацитета за прогнозиране</p> <p>Прилагане на цялостна платформа за прогнозиране на наводнения, предлагаща поточни прогнози на база числено моделиране на времето, хидроложко моделиране и хидравлично моделиране.</p> <p>Осъвременяване на националните методики за определяне на валежни височини при различна интензивност на валежа, водни количества и др. Прилагане на научни подходи и методи (Сценарий 1, Сценарий 2)</p>	Готовност	Прилагането на национална платформа за прогнозиране на наводнения ще позволи реалистични прогнози за водните нива във всички рискови зони	2028 г.	МОСВ НИМХ –експертна подкрепа, партнираща институция, предоставяне на данни, БД – участници в мярката
<p>Повишаване на ефективността на междуинституционалната координация и на диалога между институциите и гражданите, академичните среди, бизнеса и неправителствения сектор</p> <p><i>Целта обхваща инвестиционни приоритети, насочени към установяване и прилагане на форми и механизми за консултации и сътрудничество.</i></p>	<p>Координация и сътрудничество между всички нива на управление (национално, басейново и местно) на единната спасителна система</p> <p>Координация и сътрудничество между всички участници в спасителните операции по време и след наводненията</p> <p>(Сценарий 1, Сценарий 2)</p>	Реагиране	Повишена ефективност на спасителните работи	2025 г.	МВР, МОСВ БД, Областни и местни власти – участници в мерките
	<p>Прилагане на стандартни оперативни процедури (СОП) за координация</p> <p>Прилагането на СОП за координация е от първостепенно значение за осигуряване на своевременно съобщаване на предупрежденията на населението в риск (Сценарий 1, Сценарий 2)</p>	Готовност	<ul style="list-style-type: none"> • Прилагане на СОП за излъчване на предупреждения, включително и общи критерии за комуникация, нива и процедури за предупреждения • Повишаване на ефективността на междуинституционалната координация 	2022 г.	МВР МОСВ, БД, Областни и местни власти - участници в мерките
	<p>Пълно прилагане на системи за ранно предупреждение</p> <p>Интеграцията на четирите компонента (осведоменост за риска, мониторинг и</p>	Готовност	Разработване и внедряване на системи за ранно предупреждение за наводнения – СРПН	2030 г.	ГДПБЗН, МОСВ Басейнови дирекции

	<p>предупреждение, комуникация и реагиране) ще формира основата за цялостна общонационална система (Сценарий 1, Сценарий 2)</p>			<p>Областни и местни власти - участници в мерките, НИМХ - експертна подкрепа, партньорска институция, предоставяне на данни</p>
	<p>Подобряване на взаимовръзките с други опасности Този подход е от първостепенно значение за разбирането на връзките на наводненията с други опасности, като напр. свлачища и пожари. Препоръчва се неговото адаптиране за всички компоненти. (Сценарий 1, Сценарий 2)</p>	<p>Готовност</p>	<p>Интегриране на Системата за ранно предупреждение за наводнения в рамките на Системата за ранно предупреждение за множество опасности. Подобряване на комуникацията</p>	<p>2030 г. МОСВ БД, МВР, Областни и местни власти – партньорски институции</p>
	<p>Интеграция на изградени локални Системи за ранно предупреждение за наводнения (СРПН) в национална платформа Интегриране на локалните СРПН в единна платформа (Сценарий 1, Сценарий 2)</p>	<p>Готовност</p>	<p>Интегриране на локалните СРПН в единна платформа</p>	<p>2025 г. МОСВ БД</p>
	<p>Ревизия и актуализация на системите за ранно предупреждение за наводнения (СРПН) СРПН трябва да бъдат постоянно ревизирани и актуализирани въз основа на информация от настъпили бедствия (Сценарий 1, Сценарий 2)</p>	<p>Готовност</p>	<p>Актуални СРПН</p>	<p>2023 г. МОСВ Областни и местни власти - участници в мерките</p>
	<p>Координация Подобрено сътрудничество между съответните заинтересовани страни при споделянето на данни, протоколи и координация. Подобряване на комуникацията.</p>	<p>Готовност</p>	<p>Подобряване на споделянето на данни и процедури за координация между заинтересованите страни</p>	<p>2025 г. МВР, МОСВ БД, областни и местни власти – партньорски институции, НИМХ – експертна подкрепа,</p>

					предоставяне на данни
<p>Повишаване на ефективността на финансирането на УРБ</p> <p>Целта обхваща инвестиционни приоритети, насочени към навременно и оптимално разпределение на необходимите ресурси на всички нива на администрацията, като най-важните приоритети са:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Изграждане на финансови политики, насочени към УРБ • Създаване на подходяща инвестиционна среда за УРБ • Укрепване на финансовата готовност на България за бедствия 	<p>Насърчаване на използването на имуществени застраховки в райони, застрашени от наводнения</p> <p>Разработване на механизми за компенсация в случай на щети, нанесени от наводнения.</p>	<p>Готовност</p> <p>Реагиране</p>	<p>Минимизиране на разходите за възстановяване на щети за засегнатите страни</p>	<p>2025 г.</p>	<p>МФ, Застрахователни компании – участници в мерките</p>
<p>Укрепване на икономическата, социалната, здравната и екологичната устойчивост</p> <p>Целта обхваща инвестиционните приоритети, насочени към:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Инвестиране в инфраструктура за превенция на риска от бедствия • Инвестиране в повишена готовност за бедствия за ефективен отговор и в „да изградим отново, но по-добре“ при възстановяване, рехабилитация и реконструкция • Значително намаляване на щетите и загубите от бедствия при нарушаване на доставките на основни стоки и услуги, сред които здравни и образователни заведения 	<p>Контрол на наводненията чрез съобразено с тях земеползване и залесяване за увеличаване на водозадържащия ефект</p> <p>Ограничаване на ерозията на речните корита и заливните зони чрез залесяване.</p> <p>Подобрено водозадържане във водосборния басейн и намаляване на върха на хидрографа – ключово за поройните наводнения (Сценарий 2)</p>	<p>Превенция</p> <p>Реагиране</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Намаляване на върха на хидрографа по време на наводнението с помощта на природосъобразни решения • Забавяне на върха на хидрографа • Намаляване на плаващата кал и отломки 	<p>2040 г.</p>	<p>МЗм ИАГ – участник в мерките</p>
	<p>Развитие на зелена инфраструктура, зони за отдих и други услуги, насочени към човека, с цел естествено или изкуствено водозадържане</p> <p>Създаване на зелени площи, които служат за водозадържане в близост до населени места. Те също са подходящи за отдих, водни спортове и риболов (Сценарий 1, Сценарий 2).</p>	<p>Превенция</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Намаляване на върха на хидрографа по време на наводнението с помощта на природосъобразни решения • Забавяне на върха на хидрографа 	<p>2030 г.</p>	<p>Областни и местни власти</p>
	<p>Изграждане, реконструкция и поддръжка на канализационни системи</p>	<p>Превенция</p>	<p>Подобряване на оттичането на повърхностния отток и</p>	<p>2030 г.</p>	<p>Местни власти, ВиК оператори</p>

	В случай че оценката на капацитета показва някакви проблеми, системите трябва да бъдат реконструирани или там, където липсват да бъдат изградени (Сценарий 1, Сценарий 2).		намаляване на наводнените райони в градските територии		
	Повишени изисквания към сгради и съществуваща инфраструктура в заливаемите зони Когато не е възможно да се намали наводнената площ или дълбочината на наводнението, засегнатите сгради трябва да бъдат правилно конструирани, за да се сведе до минимум негативния ефект върху тях (Сценарий 1, Сценарий 2)	Превенция Готовност	<ul style="list-style-type: none"> Подобрена устойчивост на сградите в райони, застрашени от наводнения Намаляване на щетите и загубите Пространствено планиране, съобразено с риска от наводнения 	2030 г.	МРРБ МОСВ, Местни власти - участници в мерките
	Премахване на незаконни сгради, огради, складови площи, нерегламентирани сметища и други в рамките на речните легла или дерета Има много случаи на незаконни сгради в речните корита, които, от една страна, намаляват хидравличната проводимост на коритото, а от друга страна, са разположени в зона с висока опасност от наводнения. Най-много смъртни случаи от последните наводнения в България се случват в такива сгради. Необходимо е пространственото планиране да бъде съобразено с наводненията (Сценарий 2)	Превенция	<ul style="list-style-type: none"> Подобряване на хидравличната проводимост на речните корита или дерета Намаляване на щетите върху сгради и активи 	2025 г.	ДНСК Местни власти - участници в мерките
	Изграждане (и поддържане) на корекции и поддръжка на речните легла Конструктивни мерки или почистване на речното легло с цел увеличаване или поддържане на хидравличната проводимост на водните течения (Сценарий 1, Сценарий 2)	Превенция	<ul style="list-style-type: none"> Подобряване на хидравличната проводимост на речни корита или дерета Намаляване на щетите върху сгради и активи 	2025 г.	Областни и местни власти
	Мерки за защита от наводнения на крайбрежни зони Мерки за защита от наводнения на крайбрежни зони, насочени към управление и използване на седиментите и екосистемните	Превенция	Намаляване на отрицателното въздействие на наводнения на крайбрежни зони, съчетано с екологични ползи	2030 г.	МОСВ Областни и местни власти (участници в мерките)

	услуги (като възстановяване на влажни зони, изграждане на временни изкуствени дюни и др. природосъобразни решения) (Сценарий 2)		(възстановяване на местообитанията)		Институт по океанология (експертна подкрепа)
	<p>Поддържане и подобряване на състоянието на съществуващите язовири</p> <p>Осигуряване на устойчивост на язовирната стена и осигуряване на възможност за безопасно провеждане на оразмерителните водни количества.</p>	Превенция	Намаляване на риска от наводнения в подязовирните участъци	2025 г.	<p>ДАМТН</p> <p>Оператори на язовирни стени – участници в мерките</p>

Земетресения

Цел	Описание на инвестиционен/ни приоритет/и	Категория (осведоменост за риска/превенция/ готовност/ реагиране)	Очакван/и резултат/и	Период	Отговорна институция ¹⁶
<p>Повишаване на осведомеността за риска от бедствия сред населението и заинтересованите страни</p> <p><i>Целта обхваща инвестиционни приоритети, насочени към провеждане на обучения, информационни кампании и други мерки за укрепване на осведомеността и разбирането за риска от бедствия сред населението и целевите групи, различни от отговорните институции. Целта е да се създаде и развие култура на разбиране на УРБ като процес в обществото.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> Разширяване оценката на риска от земетресения, вече разработена за НПРБ, чрез подобряване на моделите за изложеност и уязвимост въз основа на допълнителна информация и надеждни данни, включвайки още категории сгради и съоръжения и вземайки предвид вторичните ефекти и рисковете Разработване на регионални оценки с висока резолюция на сеизмичния риск, свързан с най-големите социално-икономически градски центрове в страната Извършване на оценка на сеизмичния риск на съоръжения от критичната инфраструктура Конкретно определяне на ролите и отговорностите на екипите определени да извършат оценката на риска от земетресения. Създаване на експертни екипи за моделиране на изложеността и на уязвимостта и моделирането/анализа на сеизмичния риск с доказан опит в тази сфера, които да предоставят входните количествени данни на екипа на АГКК за картографиране. Конкретно определяне на ролите и отговорностите на екипите, назначени да извършат оценката на риска от земетресения, под ръководството, координацията и лидерството на МРРБ 	<p>Осведоменост</p> <p>Превенция</p> <p>Готовност</p>	<p>Вземане на решения и въвеждане на политики на базата на информация за риска, приоритизиране на инвестициите и изработване на стратегии за намаляване на риска:</p> <ul style="list-style-type: none"> Етап I – всички мерки, които е възможно да бъдат интегрирани с текущото картографиране на сеизмичния риск на България до 2025 г. Етап II – всички останали мерки, които изискват повече време и ресурси <p>Осигуряване на контрол на качеството на процеса на оценяване и картографиране на сеизмичния риск</p> <p>Използване на най-съвременното ноу-хау в областта за актуализиране на съществуващите процедури за анализ и оценка на сеизмичния риск в България</p>	<p>2025 г. етап I</p> <p>2030 г. етап II</p> <p>2030 г.</p> <p>2040 г.</p>	<p>Водеща: МРРБ</p> <p>Подкрепа: Министерство на образованието и науката, сътрудничество с изследователски екипи от УАСГ и БАН, местни и международни експерти, КИИП, Агенция по геодезия, картография и кадастър и всички заинтересовани административни органи</p>

¹⁶ Вж. направеното в т. 3.2 уточнение

	<p>Създаване на: панел от местни изследователи за независима проверка, които да ревизират процеса на моделиране и резултатите. Евентуално привличане на международни експерти в панела</p> <ul style="list-style-type: none"> • Интегриране на най-новите препоръки на Изследователския център JRC¹⁷ от „Препоръки за национална оценка на риска за управление на риска от бедствия в ЕС“ в настоящата Методика за анализ, оценка и картографиране на сеизмичния риск на Република България¹⁸ • Разработване на аналитични алгоритми за анализ на риска от земетресения, които да бъдат интегрирани в Националната цифрова платформа с цел периодична актуализация на оценката 		<p>Провеждане на периодична актуализация на приложените процедури</p> <p>Повишаване на осведомеността за риска</p> <p>Подобряване на комуникацията</p>	<p>2030 г.</p> <p>2025 г.</p> <p>2025 г.</p>	
	<p>Повишаване на осведомеността за риска сред населението, заинтересованите страни, правителствените звена, инженерите:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Образователни курсове за контролни и регулаторни органи в областта на сеизмичното инженерство и сеизмичния риск • Процедури за обучение както на населението в риск, така и на операторите на съоръжения от критичната инфраструктура • Разработване на специална демонстрационна и образователна програма с необходимото оборудване за предвидената за изграждане виброплатформа (shaking table) 	<p>Осведоменост</p> <p>Готовност</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Повишаване на компетентността в сферата на сеизмичното инженерство и сеизмичния риск, по-добра готовност, по-висока ефективност на административния персонал • Намаляване на потенциалните загуби на човешки живот при земетресения • Повишаване на осведомеността за риска • Подобряване на комуникацията 	<p>2025 г.</p> <p>2030 г.</p> <p>2025 г.</p> <p>2025 г.</p>	<p>Водеща: МРРБ / МВР</p> <p>Подкрепа: сътрудничество с изследователски екипи от УАСГ и БАН, местни и международни експерти, КИИП, общини, Агенция по геодезия, картография и кадастър и всички заинтересовани административни органи</p>

¹⁷ ЕС, JRC (2021). Препоръки за национална оценка на риска за управление на риска от бедствия в ЕС, Ver. 1 Научен център на ЕС | Службата за наука и знания на Европейската комисия (europa.eu)

¹⁸ NIGGG, БАН (2018) Методика за анализ, оценка и картографиране на сеизмичния риск на Република България, одобрена от МРРБ със закон. № РД 02-14-469, 23.05.2018 г.

	<ul style="list-style-type: none"> • Провеждане на проучвания относно осведомеността на населението за сеизмичния риск и органите на изпълнителната власт, за да се подобри прецизността на обхвата и характера на кампаниите за осведоменост за риска • Установяването на контакт със сдруженията на собственици на жилища в кампанията за повишаване на осведомеността относно риска 				
<p>Укрепване на институционалния капацитет</p> <p><i>Целта обхваща инвестиционните приоритети, насочени към:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Укрепване на правната рамка (специфична за институционалния капацитет) и на административния капацитет – т.е. правни актове, методики, организационни и административни правила и др. • Инвестиране в технологична и техническа поддръжка – т.е. в активи, нови технологии и иновации 	<p>Разработване на цифрова Национална платформа за данни за оценка на риска, управление и намаляване на риска от бедствия (в това число използване на научна информация, базирана на доказателства)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Разработване на методиките, инструментите и платформата за събиране, актуализиране, анализ и управление на данни, свързани с риска – опасност, изложеност, уязвимост, капацитет • Интегриране в базата данни на наличната информация и на информацията, която предстои да бъде събрана като част от задължителната паспортизация на сгради и съоръжения • Интегриране на информацията за почвените условия и основните параметри на конструкциите като част от процеса на издаване на разрешения за строеж и въвеждане в експлоатация • Интегриране в базата данни на информацията, която вече е разработена като част от национални и регионални изследвания и проучвания за сеизмична опасност 	<p>Осведоменост</p> <p>Превенция</p> <p>Готовност</p> <p>Реагиране</p>	<p>Наличие на унифицирана цифрова платформа, която да предоставя информация за предварителна оценка на риска от земетресения, за подобряване на координацията на реагирането и ранното предупреждение, устойчивото възстановяване и прецизиране на мерките за намаляване на риска:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Етап I – проверка, дигитализация и интеграция на съществуващи бази данни и бази данни, изготвени като част от Картирането на сеизмичния риск до 2025 г., както е обявено от МРРБ¹⁹ • Етап II – Цялостна разработка на цифровата платформа с методиката, инструментите и мрежите за мониторинг 	<p>2025 г. етап I</p> <p>2030 г. етап II</p>	<p>МРРБ / МВР</p> <p>Подкрепа: в сътрудничество с изследователски екипи от УАСГ и БАН, Министерство на здравеопазването, местни и международни експерти, КИИП, общини и всички заинтересовани административни органи</p>

¹⁹ Вж. на: <https://www.mrrb.bg/bg/zam-ministur-jovev-do-kraya-na-2025-godina-tryabva-da-se-izvurshi-kartografirane-na-seizmichniya-risk-v-stranata/>

	<ul style="list-style-type: none"> • Оползотворяване на наличните процеси и ресурси за извършване на преброяването и въвеждане на геореферирани и разширяване на набора от параметри, които да включват и информация, свързана със сеизмичната уязвимост на сгради • Обучаване на екипи от местната администрация за събиране, обработка и управление на данни, свързани с риска • Разработване на методика, инструмент (например приложение за мобилни устройства) и процедури за масово набиране на данни (crowd sourcing), свързани с риска • Създаване на звено за контрол като част от Национален координационен център, който да улесни комуникацията между местните събирачи на данни и националната платформа 				
<p>Подобряване на ефективността на управлението на риска от бедствия и свързаното с него планиране</p> <p><i>Целта обхваща инвестиционните приоритети, насочени към:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Актуализиране и създаване на бази данни, свързани с УРБ • Подобряване на методологията и практиките за идентифициране и оценка на риска от бедствия • Подобряване на дейностите по планиране, свързани прилагането на мерки за намаляване на риска от бедствия 	<p>Подобряване на нормативната база и прилагането на законодателството за оценка на сеизмичната уязвимост на конструкции и съоръжения</p> <ul style="list-style-type: none"> • Усъвършенстване на съществуващите норми и законодателство за оценка на сеизмичния риск на съществуващи сгради • Прилагане на Еврокод EN8.3 за сеизмична оценка, усилване и възстановяване на съществуващи сгради, разработване на насоки за неговото прилагане • Разработване на процедури за бърза визуална оценка за предварителна оценка на риска, свързан със съществуващи сгради и съоръжения • Разработване на насоки за сеизмична оценка на съществуваща водна, транспортна и комуникационна инфраструктура, 	<p>Готовност Реагиране</p>	<p>По-ефективни разпоредби в областта, позволяващи по-добра готовност за земетресения, по-безопасни строителни активи и по-ясно разпределение на отговорността между страните в целия процес по намаляване на сеизмичния риск</p>	<p>2030 г.</p>	<p>Водеца: МРРБ</p> <p>Подкрепа: сътрудничество с изследователски екипи от УАСГ и БАН, Министерство на здравеопазването, местни и международни експерти, КИИП, общини и всички заинтересовани административни органи</p>

	<p>образователни заведения, болници и други здравни заведения, за да се гарантират техните безопасност, ефективност и готовност за експлоатация по време на и след бедствия</p> <p>Подобряване на възстановяването и реконструкцията</p> <ul style="list-style-type: none"> Разработване на насоки за последваща подробна конструктивна оценка след земетресение 				
<p>Повишаване на ефективността на междунституционалната координация и диалога между институциите и гражданите, академичните среди, бизнеса и неправителствения сектор</p> <p><i>Целта обхваща инвестиционни приоритети, насочени към установяване и прилагане на форми и механизми за консултации и сътрудничество.</i></p>	<p>Подобряване на ефективното реагиране при земетресения:</p> <ul style="list-style-type: none"> Разработване на методика за последваща бърза оценка на конструкциите след земетресения за всички основни видове конструкции (панелни сгради, стоманобетонни, стоманени, зидани и сглобяеми стоманобетонни конструкции, мостове, тунели, язовири, хвостохранилища, магистрални тръбопроводи) Разработване на национален координационен център за извършване на този тип дейности (административна структура, нормативна уредба, координация и др.) Разработване на инструменти за събиране на геореферирани данни след бедствие, готови за интеграция към национален цифров портал Координиране с КИИП за разработване на обучение и създаване на организация от доброволци инженери, обучени да извършват бърза оценка на повреди/щети, причинени от земетресения. Организация, координация, обучение и оповестяване на тези екипи - 	<p>Готовност Реагиране</p>	<ul style="list-style-type: none"> Подобряване на капацитета на всички нива за ефективно реагиране и възстановяване след земетресение Бърза оценка на състоянието на конструкциите (и изправността), респ. на щети и загуби при жилищни сгради, промишлени и инфраструктурни съоръжения малко след бедствието Спечелване на ценно време непосредствено след бедствието 	<p>2025 г.</p>	<p>Водеща: МПРБ / МВР</p> <p>Подкрепа: сътрудничество с изследователски екипи от УАСГ и БАН, Министерство на здравеопазването, местни и международни експерти, КИИП, общини и всички заинтересовани административни органи</p>

	<p>административна структура, нормативна уредба, система за комуникация, отговорности, документация (оборудване, платформа, входна и изходна информация)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Завършване на цялостната оценка на сеизмичната уязвимост на сградите на службите за „Пожарна безопасност и защита на населението“ и съоръженията за реагиране при извънредни ситуации и изготвяне на инвестиционен план за подобряване на тяхната сеизмична устойчивост 				
<p>Повишаване на ефективността на финансирането на УРБ</p> <p><i>Целта обхваща инвестиционни приоритети, насочени към навременно и оптимално разпределение на необходимите ресурси на всички нива на администрацията, като най-важните приоритети са:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Изграждане на финансови политики, насочени към УРБ • Създаване на подходяща инвестиционна среда за УРБ • Укрепване на финансовата готовност на България за бедствия 	<p>Подобряване на сеизмичния (съпротивителен) капацитет на съществуващите сгради и съоръжения:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Разработване на предварително одобрени стандартизирани решения за възстановяване на конструкциите и неконструктивните елементи • Пилотна разработка на неутрални по отношение на разходите решения за укрепване • Модифициране на настоящата схема за финансиране и свързаното с нея законодателство на текущата програма за енергийна ефективност, за да се насърчи надеждната сеизмична оценка и сеизмичното укрепване заедно с интервенциите за подобряване на енергийната ефективност • Разработване на система „бонус малус“ за сеизмично укрепване, включваща: финансови стимули или освобождаване от данъци за сеизмично укрепване до определено минимално ниво на безопасност или определени ограничения за търговска употреба на уязвими имоти 	<p>Готовност Реагиране</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Развитие на пазара на застрахователни и финансови услуги. От една страна, това ще позволи по-безопасни условия на живот, а от друга – по-добър достъп на населението до услуги от такъв тип • Осигуряване на лесни решения на собствениците на жилища за намаляване на сеизмичната уязвимост на домовете им • Улесняване на изпълнението на мерки за укрепване в голям мащаб • Насърчаване на инвестициите в укрепване на конструкциите и подобряване на сеизмичната устойчивост на жилищни сгради в гъсто населени райони 	<p>2030 г.</p>	<p>Водеща: МРРБ</p> <p>Подкрепа: Министерство на финансите (МФ), в сътрудничество с изследователски екипи от УАСГ и БАН, местни и международни експерти, КИИП, общини и заинтересовани административни органи</p>

	<p>Механизми за финансиране на възстановяване, укрепване и реконструкция:</p> <ul style="list-style-type: none"> Насърчаване на механизми за прехвърляне и застраховане на риска от бедствия, споделяне на риск и задържане и финансова защита, както за публични, така и за частни инвестиции, за да се намали финансовото въздействие на бедствията върху правителството и обществото в градските и селските райони 				
<p>Укрепване на икономическата, социалната, здравната и екологичната устойчивост</p> <ul style="list-style-type: none"> Целта обхваща инвестиционните приоритети, насочени към: <i>Инвестиране в инфраструктура за превенция на риска от бедствия</i> Инвестиране в повишена готовност за бедствия за ефективен отговор и „да изградим отново, но по-добре“ при възстановяване, рехабилитация и реконструкция Значително намаляване на щетите и загубите от бедствия при нарушаване на доставките на основни стоки и услуги, сред които здравни заведения 	<p>Планиране на сеизмично устойчиви градове</p> <ul style="list-style-type: none"> Разработване на план за повишаване на сеизмичната устойчивост за най-големите градски и индустриални центрове в страната. Насърчаване на интеграцията на оценките на риска от бедствия в разработването и прилагането на политиката за земеползване, включително градоустройство, неформални и временни жилища, както и използването на насоки и инструменти за проследяване, въз основа на очакваните демографски и екологични промени Подготвяне на насоки и препоръки за прилагането на действащите еврокодове за сеизмично проектиране в контекста на спецификите на местната строителна практика. 	<p>Превенция Готовност Реагиране</p>	<ul style="list-style-type: none"> По-устойчиви на земетресения населени места Подпомагане на местните власти и инженери в прилагането на мерки за намаляване на риска 	<p>2025 г.</p>	<p>Водеца: МРРБ</p> <p>Подкрепа: в сътрудничество с изследователски екипи от УАСГ и БАН, местни и международни експерти, КИИП, общини и заинтересовани административни</p>
	<p>Разработване на мрежа от здравни заведения с възможност за прием на пациенти, в зависимост от тежестта на получените травми, при земетресения:</p> <ul style="list-style-type: none"> Разработване на категоризация на сеизмичната безопасност на болници въз основа на способността им да се справят с животозастрашаващи наранявания 	<p>Превенция Готовност Реагиране</p>	<ul style="list-style-type: none"> По-устойчиви на земетресения населени места Подпомагане на местните власти и инженери в прилагането на мерки за намаляване на риска. 	<p>2025 г. 2030 г.</p>	<p>Водеца: МЗ</p> <p>Подкрепа: МРРБ в сътрудничество с изследователски екипи от УАСГ и БАН, местни и международни експерти, КИИП, общини и всички</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • Изчисляване на минималния брой необходими легла за спешна помощ за всека област, в зависимост от сеизмична опасност • Разработване на мрежа от географски разпределени сеизмично устойчиви центрове за реагиране при спешни случаи със складове за оборудване и материали за спешна помощ 				заинтересовани страни
--	--	--	--	--	-----------------------

Свлачища

Цел	Описание на инвестиционен/ни приоритет/и	Категория (осведоменост за риска/превенция/готовност/реагиране)	Очакван/и резултат/и	Период	Отговорна институция
<p>Повишаване на осведомеността за риска от бедствия сред населението и заинтересованите страни <i>Целта обхваща инвестиционни приоритети, насочени към провеждане на обучения, информационни кампании и други мерки за укрепване/повишаване на осведомеността и разбирането за риска от бедствия сред населението и целевите групи, различни от отговорните институции. Целта е да се създаде и развие култура на разбиране на УРБ като процес в обществото.</i></p>	<p>Осведоменост на населението, местната власт и заинтересованите институции</p>	<p>Осведоменост за риска Превенция Готовност</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Защита на населението при възникване на свлачищни процеси • Обучение на областна и общинска администрация за реагиране и първа помощ при възниквали свлачищни процеси 	<p>2040 г.</p>	<p>МВР МОН Органи на изпълнителната власт Научно-изследователски организации и университети</p>
<p>Укрепване на институционалния капацитет <i>Целта обхваща инвестиционните приоритети, насочени към:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Укрепване на правната рамка (специфична за институционалния капацитет) и на административния капацитет – т.е. правни актове, методики, организационни и административни правила и др. • Инвестиране в технологична и техническа поддръжка –т.е. в активи, нови технологии и иновации 	<p>Развитие на системите за мониторинг, събиране и споделяне на данни и ранно предупреждение</p>	<p>Превенция</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Развитие на системите за мониторинг, събиране и споделяне на данни и ранно предупреждение 	<p>2025 г.</p>	<p>МВР МРРБ Органи на изпълнителната власт</p>

<p>Подобряване на ефективността на управлението на риска от бедствия и свързаното с него планиране Целта обхваща инвестиционните приоритети, насочени към:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Актуализиране и създаване на бази данни, свързани с УРБ • Подобряване на методологията и практиките за идентифициране и оценка на риска от бедствия • Подобряване на дейностите по планиране, свързани с прилагането на мерки за намаляване на риска от бедствия 	<p>Актуализиране на стратегията за намаляване на риска от свлачища (Национална програма), базирана на оценка на риска</p>	<p>Готовност Превенция Реагиране</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Актуализирана Национална програма за превенция и ограничаване на свлачищата на територията на Република България, включваща актуализирана категоризация на регистрираните свлачища и оценка на необходимите средства за противодействие и превенция. • Актуализирана карта на свлачищата в България 	<p>На всеки 6 г., от 2022 г.</p>	<p>МРРБ Органи на изпълнителната власт Научно-изследователски организации и университети Геозащита ЕООД</p>
	<p>Актуализиран анализ, оценка и картографиране на геоложкия риск</p>	<p>Готовност Превенция Реагиране</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Актуализирани карти на геоложкия риск 	<p>На всеки 6 г., започвайки от 2022 – 2023 г.</p>	<p>МРРБ Органи на изпълнителната власт Научно-изследователски организации и университети Геозащита ЕООД</p>
<p>Повишаване на ефективността на междуинституционалната координация и диалога между институциите и гражданите, академичните среди, бизнеса и неправителствения сектор Целта обхваща инвестиционни приоритети, насочени към установяване и прилагане на форми и механизми за консултации и сътрудничество.</p>	<p>Провеждане на комплексни инженерногеоложки полеви проучвания и др. методи за изследване на свлачища</p>	<p>Осведоменост за риска Готовност Превенция</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Информация за свлачищата и свлачищните зони, в т.ч. динамика, механизъм и дестабилизиращи фактори • Вземане на инженерни решения и мерки за противодействие • Попълнена и актуализирана база данни за свлачищата (Национален регистър) 	<p>2040 г.</p>	<p>Органи на изпълнителната власт Собственици и ползватели на имоти Научно-изследователски организации и университети</p>

			<ul style="list-style-type: none"> • Информирани решения за намаляване на опасността и риска от свлачища • Териториално планиране и зонирание 		
<p>Укрепване на икономическата, социалната, здравната и екологичната устойчивост Целта обхваща инвестиционните приоритети, насочени към:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Инвестиране в инфраструктура за превенция на риска от бедствия</i> • <i>Инвестиране в повишена готовност за бедствия за ефективен отговор и в „да изградим отново, но по-добре“ при възстановяване, рехабилитация и реконструкция</i> • <i>Значително намаляване на щетите и загубите от бедствия при нарушаване на доставките на основни стоки и услуги, сред които здравни и образователни заведения</i> 	Създаване на системи за мониторинг в свлачищни зони	Превенция Готовност	<ul style="list-style-type: none"> • Текущи и постоянни данни за динамиката на свлачищата във времето и пространството • Прогнози за свлачищни активизации • Намалени щети и икономически загуби, избегнати жертви 	2025 г.	МРРБ Органи на изпълнителната власт Геозащита ЕООД
	Създаване на системи за ранно предупреждение, насочени към най-опасните свлачищни зони, засягащи критичната инфраструктура	Превенция, Готовност Реагиране		2030 г.	МВР Органи на изпълнителната власт

Горски пожари

Цел	Описание на инвестиционен/ни приоритет/и	Категория (осведоменост за риска/превенция/готовност/реагиране)	Очакван/и резултат/и	Период	Отговорна институция
<p>Повишаване на осведомеността за риска от бедствия сред населението и заинтересованите страни</p> <p><i>Целта обхваща инвестиционни приоритети, насочени към провеждане на обучения, информационни кампании и други мерки за укрепване на осведомеността и разбирането за риска от бедствия сред населението и целевите групи, различни от отговорните институции. Целта е да се създаде и развие култура на разбиране на УРБ като процес в обществото.</i></p>	<p>Планиране и провеждане на образователни и комуникационни дейности с обществеността за намаляване на риска от горски пожари, предизвикани умишлено или по невнимание.</p> <p>Планиране и провеждане на образователни кампании, регулярни съобщения и предупреждения чрез различни комуникационни средства (радио, телевизия, социални медии, електронни информационни табла по магистрали и др.) преди и в дни с висока пожарна опасност.</p>	Осведоменост за риска	<ul style="list-style-type: none"> Повишаване на знанието и разбирането сред членовете на обществото и особено сред заетите в селското стопанство за риска от пожари и големите щети и загуби, които те причиняват Подобряване на знанието за правилното поведение в случай на пожари сред гражданите 	2022 г. и регулярно	Изпълнителна агенция по горите, МЗм, МОСВ, МВР, Национални радио и телевизия
<p>Укрепване на институционалния капацитет</p> <p><i>Целта обхваща инвестиционните приоритети, насочени към:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> <i>Укрепване на правната рамка (специфична за институционалния капацитет) и на административния капацитет – т.е. правни актове, методики, организационни и административни правила и др.</i> <i>Инвестиране в технологична и техническа поддръжка – т.е. в активи, нови технологии и иновации</i> 	<p>Оборудване и обучение на специализираните групи за гасене на пожари в горските територии към ДГС/ДЛС и на доброволните формирования.</p> <p>Осигуряване на финансиране за закупуване на нова техника и оборудване и поддръжка на съществуващите такива за гасене на горски пожари на ГД „Пожарна безопасност и защита на населението“ – МВР.</p>	Готовност Реагиране	<ul style="list-style-type: none"> Подобряване на възможностите за ефективна и навременна борба с пожарите и намаляване на щетите и загубите, и вероятността за човешки жертви и увреждане на здравето на хора 	2022 г. и регулярно	Държавни горски предприятия, Изпълнителна агенция по горите (координиращи дейности), кметове, МВР
	<p>Създаване на способности за гасене на пожари от въздуха и закупуване на необходимите специализирани летателни средства и допълнително оборудване</p>	Готовност Реагиране	<ul style="list-style-type: none"> Подобрени възможности за гасене на пожари в стръмни и трудно достъпни терени Намалено време за реагиране и подобрена 	2022 г. и регулярно	Определянето на отговорна институция предстои

			ефективност на дейностите по гасене на пожари		
	Предприемане на необходими действия за повишаване на търсенето на отговорност за причиняване на пожари	Готовност Осведоменост за риска	Намален риск от възникване на пожари	2025 г.	Изпълнителна агенция по горите, МЗм, МОСВ, МВР
	Изграждане на национална система за бързо откриване и реагиране при пожари	Готовност Реагиране Осведоменост за риска	<ul style="list-style-type: none"> Бързо установяване на пожари в гори и земеделски земи в съседство Подобрени възможности за бързо потушаване на пожари и следователно намалени щети и рискове за човешки жертви и увреждане на обекти с висока стойност (ОВС) 	2022 г. и регулярно в следващи периоди	Изпълнителна агенция по горите, Държавни горски предприятия, МЗм
<p>Подобряване на ефективността на управлението на риска от бедствия и свързаното с него планиране</p> <p><i>Целта обхваща инвестиционните приоритети, насочени към:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Актуализиране и създаване на бази данни, свързани с УРБ Подобряване на методологията и практиките за идентифициране и оценка на риска от бедствия Подобряване на дейностите по планиране, свързани с прилагането на мерки за намаляване на риска от бедствия 	Подобряване на плановете за дейностите по опазване на горските територии от пожари на база на моделирането и картирането на риска от горски пожари на национално ниво	Осведоменост за риска Готовност Реагиране	<ul style="list-style-type: none"> Подобрени планове за дейностите по опазване на горските територии от пожари Подобрени и разписани нови мерки за намаляване на риска от възникване и разрастване на пожари, и подобро планиране за реагиране при пожари 	2022 г. и регулярно	Изпълнителна агенция по горите
Укрепване на икономическата, социалната, здравната и екологичната устойчивост	Осигуряване на финансиране за подкрепа и осъществяване на дейности, които намаляват риска от възникване и разрастване на пожари – като изграждане и поддръжка на противопожарни прегради, пояси, просеки,	Готовност	<ul style="list-style-type: none"> Намаляване на риска от възникване и разрастване на пожари чрез група от дейности в горите с много 	2025 г. и регулярно	Изпълнителна агенция по горите, МЗм, (координиращи

<p><i>Целта обхваща инвестиционните приоритети, насочени към:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Инвестиране в инфраструктура за превенция на риска от бедствия</i> • <i>Инвестиране в повишена готовност за бедствия за ефективен отговор и „да изградим отново, но по-добре“ при възстановяване, рехабилитация и реконструкция</i> • <i>Значително намаляване на щетите и загубите от бедствия при нарушаване на доставките на основни стоки и услуги, сред които здравни и образователни заведения</i> 	<p>барьерни прегради, лесокултурни прегради, минерализирани ивици, санитарни ивици, пътища за движение на противопожарни автомобили, водоизточници за нуждите на опазването и защитата на горските територии от пожари, противопожарните депа²⁰ и извършване на други лесовъдски дейности, които намаляват риска.</p> <p>Осигуряване на финансиране за подпомагане на по-бързото възстановяване на засегнатите от пожари територии</p> <p>Планиране и създаване на защитни пространства и други противопожарни прегради на границите на горите с населените места.²¹</p>		<p>високо съотношение на ползи-спрямо-разходи²²</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ускорено възстановяване на екосистеми след пожари • Намален риск от човешки жертви и увреждане на ОВС чрез мерки за намаляване на горимостта и риска от пожари в границите на горите с населените места 	<p>дейности), кметове</p>
---	---	--	---	---------------------------

²⁰ Всички тези съоръжения са описани в Приложение № 39 към чл 134, ал. 2 към НАРЕДБА № 18 от 7 октомври 2015 г. за инвентаризация и планиране в горските територии (притурка към ДВ, бр. 82 от 23.10.2015)

²¹ Граници на горите с населените места (Wildland-Urban Interface, – WUI) по дефиниция е транзитна зона, в която неурбанизирани територии за земеделие, гори и други екосистеми граничат с населени обекти

²² На база на доклад "Understanding The Costs And Benefits Of Investing In Disaster Risk Management In Europe" в рамките на проект "Economic Analysis of Prevention and Preparedness in European Union Member States and Countries under EU Civil Protection Mechanism" – подготвен от Световната банка и финансиран от Главна дирекция „Европейска гражданска защита и операции за хуманитарна помощ“ (DG ECHO).

Суши

Цел	Описание на инвестиционен/ни приоритет/и	Категория (осведоменост за риска/превенция/ готовност/ реагиране)	Очакван/и резултат/и	Период	Отговорна институция
<p>Повишаване на осведомеността за риска от бедствия сред населението и заинтересованите страни</p> <p>Целта обхваща инвестиционни приоритети, насочени към провеждане на обучения, информационни кампании и други мерки за укрепване на осведомеността и разбирането за риска от бедствия сред населението и целевите групи, различни от отговорните институции. Целта е да се създаде и развие култура на разбиране на УРБ като процес в обществото.</p>	<p>Разработване и прилагане на подходящи образователни програми на всички нива на образование и социална структура</p>	<p>Осведоменост за риска</p> <p>Готовност</p> <p>Реагиране</p>	<p>Обучаване на младите хора като решаващ социален актив за живот с отговорност към климата</p>	<p>Постоянен</p>	<p>МОН</p> <p>В сътрудничество с всички институции в тази област</p>
<p>Укрепване на институционалния капацитет</p> <p>Целта обхваща инвестиционните приоритети, насочени към:</p> <ul style="list-style-type: none"> Укрепване на правната рамка (специфична за институционалния капацитет) и на административния капацитет т.е. правни актове, методики, организационни и административни правила и др. Инвестиране в технологична и техническа 	<p>Идентифициране и разпределяне на роли и отговорности на институциите, участващи в управлението на сушата</p>	<p>Осведоменост за риска</p> <p>Готовност</p> <p>Реагиране</p>	<p>Осигуряване на по-ефективно управление на сушите</p>	<p>2026 г.</p>	<p>МОСВ</p> <p>Участващи: всички отговорни административни органи</p>
	<p>Структурирана инвентаризация и актуализация на съответните административни процедури</p>	<p>Осведоменост за риска</p> <p>Готовност</p> <p>Реагиране</p>	<p>Осигуряване на по-ефективно управление на сушите</p>	<p>2026 г.</p>	<p>МОСВ</p> <p>Участващи: всички отговорни административни органи</p>
	<p>Промяна на националното законодателство за добре структурирано и по-ефективно управление на националните водни ресурси</p>	<p>Готовност</p>	<p>Осигуряване на подходяща превенция (икономически</p>	<p>2030 г.</p>	<p>МОСВ</p> <p>Подкрепящи: всички органи в тази област</p>

поддръжка т.е. в активи, нови технологии и иновации			ефективна, навременна и уместна) и преминаване от реагиране към управление на риска от бедствия		
	Разработване на ефективни контролни механизми за спиране на обезлесяването на България	Превенция	Запазване на националните природни (горски и водни) ресурси	2022 г.	Изпълнителна агенция по горите, МОСВ Подкрепящи: МВР и всички органи в тази област
<p>Подобряване на ефективността на управлението на риска от бедствия и свързаното с него планиране</p> <p>Целта обхваща инвестиционните приоритети, насочени към:</p> <ul style="list-style-type: none"> Актуализиране и създаване на бази данни, свързани с УРБ Подобряване на методологията и практиките за идентифициране и оценка на риска от бедствия Подобряване на дейностите по планиране, свързани с прилагането на мерки за намаляване на риска от бедствия 	<p>Разработване на необходимата рамка за решаване на проблемите със събирането и използването на данни</p> <p>Тази инвестиция ще изисква:</p> <ul style="list-style-type: none"> Задълбочен анализ на пропуските в съществуващите бази данни и законодателната рамка; Разработване на съдържание, структури, достъп, поддръжка, координация и отговорности на адекватни бази данни Разработване на програми за мониторинг, придобиване и инсталиране на устройства за мониторинг (измервателни уреди както на водни обекти, така и на различни водовземни и преносни системи) 	Готовност	<ul style="list-style-type: none"> Подобрено знание, базирано на данни и техния анализ, които ще позволят да се вземат информирани решения Осигуряване на наличност на необходимите данни за оперативна работа в областта на водните ресурси 	2026 г.	МОСВ В сътрудничество с всички научни институции в областта
	Разработване на планове за управление на риска от суши	Готовност Превенция	По-добро управление на сухите	2030 г.	МОСВ Подкрепящи: МРРБ, МЗм и всички органи в тази област
Повишаване на ефективността на междуйнституционалната координация и диалога между	Повишаване значението на прилагането на научни изследвания и възможни проучвания за прецизно земеделие и	Реагиране	Резултатно сътрудничество между обществените власти, агробизнеса и	2030 г.	МЗм

²³ Poljansek, K. et al. (2021).

<p>институциите и гражданите, академичните среди, бизнеса и неправителствения сектор Целта обхваща инвестиционни приоритети, насочени към установяване и прилагане на форми и механизми за консултации и сътрудничество.</p>	<p>подобряване на знанията на земеделските производители за възприемане и използване на тези технологии</p> <p>Заделяне на финансиране и инвестиции за въвеждане на машини, оборудване и технологии (заедно с разсадни материали, адаптирани към местните условия и околната среда)</p> <p>Координиране на развитието на зелената икономика с Националната енергийна стратегия и общото развитие и управление на водните ресурси</p>	<p>Осведоменост за риска</p>	<p>селскостопанската наука за насърчаване на прецизни земеделски практики и улесняване на трансфера на знания и иновации с цел смекчаване на риска от суши и свързаните с това производствени ограничения</p>		<p>Подкрепящи: МОСВ, МЕ, Селскостопанска академия, всички университети в областта, общини, организации на производителите, Национална служба за съвети в земеделието</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Повишаване на ефективността на финансирането на УРБ Целта обхваща инвестиционни приоритети, насочени към навременно и оптимално разпределение на необходимите ресурси на всички нива на администрацията, като най-важните приоритети са: • Изграждане на финансови политики, насочени към УРБ • Създаване на подходяща инвестиционна среда за УРБ • Укрепване на финансовата готовност на България за бедствия 	<p>Разработване на финансови механизми за необходимите дългосрочни дейности (като завършване и изграждане на язовири, изграждане, рехабилитация и експлоатация на съществуващи и нови хидротехнически системи) за по-ефективно съхранение и използване на националните водни ресурси и др.</p>	<p>Осведоменост за риска</p> <p>Готовност</p> <p>Реагиране</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Осигуряване на прилагането на формулираните необходими мерки • Осигуряване на адекватно опазване и управление на водните ресурси, икономическо развитие и социален просперитет 	<p>2040 г.</p>	<p>МОСВ, МЗм</p> <p>Подкрепящи: МРРБ, всички министерства и административни органи</p>
<p>Укрепване на икономическата, социалната, здравната и екологичната устойчивост Целта обхваща инвестиционните приоритети,</p>	<p>Идентифициране на водоснабдителните системи с по-висок риск от суши, включително и на по-малките водоснабдителни системи</p>	<p>Готовност</p> <p>Превенция</p>	<p>Идентифициране на водоснабдителните системи в риск, което ще позволи разработването на</p>	<p>2030 г.</p>	<p>МОСВ</p> <p>Подкрепящи: МРРБ, общини и административни органи</p>

<p>насочени към инвестиране в инфраструктура за превенция на риска от бедствия</p> <ul style="list-style-type: none"> Инвестиране в повишена готовност за ефективен отговор, както и за „да изградим отново, но по-добре“ при възстановяване, рехабилитация и реконструкция Значително намаляване на щетите и загубите от бедствия при нарушаване на доставките на основни стоки и услуги, сред които здравни и образователни заведения 			съответните планове за управление на сушата		
	<ul style="list-style-type: none"> Внедряване на по-ефективни технологии за охлаждане на ТЕЦ Изграждане на помпено-акумулиращи ВЕЦ (ПАВЕЦ), където е приложимо, с цел по-ефективно използване на наличните водни ресурси със специфични ползи за електроенергийната система 	<p>Осведоменост за риска</p> <p>Готовност</p> <p>Реагиране</p>	<p>Пестене и по-ефективно използване на националните водни ресурси</p>	<p>2030 г.</p> <p>2040 г.</p>	<p>МЕ</p> <p>Подкрепящи: всички заинтересовани органи</p>
	<ul style="list-style-type: none"> Укрепване на сътрудничеството между различните заинтересовани страни и увеличаване на изследванията (особено в областта на въздействието на климатичните промени върху селското стопанство и на изискванията за намаляване на парниковите газове от селското стопанство) Реорганизация на компенсаторната система за покриване на производствените щети от суши в стопанствата и за стимулиране на стопаните да използват управление за намаляване/избягване на производствения риск 	<p>Осведоменост за риска</p> <p>Готовност</p>	<p>Обогатени знания и институционален капацитет чрез включване на всички заинтересовани страни и повишаване на ефективността на управлението на земеделския риск</p>	<p>2025 г.</p> <p>2040 г.</p>	<p>МЗм</p> <p>Подкрепящи: Селскостопанска академия, организации на производителите Национална служба за съвети в земеделието Национална агенция по приходите</p>
	<ul style="list-style-type: none"> Инвентаризация и оценка на националната компания за хидромелиорация „Напоителни системи“ ЕАД за осигуряване на устойчива и конкурентна услуга за напояване Осигуряване на финансиране и инвестиции за подобряване и модернизация на магистралната и спомагателната инфраструктура за доставка на вода до земеделски парцели Насърчаване укрепването на публично-частното партньорство и 	<p>Превенция</p> <p>Готовност</p>	<p>Укрепване на капацитета на напоителните системи в селското стопанство с цел предоставяне на качествена и надеждна услуга за напояване на стопаните и подобряване на организационното управление</p>	<p>2025 г.</p> <p>2030 г.</p> <p>2025 г.</p>	<p>МЗм</p> <p>„Напоителни системи“ ЕАД</p>

	децентрализация на процеса на вземане на решения				
--	--	--	--	--	--

Екстремни горещини

Цел	Описание на инвестиционен/ни приоритет/и	Категория (осведоменост за риска/превенция/готовност/реагиране)	Очакван/и резултат/и	Период	Отговорна институция
<p>Повишаване на осведомеността за риска от бедствия сред населението и заинтересованите страни</p> <p><i>Целта обхваща инвестиционни приоритети, насочени към провеждане на обучения, информационни кампании и др. мерки за укрепване на осведомеността и разбирането за риска от бедствия сред населението и целевите групи, различни от отговорните институции. Целта е да се създаде и развие култура на разбиране на УРБ като процес в обществото.</i></p>	<p>Създаване на система за ранно предупреждение за екстремни горещини. Провеждане на кампании за повишаване на осведомеността и за предоставяне на обществеността на информацията относно здравните ефекти от екстремните горещини</p> <ul style="list-style-type: none"> Разработване на насоки за информиране на компетентните органи за повишена опасност свързана с екстремни горещини Разработване на насоки за ранно предупреждение на населението, свързано с екстремни горещини Подкрепа за данните и информацията по време на екстремни горещини Създаване на протоколи и управление за различни етапи на ранно предупреждение Подобряване на междуведомствените координация и диалог между отговорните институции по отношение на СРПЕГ. 	<p>Осведоменост за риска</p> <p>Готовност</p> <p>Превенция</p>	<ul style="list-style-type: none"> Генериране на ранни предупреждения за предстоящи екстремни горещини Мониторинг и оценка на СРПЕГ и ефективността ѝ Уязвимостта и увреждането на човешкото здраве, както са установени в оценката на риска от сценария, са пряко адресирани, както и осведомеността на хората за риска от екстремни горещини 	2025 г.	<p>МЗ, Съвет за намаляване на риска от бедствия към МС, МВР, НИМХ, Научни и изследователски институции, Български червен кръст</p>
<p>Повишаване на ефективността на междуинституционалната координация и на диалога между институциите и гражданите,</p>	<p>Разработване на национални препоръки за промени в работното време в училищата/университетите, институциите и работата на открито в случаи на</p>	<p>Превенция</p>	<ul style="list-style-type: none"> Разработени правила за промени във времето за работа/учене в училища/университети, 	2024 г.	МТСП

<p>академичните среди, бизнеса и неправителствения сектор</p> <p><i>Целта обхваща инвестиционни приоритети, насочени към установяване и прилагане на форми и механизми за консултации и сътрудничество.</i></p>	<p>екстремни горещини (например гъвкаво работно време, работа откъщи, когато това е възможно, както и онлайн обучение).</p>		<p>институции и за работещите на открито в случаи на екстремни горещини</p>		<p>МОН, Съвет за намаляване на риска от бедствия към МС</p>
<p>Укрепване на институционалния капацитет</p> <p><i>Целта обхваща инвестиционните приоритети, насочени към:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Укрепване на правната рамка (специфична за институционалния капацитет) и на административния капацитет – т.е. правни актове, методики, организационни и административни правила и др. • Инвестиране в технологична и техническа поддръжка – т.е. в активи, нови технологии и иновации 	<p>Разработване на план за действие в областта на опазване здравето от екстремни горещини</p> <ul style="list-style-type: none"> • Приет план за борба с последиците от екстремни горещини за човешкото здраве • Постигане на общ подход за предотвратяване и намаляване на смъртността и хоспитализациите, свързани с екстремните горещини 	<p>Осведоменост за риска Готовност Превенция</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Подобро планиране в съответните сектори, попадащи под въздействието на екстремните горещини • Координирано развитие със стартирането на СРПЕГ и на стратегията за градски топлинен остров • Подобро осведоменост за въздействието на екстремните горещини върху българското население • Уязвимостта и увреждането на човешкото здраве, както и осведомеността на хората относно риска от екстремните горещини, както са установени в оценката на риска от сценария, са пряко адресирани 	<p>2025 г.</p>	<p>Общини МЗ</p>
	<p>Разработване на стратегии за градски топлинни острови</p> <ul style="list-style-type: none"> • Изготвяне на документи за планиране на градско ниво, които да обхванат различните аспекти на градоустройството, за да намали ефекта на градския топлинен остров чрез използване на зелена, бяла и синя инфраструктура 	<p>Готовност Превенция</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Изготвени стратегически документи на общинско ниво • Предложени технически мерки, следващи системата за приоритет за изпълнение • Документиране на многобройните ползи от 	<p>2030 г.</p>	<p>Общини</p>

			<p>мерките за смекчаване на ефектите на градския топлинен остров</p> <ul style="list-style-type: none"> • Повишеният риск от екстремни горещини в градските райони, както е установен в НПРБ, е адресиран пряко 		
	<p>Създаване на стратегия за топлинна защита на работници и служители</p>	<p>Осведоменост за риска Готовност Превенция</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Изследване на и информираност за ефектите от екстремните горещини върху работници и служители в България • Разширение на системата за ранно предупреждение за горещини с включване на сигнали за работници и служители • Оценки за осъществимост и въздействие на евентуалното преминаване на работници и служители в нощни смени и/или промяна на работното време, за да се избегнат загубите на производителност, свързани с горещините, и отрицателните последици за здравето • Високият риск от ефектите върху човешкото здраве на работници и служители, който се вижда от загубите на производителността на труда, установени в сценария за оценка на риска, е пряко адресиран 	<p>2040 г.</p>	<p>МТСП МЗ, Научни и изследователски институции</p>

	<p>Разработване на интегрирана стратегия за обучение за управление на риска от екстремни горещини; осигуряване на обученията за изграждане на капацитет за отговорните институции на национално и местно равнище.</p>	<p>Осведоменост за риска Превенция Готовност</p>	<ul style="list-style-type: none"> Разработена интегрирана стратегия за обучение на всички институции, участващи в дейности, свързани с управлението на риска от екстремни горещини Повишен капацитет на институциите в съответствие с техните роли и отговорности в случай на екстремни горещини 	<p>2024 г.</p>	<p>МОН, МВР Общини (поддържаща роля)</p>
<p>Подобряване на ефективността на управлението на риска от бедствия и свързаното с него планиране</p> <p><i>Целта обхваща инвестиционните приоритети, насочени към:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Актуализиране и създаване на бази данни, свързани с УРБ Подобряване на методологията и практиките за идентифициране и оценка на риска от бедствия Подобряване на дейностите по планиране, свързани прилагането на мерки за намаляване на риска от бедствия 	<p>Създаване на автоматична система за събиране на данни за смъртността, свързана с екстремни горещини</p>	<p>Готовност Превенция</p>	<ul style="list-style-type: none"> Събрани данни за свързаните с екстремните горещини случаи на смъртност в районите на България Лесно достъпна база данни, което позволява бързото им извличане от страна на изследователски институции Платформа за обмен на информация между отговорните институции относно риска от горещини и въздействията По-нататъшни изследвания за въздействието на екстремните горещини върху случаите на смъртност и хоспитализациите в различни райони на България Координирано развитие със стартирането на СРПЕГ Подобрено събиране на данни, обогатяващо оценката на уязвимостта на 	<p>2025 г.</p>	<p>Национален статистически институт</p> <p>МЗ, МТСП, МВР, Научни и изследователски институции (партньорски институции)</p>

			населението, което адресира голямата вариация в ефектите на екстремните горещини върху човешкото здраве		
<p>Укрепване на икономическата, социалната, здравната и екологичната устойчивост</p> <p><i>Целта обхваща инвестиционните приоритети, насочени към:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Инвестиране в инфраструктура за превенция на риска от бедствия</i> • <i>Инвестиране в повишена готовност за бедствия за ефективен отговор и „да отново, но по-добре“ при възстановяване, рехабилитация и реконструкция</i> • <i>Значително намаляване на щетите и загубите от бедствия при нарушаване на доставките на основни стоки и услуги, сред които здравни и образователни заведения</i> 	<p>Опазване на съществуващите в градска среда природни пространства</p>	<p>Готовност Превенция</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Защита на природни зони като паркове и зелени площи, за да се ограничи появата на ефекта на градския топлинен остров • Защита на зоните за отдих, за да може обществеността да открива сенчести и хладни зони по време на екстремни горещини • Намаляване на риска от екстремни горещини в градските райони, както е установен в НПРБ 	<p>2025 г.</p>	<p>Общини</p>

Бури и екстремни зимни условия

Цел	Описание на инвестиционен/ни приоритет/и	Категория (осведоменост за риска/превенция/готовност/реагиране)	Очакван/и резултат/и	Период	Отговорна институция
<p>Повишаване на осведомеността за риска от бедствия сред населението и заинтересованите страни</p> <p><i>Целта обхваща инвестиционни приоритети, насочени към провеждане на обучения, информационни кампании и други мерки за укрепване на осведомеността и разбирането за риска от бедствия сред населението и целевите групи, различни от отговорните институции. Целта е да се създаде и развие култура на разбиране на УРБ като процес в обществото.</i></p>	<p>Осигуряване на редовни обучения за ангажирани организации и обществеността относно управление на риска от бури и екстремни зимни условия</p> <p>Обученията ще бъдат планирани и провеждани в съответствие с интегрираната стратегия за обучение по управление на риска от бедствия (УРБ), разработена от Съвета за намаляване на риска от бедствия към МС.</p>	<p>Осведоменост Превенция Готовност</p>	<ul style="list-style-type: none"> Редовни обучения за ангажираните организации и обществеността Повишено обществено познание и капацитет за действия в случаи на бури и екстремни зимни условия, включително за реагиране и възстановяване 	<p>Годишно, 2024 - 2040 г.</p>	<p>Общини</p>
	<p>Изготвяне на препоръки за действие при бури и екстремни зимни условия</p> <p>Същите трябва да включват: призови към хората да останат на закрито; насоки за намаляване на риска от инфаркти, хипотермия и измръзване, както и на битови пожари при отопление; напомнания за безопасността на водачите при зимни условия; и напомнания за подсигуряване и закрепване на елементи, които могат да бъдат отнесени от вятъра и да причинят щети или наранявания другаде (например метални предмети, керемиди, огради, саксии за цветя, знаци и др.)</p>	<p>Осведоменост за риска Превенция Готовност</p>	<ul style="list-style-type: none"> Изготвени и публично достъпни препоръки за действие за широката общественост в случаите на различни типове бури и екстремни зимни условия Създадена мрежа/платформа за изпращане на съобщения от общините до националните и местни медии, напомнящи за препоръките По-малко хоспитализирани и смъртни случаи, както и по-малко щети от неправилно поведение на хората 	<p>Годишно, 2022 – 2040 г.</p>	<p>МВР Общини (поддържаща роля)</p>

	<p>Разработване на национални препоръки за промени в работното време в училищата/университетите, институциите и работа на открито в случаи на екстремни ниски температури и студени вълни.</p> <p>Същите включват гъвкаво работно време, работа откъщи, когато това е възможно, както и онлайн обучение.</p>	<p>Превенция</p>	<ul style="list-style-type: none"> Разработени препоръки за промени във времето за работа/учене в училища/университети, институции и за работещите на открито в случаи на екстремно ниски температури и студени вълни 	<p>2024 г.</p>	<p>МТСП</p> <p><i>Поддържаща роля:</i> МОН</p> <p>Съвет за намаляване на риска от бедствия към Министерския съвет</p>
<p>Укрепване на институционалния капацитет</p> <p><i>Целта обхваща инвестиционните приоритети, насочени към:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Укрепване на правната рамка (специфична за институционалния капацитет) и на административния капацитет – т.е. правни актове, методики, организационни и административни правила и др. Инвестиране в технологична и техническа поддръжка – т.е. в активи, нови технологии и иновации 	<p>Разработване на интегрирана стратегия за обучение за управление на риска от бури и екстремни зимни условия; осигуряване на обучения за изграждане на капацитет за отговорните институции на национално и местно равнище</p>	<p>Осведоменост за риска</p> <p>Превенция</p> <p>Готовност</p>	<ul style="list-style-type: none"> Разработена интегрирана стратегия за обучение на всички институции, участващи в дейности, свързани с управлението на риска от бури и екстремни зимни условия Повишен капацитет на институциите в съответствие с техните роли и отговорности в случай на бури и екстремни зимни условия 	<p>2024 г.</p>	<p>МОН</p> <p>МВР</p> <p>Общини (поддържаща роля)</p>
	<p>Интегриране на управлението на риска от бури и екстремни зимни условия в секторните политики на национално и местно равнище</p>	<p>Превенция</p> <p>Готовност</p> <p>Реагиране</p>	<ul style="list-style-type: none"> Разработени/прилагани на съответните нива на управление стратегически документи с интегрирани мерки за бури и екстремни зимни условия Повишен капацитет за реагиране в случай на бури и екстремни зимни условия 	<p>2025 г.</p>	<p>Съвет за намаляване на риска от бедствия към Министерския съвет</p> <p><i>Поддържаща роля:</i> МВР, МТ, ИАГ, МОСВ, МЕ, МТСП, Агенция „Пътна инфраструктура“</p> <p>Областни пътни управления</p> <p>Общини</p>
	<p>Осигуряване на високо ниво на участие на всички институции, агенции и неправителствени организации в ранното</p>	<p>Превенция</p> <p>Готовност</p>	<ul style="list-style-type: none"> Ясно дефинирани роли на институциите, агенциите и 	<p>2025 г.</p>	<p>Съвет за намаляване на риска от бедствия</p>

	предупреждение, реагирането и възстановяването в случаи на бури и екстремни зимни условия	Реагиране	неправителствените организации на местно ниво в случаи на бури и екстремни зимни условия <ul style="list-style-type: none"> Разработени насоки за ранно предупреждение, реагиране и възстановяване в случаи на бури и екстремни зимни условия или тяхното интегриране в общите насоки 		към Министерския <i>Поддържаща роля:</i> Органи на изпълнителната власт Общини НПО
<p>Подобряване на ефективността на управлението на риска от бедствия и свързаното с него планиране</p> <p><i>Целта обхваща инвестиционните приоритети, насочени към:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Актуализиране и създаване на бази данни, свързани с УРБ Подобряване на методологията и практиките за идентифициране и оценка на риска от бедствия Подобряване на дейностите по планиране, свързани с прилагането на мерки за намаляване на риска от бедствия 	Подобряване на събирането на данни за бури и екстремни зимни условия, включително в ГИС формат, когато/където е приложимо: (1) отворени метеорологични данни за екстремни метеорологични бедствия, тяхното местоположение и параметри; (2) публични данни за последиците от бедствията, вкл. щети, загуби и смъртни случаи /хоспитализации на местно ниво; и (3) информация за предприетите мерки за реагиране на всяко бедствие	Осведоменост за риска	<ul style="list-style-type: none"> Наличие на данни за бури и екстремни зимни условия По-надеждни анализи и научни проучвания/изследвания 	Текущо, 2023– 2040 г.	НСИ МВР НИМХ <i>Поддържаща роля:</i> Общини МЗ Застрахователни компании
	Изготвяне и редовно актуализиране на оценка на риска от бури и екстремни зимни условия на национално и местно равнище	Осведоменост за риска	<ul style="list-style-type: none"> Редовно идентифицирани опасности, уязвимост и изложеност на национално и местно ниво Редовно разработвани специфични оценки на риска от бури и екстремни зимни условия на национално и местно равнище като част от стратегическото им планиране 	На всеки 7 г.	Общини МВР (поддържаща роля)
	Създаване на единна комуникационна платформа за интегрирано управление и	Осведоменост за риска	<ul style="list-style-type: none"> Обмен на добри практики между отговорните заинтересовани страни 	2023 г.	Министерство на вътрешните работи

	<p>намаляване на риска от бури и екстремни зимни условия</p> <p>Платформата трябва да предостави възможност на всички заинтересовани страни на национално, областно и общинско ниво да обменят информация и добри практики</p>	<p>Превенция Готовност Реагиране</p>	<p>относно бури и екстремни зимни условия</p> <ul style="list-style-type: none"> • Координиран подход от страна на властите в случаи на бури и екстремни зимни условия в няколко общини 		<p>МРРБ, МЗ, МЕ</p> <p><i>Поддържаща роля:</i> Общини</p>
	<p>Анализ на нуждите от оборудване за евакуация/безопасност/спасителни операции и изготвяне и прилагане на национални и местни планове.</p> <p>Плановете следва да включват: (а) наличието на необходимото специализирано оборудване – напр. хеликоптер/и и др. на национално ниво и (когато е приложимо) на местно ниво; и (б) наличие на необходимото техника и оборудване на националните и местните екипи, пряко ангажирани с дейностите по реагиране при бедствия.</p>	<p>Готовност Реагиране</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Планове, разработени на национално и местно равнище въз основа на направения анализ 	<p>2024 г.</p>	<p>МВР</p> <p><i>Поддържаща роля:</i> Общини</p>
	<p>Разработване и прилагане на усъвършенствани стандарти и строителни норми за устойчивост при ураганни ветрове.</p> <p>Разработването и използването на нови спомагащи сградите и инфраструктурата да са по-устойчиви на екстремни пориви на вятъра.</p>	<p>Превенция</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Подобрена безопасност на градските и пътните зони 	<p>2027 г.</p>	<p>МРРБ</p> <p>Общини (поддържаща роля)</p>

<p>Повишаване на ефективността на междуйнституционалната координация и диалога между институциите и гражданите, академичните среди, бизнеса и неправителствения сектор</p> <p><i>Целта обхваща инвестиционни приоритети, насочени към установяване и прилагане на форми и механизми за консултации и сътрудничество.</i></p>	<p>Подобряване на партньорството между местните власти и метеоролози, научни организации, бизнеса и университетите с цел подобряване на оценката на риска и оптимизиране на планирането на мерки за намаляване на последиците</p>	Превенция	<ul style="list-style-type: none"> Осигурена възможност за предоставяне на съвети и консултации от метеоролози за местното население Осигурени експертни становища за оценка на риска, препоръки за мерки за намаляване или планиране на адекватно реагиране в конкретни случаи Програми за студенти / стажанти. 	Текущо 2022–2040 г.	<p>Съвет за намаляване на риска от бедствия към Министерския съвет</p> <p><i>Поддържаща роля:</i> Общини НИМХ Научни институции Университети НПО</p>
	<p>Насърчаване на сътрудничеството между общините и компаниите за комунални услуги за подобряване на поддръжката на дърветата по трасето и поставяне на кабелите за комунални услуги под земята, особено в районите с висока честота на прекъсване на услугите</p>	Превенция	<ul style="list-style-type: none"> Намалена честота на прекъсване на услугите Намален брой на зоните с прекъсвания Намален риск от инциденти 	Текущо 2022–2040 г.	<p>Общини</p> <p><i>Поддържаща роля:</i> Комунални компании</p>
	<p>Подобряване на координацията между МВР и други отговорни институции за справяне с опасната транспортна инфраструктура след бури и екстремни зимни условия (заледяване, сняг, вятър, паднали дървета)</p>	Превенция	<ul style="list-style-type: none"> Подобрена пътна безопасност Намален риск от инциденти 	Текущо 2022–2040 г.	<p>МВР</p> <p><i>Поддържаща роля:</i> МТ Общини</p>
<p>Повишаване на ефективността на финансирането на УРБ</p> <p><i>Целта обхваща инвестиционни приоритети, насочени към навременно и оптимално разпределение на необходимите ресурси на всички нива на администрацията, като най-важните приоритети са:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Изграждане на финансови политики, насочени към УРБ 	<p>Подобряване на застраховането на сградите и инфраструктурата и др. механизми за прехвърляне на риска с цел засилване на възстановяването от бедствия</p>	Готовност Реагиране	Намалено време за възстановяване и разходи	Текущо 2025 – 2040 г.	<p>МФ</p> <p><i>Поддържаща роля:</i> МВР, Общини</p>
	<p>Въвеждане на допълнителни енергийни субсидии на национално ниво за нуждаещите се в случай на продължителни студени вълни</p> <p>Допълнителните субсидии ще бъдат отпуснати след настъпило бедствие под</p>	Реагиране	Разработени правила и процедури за одобряване и разпределяне на енергийните субсидии за засегнатите лица	2024 г.	<p>МТСП</p> <p><i>Поддържаща роля:</i> Министерство на финансите</p>

<ul style="list-style-type: none"> • Създаване на подходяща инвестиционна среда за УРБ • Укрепване на финансовата готовност на България за бедствия 	<p>формата на компенсация за уязвимите хора, засегнати от студентите вълни. Уязвимите лица ще бъдат идентифицирани сред социално слабите, които вече получават енергийни субсидии и живеят в засегнатите райони за всяко конкретно бедствие</p>				
<p>Укрепване на икономическата, социалната, здравната и екологичната устойчивост</p> <p>Целта обхваща инвестиционните приоритети, насочени към:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Инвестиране в инфраструктура за превенция на риска от бедствия • Инвестиране в повишена готовност за бедствия за ефективен отговор и „да изградим отново, но по-добре“ при възстановяване, рехабилитация и реконструкция • Значително намаляване на щетите от бедствия при нарушаване на доставките на основни стоки и услуги, сред които здравни и образователни заведения 	<p>Осигуряване на всекидневна лична помощ за уязвими хора чрез предоставяне на стоки от първа необходимост (храна, лекарства) на местно ниво в случаи на екстремни зимни условия (студени вълни/екстремно ниски температури)</p>	<p>Готовност Реагиране</p>	<p>Разработени правила, процедури и изграден капацитет за предоставяне на всекидневна лична помощ на уязвими групи за осигуряване на стоки от първа необходимост</p>	<p>Текущо 2023 – 2040 г.</p>	<p>Общини</p>
	<p>Предварително отстраняване на опасни дървета от местните власти с цел предотвратяване на инциденти в случаи на бури и екстремни зимни условия</p>	<p>Превенция</p>	<p>Подобрена безопасност на градската среда</p>	<p>Текущо</p>	<p>Общини</p>
	<p>Подобряване на процеса за разчистване на пътища, блокирани в резултат на силна буря</p>	<p>Реагиране</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Подобрено реагиране при блокирани пътни артерии от паднали дървета, камъни и други след силна буря • Подобрена безопасност на пътищата 	<p>Текущо</p>	<p>Агенция „Пътна инфраструктура“ Поддържаща роля: МВР Общини</p>
	<p>Изграждане/поддържане на ветрозащитни съоръжения за предотвратяване на натрупването на сняг и за защита от силен вятър покрай пътищата и други уязвими зони (с приоритет на природосъобразни решения)</p>	<p>Превенция</p>	<p>Подобрена безопасност на пътищата и уязвими зони</p>	<p>2025 г. и при актуализиране на оценката на рисковете</p>	<p>Агенция „Пътна инфраструктура“ Поддържаща роля: МЗм Общини</p>
	<p>Въвеждане на лесовъдни практики за повишаване на устойчивостта на горите към залежавания, мокър/тежък сняг и силни ветрове и техните последици</p>	<p>Превенция</p>	<p>Идентифицирани и прилагани практики в горското стопанство за повишаване на устойчивостта на горите към</p>	<p>Текущо 2024–2040 г.</p>	<p>Изпълнителна агенция по горите Поддържаща роля: МОСВ</p>

			мокър/тежък сняг и силни ветрове и последиците от тях		
	Въвеждане на селскостопански практики и култури, които са по-устойчиви на ниски температури и мокър сняг	Превенция	Идентифицирани и прилагани селскостопански практики и култури, които са по-устойчиви на ниски температури, мокър/тежък сняг и силен вятър	Текущо 2024–2040 г.	МЗм
	Усъвършенстване на радарната система и прилагане на практики за предотвратяване на щети от градушка Покритие на всички уязвими части от територията на страната и удължаване на периода на работа на радарите	Превенция	Намалени щети от градушки	2025 г.	Агенция за борба с градушките
	Осигуряване на временен подслон, топла храна и топли напитки за хора с увреждания, бездомни, възрастни хора или други нуждаещи се в случаи на бури и екстремни зимни условия на местно ниво	Реагиране	<ul style="list-style-type: none"> Идентифицирани подходящи сгради, устойчиви на вятър, които могат да се използват за убежища Разработени правила и процедури за използване на определените убежища в случаи на бури и екстремни зимни условия на местно ниво Разработени правила и процедури за раздаване на топла храна и топли напитки 	2025 г.	Общини Поддържаща роля: НПО Български Червен кръст

3.2.3. Заразни болести

Заразни болести при човека

Цел	Описание на инвестиционен/ни приоритет/и	Категория (осведоменост за риска/превенция/ готовност/ реагиране)	Очакван/и резултат/и	Период	Отговорна институция
<p>Повишаване на осведомеността за риска от бедствия сред населението и заинтересованите страни</p> <p><i>Целта обхваща инвестиционни приоритети, насочени към провеждане на обучения, информационни кампании и др. мерки за укрепване на осведомеността и разбирането за риска от бедствия сред населението и целевите групи, различни от отговорните институции. Целта е да се създаде и развие култура на разбиране на УРБ като процес в обществото.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Национална комуникационна стратегия, която използва всички необходими канали (традиционни медии/социални мрежи), за да осигури достъп до различните социални групи от населението • Системи за непрекъсната двупосочна комуникация с доставчиците на здравни услуги, изградени въз основа на конкретни случаи, за да се осигури адекватното прилагане на мерките и необходимите корекции в насоките за прилагането им • Системи за мониторинг на общественото мнение и поведение за откриване на разпространение на инфодемии и източници на страх и недоверие • Системи за комуникация между различни държави за обмен на най-добри практики в ранния етап на пандемия; за управлението на мерките и комуникационната стратегия и каналите за подсилване на обществената осведоменост за риска от заразни болести; тези системи трябва да функционират непрекъснато, за да се създаде сигурна среда за комуникация на подходяща и точна информация относно риска от заразни болести. 	<p>Осведоменост за риска Реагиране</p>	<ul style="list-style-type: none"> • По-добра осведоменост на обществеността относно епидемичния контрол и управлението на риска от бедствия • Намалено разпространение на инфодемиеите и общественото недоверие • По-добро спазване на прилаганите мерки по време на отговор на пандемия • По-добра координация между страните в сферата на съобщенията и комуникационните стратегии 	<p>2025 г.</p>	<p>МЗ Национален пандемичен комитет</p>

	<ul style="list-style-type: none"> Създаване на национален протокол за отговор при пандемия с ключови принципи и стъпки за действие 	Готовност	Наличен протокол за осигуряване на ясно разпределение на отговорностите между ключови институции на национално и местно ниво в случай на пандемия	2030 г.	МЗ Национален пандемичен комитет
<p>Укрепване на институционалния капацитет</p> <p><i>Целта обхваща инвестиционните приоритети, насочени към:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Укрепване на правната рамка (специфична за институционалния капацитет) и на административния капацитет – т.е. правни актове, методики, организационни и административни правила и др. Инвестиране в технологична и техническа поддръжка – т.е. в активи, нови технологии и иновации 	<ul style="list-style-type: none"> Укрепване на националната система за периодично наблюдение на заразните болести както при хора, така и по животни съгласно стандартизирани протоколи за диагностика и докладване Създаване на системи за мониторинг на съблюдаването на националния протокол и препоръките за наблюдение и докладване на заразни болести на субнационално ниво 	Готовност	<ul style="list-style-type: none"> Национална база данни за наблюдение на заразните болести при хората и по животните, която да позволи стандартизирано докладване на случаите и непрекъсната оценка на всички потенциални епидемии Осигуряване на непрекъснато събиране на прецизни стандартизирани данни за честотата на заразните болести и антимикробната резистентност на субнационално ниво 	2030 г.	МЗ подпомагаща структура: МЗм по отношение на заразните болести по животните
	<p>Дигитални системи: за проследяване на контактите и управление на болничния капацитет; за по-добър контрол на разпространението на патогена след началото на епидемията; и за осигуряване на оптимално използване на здравния капацитет</p>	Реагиране	<ul style="list-style-type: none"> По-добър контрол върху разпространението на патогена след началото на епидемията; намалели смъртни случаи и непреки разходи за здравеопазване Оптимално използване на наличния болничен капацитет в случай на претоварена здравна система в резултат на пандемия 	2040 г.	МЗ

<p>Подобряване на ефективността на управлението на риска от бедствия и свързаното с него планиране</p> <p><i>Целта обхваща инвестиционните приоритети, насочени към:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Актуализиране и създаване на бази данни, свързани с УРБ • Подобряване на методологията и практиките за идентифициране и оценка на риска от бедствия • Подобряване на дейностите по планиране, свързани с прилагането на мерки за намаляване на риска от бедствия 	<p>Всеобхватно покритие на честотата и смъртността от заразни болести в национална база данни за щети и загуби чрез кръстосана справка с Националната база данни за наблюдение на заразните болести</p>	<p>Готовност</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Добре подготвена национална база данни за щети и загуби, която да служи като основа за оценка на риска и оценка на сценарии за заразни болести при хората • Динамичен и системен подход към оценката на риска от заразни болести за ранно идентифициране на потенциални епидемични опасности 	<p>2040 г.</p>	<p>МЗ</p>
	<p>Използване на методика за бърза оценка на риска като инструмент за идентифициране на риска от бедствия на базата на специфични профили на заболяемост, открити в Националния надзор на инфекциозните болести</p> <p>Създаване на теоретична и оперативна рамка за оценка на риска от заразни болести като вторична опасност за други категории бедствия (например земетресения, наводнения)</p>				
<p>Повишаване на ефективността на междуинституционалната координация и диалога между институциите и гражданите, академичните среди, бизнеса и неправителствения сектор</p> <p><i>Целта обхваща инвестиционни приоритети, насочени към установяване и прилагане на форми и механизми за консултации и сътрудничество.</i></p>	<p>Създаване на механизъм за управление и контрол на риска от заразни болести с участието на координатори от всички заинтересовани страни от публичния и частния сектор</p>	<p>Готовност Реагиране</p>	<p>Постоянна комуникация относно риска от заразни болести с всички заинтересовани страни и установяване на най-добрите практики за сътрудничество в случай на пандемичен отговор</p>	<p>2030 г.</p>	<p>МЗ (Междуведомствено)</p>
<p>Укрепване на икономическата, социалната, здравната и екологичната устойчивост</p> <p><i>Целта обхваща инвестиционните приоритети, насочени към инвестиране в инфраструктура за превенция на риска от бедствия</i></p>	<p>Създаване на по-добри възможности за обучение и кариерно развитие с цел задържане и разширяване на човешкия ресурс, необходим за ефективно провеждане на наблюдението на заразни болести, както и на всички елементи на пандемичния отговор, посочени в националния протокол</p>	<p>Готовност</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Поддържане на висококвалифициран и персонал с опит, способен да овладее нови методики за наблюдение и докладване • Осигурена приемственост на знанията и най-добрите практики в институциите, 	<p>2040 г.</p>	<p>МОН</p>

<ul style="list-style-type: none"> • <i>Инвестиране в повишена готовност за бедствия за ефективен отговор и „да изградим отново, но по-добре“ при възстановяване, рехабилитация и реконструкция</i> • <i>Значително намаляване на щетите и загубите от бедствия при нарушаване на доставките на основни стоки и услуги, сред които здравни и образователни заведения</i> 			<p>участващи в наблюдението на заразни болести и на епидемичния отговор</p>		
--	--	--	---	--	--

Заразни болести по растенията и животните

Цел	Описание на инвестиционен/ни приоритет/и	Категория (осведоменост за риска/превенция/готовност/реагиране)	Очакван/и резултат/и	Период	Отговорна институция
<p>Повишаване на осведомеността за риска от бедствия сред населението и заинтересованите страни <i>Целта обхваща инвестиционни приоритети, насочени към провеждане на обучения, информационни кампании и други мерки за укрепване на осведомеността и разбирането за риска от бедствия сред населението и целевите групи, различни от отговорните институции. Целта е да се създаде и развие култура на разбиране на УРБ като процес в обществото</i></p>	<p>Развиване на знания и обучения за заинтересованите страни (земеделски стопани). Подкрепа за образоването и обучението на земеделските стопаните. Предоставяне на технически съвети за предотвратяване на инфекциозни заболявания по растенията и животните. Разработване на мерки за разпространение на знания (организиране на семинари, дискусии със заинтересованите лица)</p>	<p>Осведоменост за риска Готовност</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Нови знания и умения за намаляване на риска от заболявания • Споделяне на знания 	<p>До 2040 г. Годишни обучения</p>	<p>МЗм БАБХ</p>
<p>Укрепване на институционалния капацитет <i>Целта обхваща инвестиционните приоритети, насочени към:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Укрепване на правната рамка (специфична за институционалния капацитет) и на административния капацитет – т.е. правни актове, методики, организационни и административни правила и др. • Инвестиране в технологична и техническа поддръжка – т.е. в 	<p>Поддържане на електронен информационен портал за публикуване на актуална информация за действителното състояние на епизоотичните и растителните рискове Систематизираната информация ще осигури по-добър обзор на районите, засегнати от инфекциозни заболявания (по растенията и животните) и тяхната сезонна идентификация. Ще предостави достатъчно информация за мониторинг и контрол на болестите на национално и местно ниво</p>	<p>Осведоменост за риска Готовност</p>	<p>Нови знания и умения за намаляване на риска от заболявания</p>	<p>До 2040 г. Годишни обучения Годишно събиране на данни</p>	<p>МЗм БАБХ Селскостопанска академия, Аграрни университети Национална служба за съвети в земеделието</p>

<p>активи, нови технологии и иновации</p>					
<p>Подобряване на ефективността на управлението на риска от бедствия и свързаното с него планиране Целта обхваща инвестиционните приоритети, насочени към:</p> <ul style="list-style-type: none"> Актуализиране и създаване на бази данни, свързани с УРБ Подобряване на методологията и практиките за идентифициране и оценка на риска от бедствия Подобряване на дейностите по планиране, свързани прилагането на мерки за намаляване на риска от бедствия 	<p>Подкрепа на научните изследвания и иновациите, насочени към инфекциозните болести (по растенията и животните)</p> <p>Развитие на изследванията за по-добро разбиране на източниците на заразни болести по растенията и животните. Развитие на устойчиви земеделски култури и лечение на животните с цел намаляване на ефекта от заразни болести. Разглеждане на въпроси, свързани с резистентност, зоонози, и мерки за ограничаване на употребата на продукти за защита и антибиотици</p>	<p>Готовност Превенция</p>	<ul style="list-style-type: none"> По-добър обмен на релевантна информация, иновации и нови практики за диагностика и лечение на болестите (по растения и животни) Защита от химикали и антибиотици 	<p>До 2040 г. годишни изследвания</p>	<p>БАБХ Селскостопанска академия</p>
<p>Повишаване на ефективността на междуинституционалната координация и диалога между институциите и гражданите, академичните среди, бизнеса и неправителствения сектор Целта обхваща инвестиционни приоритети, насочени към установяване и прилагане на форми и механизми за консултации и сътрудничество</p>	<p>Преглед на съществуващия механизъм за събиране на данни и анализ на необходимостта от допълнителни данни (статистически и изследователски резултати). Създаване на национална информационна база данни/уеб платформа за разпространение на информация</p> <p>Централизираното събиране на данни (за минали и настоящи заболявания) ще улесни достъпа на земеделските стопани до информация и ще повиши обществената осведоменост посредством обмен на знания в общността. Базата данни може да се използва от различни заинтересовани страни за анализ и вземане на решения</p>	<p>Осведоменост за риска Превенция Готовност</p>	<ul style="list-style-type: none"> Уеб платформа/база данни Подобрена база данни, прозрачност, обществена осведоменост и информираност на земеделските стопани Подобрен мониторинг и контрол на национално и местно ниво 	<p>До 2025 г.</p>	<p>МЗм ЦОРХВ БАБХ</p>

	<p>Подобряване на наблюдението и контрола за лечението на заболяванията</p> <p>Подобряване на интегрираното управление на вредителите чрез централна система/планове и стандарти за мониторинг и контрол на биологичните и химическите обработки за запазване на културите с минимални щети за околната среда</p>	<p>Превенция</p>	<p>План/програма за интегрирано управление на болестите</p>	<p>До 2025 г.</p>	<p>МЗм</p>
	<p>Подобряване на прогнозирането на болести по растенията въз основа на метеорологични данни</p> <p>Защита на селскостопанската продукция и ефективно реагиране на неблагоприятни климатични явления и бързо разпространение на заболявания по растенията чрез въздуха и почвата.</p>	<p>Осведоменост за риска</p>	<p>Подобрена прогноза за разпространение на болести по растенията</p>	<p>До 2025 г.</p>	<p>МЗм ЦОРХВ</p>
	<p>Стимулиране на ангажираността на земеделските стопани в борбата с опасностите от болести по растенията и животните</p> <p>Подобряване на партньорството и координацията между отговорните правителствени, публични институции и земеделски стопани, за да се насърчи участието им в справянето с инфекциозните болести по животните и растенията</p>	<p>Готовност Превенция</p>	<ul style="list-style-type: none"> Мрежа за съвместна работа и повишаване на ефективността на защита и справяне с болестите по растенията и животните благодарение на надлежно реагиране и мобилизирани усилия и ресурси По-добра координация и проактивно партньорство ще позволят на земеделските стопани да станат по-активни и по-отговорни при справянето с рисковете от болести 	<p>До 2040 г.</p>	<p>БАБХ ЦОРХВ Сдружения на земеделски производители Аграрни университети</p>
	<p>Създаване на национална мрежа за мониторинг и проследяване на болестната ситуация и установяване на контролни ветеринарни центрове в най-уязвимите към болести по животните региони</p>	<p>Готовност Превенция</p>	<ul style="list-style-type: none"> По-добра осведоменост и прозрачност за опасността от болести по животните Добра практика за наблюдение на уязвимите 	<p>До 2025 г.</p>	<p>БАБХ МЗм Регионални и местни власти</p>

	Изграждане на ветеринарни центрове за ранна диагностика и реагиране на опасностите от заболявания в най-често засегнатите райони (близо до границите на страната). Клиничното наблюдение на селскостопанските животни е най-ключовият елемент от бързата диагностика и изисква сътрудничество в национална мрежа от лаборатории, административни структури, заинтересовани страни и земеделските стопани с цел наблюдение на здравословното състояние на животните		към огнища на болести зони		Асоциация на ветеринарите Сдружения на животновъди
	Осигуряване инструменти за сигурни доходи при щети, причинени от болести (по животни и растения) Трансформиране на схемите за директни плащания в схеми за осигуряване на доходи, при които доходите са защитени. Целта е да се определи справедливо ниво на компенсация и да се насърчи участието на земеделските стопани в програмата	Реагиране	<ul style="list-style-type: none"> • Намаляване на производствения и пазарния риск и на опасностите за производството, произтичащи от заболявания по животните и растенията • Установяване на справедливо ниво на компенсация 	До 2040 г. Годишни директни плащания	МЗм
Повишаване на ефективността на финансирането на УРБ <i>Целта обхваща инвестиционни приоритети, насочени към навременно и оптимално разпределение на необходимите ресурси на всички нива на администрацията, като най-важните приоритети са:</i> Изграждане на финансови политики, насочени към УРБ	Укрепване и нарастване ролята на застраховането срещу инфекциозни болести по растенията и животните Въвеждане на застрахователни инструменти срещу риска от бедствия и срыв на селскостопанското производство	Превенция	Създадена ефективна и стабилна застрахователна система	До 2025 г.	МЗм, Държавен фонд „Земеделие“ Земеделски асоциации Асоциация на българските застрахователи
	Развитие на устойчиви на болести сортове растения Въвеждане на по-устойчиви на инфекциозни заболявания сортове растения	Готовност Реагиране	<ul style="list-style-type: none"> • Намалени разходи от увреждания на растенията • Прилагане на подходящи продукти за растителна защита 	до 2040 г.	БАБХ, МЗм

<ul style="list-style-type: none"> Укрепване на финансовата готовност на България при бедствия 					
<p>Укрепване на икономическата, социалната, здравната и екологичната устойчивост</p> <p>Целта обхваща инвестиционните приоритети, насочени към</p> <ul style="list-style-type: none"> Инвестиране в инфраструктура за превенция на риска от бедствия Инвестиране в повишена готовност за бедствия за ефективен отговор и „да изградим отново, но по-добре“ при възстановяване, рехабилитация и реконструкция Значително намаляване на щетите и загубите от бедствия при нарушаване на доставките на основни стоки и услуги, сред които здравни и образователни заведения 	<p>Въвеждане на интегриран контрол на заразните болести при растенията</p> <p>Укрепване и подобряване на контрола. Укрепване на всички компоненти (превенция, мониторинг, прогнозиране, ранна диагностика) на интегрирания контрол върху вредителите, което ще намали тяхната популация и разпространението на болестите</p>	<p>Превенция</p>	<ul style="list-style-type: none"> Подобрен общ контрол Подобрено интегрирано управление на вредителите 	<p>До 2030 г.</p>	<p>МЗм БАБХ</p>
	<p>Подобряване на агро-екологичната практика</p> <p>Подкрепа и развитие на екологични практики и технологии в селското стопанство, напълно адаптирани към почвените и климатичните условия: сеитбообращение, разнообразяване на културите, биоразнообразие, ограничаване на използването на химически торове и пестициди</p>	<p>Осведоменост за риска Превенция</p>	<ul style="list-style-type: none"> Намалени разходи от щети и загуби поради увреждания по растенията Добри екологични превантивни практики 	<p>До 2040 г.</p>	<p>МЗм</p>
	<p>Осигуряване на биосигурност</p> <p>Биосигурността може да намали риска от повишаване на инфекциозните заболявания. Това е пакет от мерки/правила за ограничаване на разпространението на болести и подобряване здравето на животните</p>	<p>Осведоменост за риска Превенция</p>	<p>Укрепване на системата за биосигурност с цел превенция на инфекциозни заболявания</p>	<p>До 2025 г.</p>	<p>МЗм БАБХ</p>
	<p>Ранна диагностика и лечение и разширяване на програмите за ваксинация срещу болести по животните</p> <p>Осигуряване на участието на земеделските стопани в борбата с болестите по животните, подобряване на уменията им за идентифициране на болестни симптоми и разширяване на програмите за ваксинация, както вертикално сред стадата, така и</p>	<p>Осведоменост за риска Готовност Превенция</p>	<ul style="list-style-type: none"> Мобилизиране на повече ресурси и ангажиране на по-голям брой заинтересовани страни за справяне с болестите по животните Максимално покриване на животинските стада и 	<p>До 2030 г.</p>	<p>Земеделски производители Ветеринарни лекари</p>

	хоризонтално с включване на потенциално по-опасни заболявания, където са налични ваксини		засилване на програмите за ваксинация		
--	--	--	---------------------------------------	--	--

3.2.4. Техногенни аварии

Промислени аварии

Цел	Описание на инвестиционен/ни приоритет/и	Категория (осведоменост за риска/превенция/ готовност/ реагиране)	Очакван/и резултат/и	Период	Отговорна институция
<p>Укрепване на институционалния капацитет</p> <p>Целта обхваща инвестиционните приоритети, насочени към:</p> <ul style="list-style-type: none"> Укрепване на правната рамка (специфична за институционалния капацитет) и на административния капацитет – т.е. правни актове, методики, организационни и административни правила и др. Инвестиране в технологична и техническа поддръжка – т.е. в активи, нови технологии и иновации 	<p>Преразглеждане и изменение на Наредбата за условията, реда и органите за извършване на анализ, оценка и картографиране на рисковете от бедствия, с оглед включване на промишлените рискове</p> <p>Картографиране на промишлените рискове с пространствено обозначаване на засегнатите територии и техните пространствени граници и разработване на специализирана база данни за промишлените рискове с визуализация в Географската информационна система (ГИС)</p> <p>Разработване на методика за оценка на промишлените рискове</p>	<p>Превенция Готовност</p>	<ul style="list-style-type: none"> Предоставяне на подходящи инструменти за управление на риска на компетентните органи, гражданските организации и други заинтересовани страни, Осигуряване на подобрена политика, основана на знанията, прилагана на различни нива на управление, тъй като националната оценка на риска включва интегрирането на цялата информация за рисковете от множество източници Вземане на информирани решения при разполагане на нови или изменения на съществуващи предприятия или нови строежи, включително изграждане на пътища, обществени места и жилищни райони в околностите на предприятия, които могат да бъдат източник 	<p>До 2025 г. (изменение на наредбата)</p> <p>До 2030 г. (разработена методика за оценка на промишлените рискове, картографиране на промишлените рискове/ опасности в ГИС)</p>	<p>МВР (иницииране на изменение на наредбата, съгласувано с МОСВ)</p> <p>МОСВ</p> <p>Изпълнителна агенция по околна среда (ИАОС)</p>

			<p>или да увеличат риска или последствията от голяма авария</p> <ul style="list-style-type: none"> • Повишаване на информираността на обществеността относно мерките за предотвратяване на бедствия • Преодоляване на пропуските в знанията, идентифицирани в оценката за управление на риска от бедствия, извършена съгласно Националната стратегия и Плана за действие за адаптиране към изменението на климата до 2030 г. (в Приложение 10); подобряване на подготовката на експертите за управление на риска от бедствия. 		
	<p>Разработване и поддържане на системи за ранно предупреждение и оповестяване на населението на национално и местно ниво чрез насърчаване на прилагането на опростено и нискобюджетно оборудване и съоръжения за ранно предупреждение и съвременни технологии;</p> <p>Въвеждане на систематичен подход за провеждането на обучения, споделяне на външен опит и създаване на технически работни групи в подкрепа на местните власти.</p>	<p>Превенция Готовност Реагиране</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Укрепване на институционалния капацитет на местните органи за справяне с бедствия • Подобряване управлението на риска от големи промишлени аварии • Осигуряване на ранно предупреждение на властите и населението в случаи на тежки промишлени инциденти или аварии • Укрепване капацитета на общините да се справят с външни опасности, причинени от големи промишлени аварии (пожари, експлозии и др. бедствия) 	<p>До 2030 г.</p>	<p>МВР Общини Субекти по чл. 35, ал. 1 от ЗЗБ Оператори и др.</p>

			<ul style="list-style-type: none"> • Осигуряване на бърза мобилизация и реагиране от всички отговорни служители • Подобрена координация на съставните части на ЕСС за реагиране на национално, областно и общинско равнище • Намаляване на последиците от промишлени аварии и подобряване готовността на населението 		
	<p>Преглед и актуализиране на съществуващото законодателство, процедури, технически стандарти, методики и насоки с оглед установяване на възможността за въвеждане на единен подход за оценка и идентифициране на безопасните разстояния</p>	<p>Превенция Готовност</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Подобрено планиране на земеползването за предотвратяване на големи аварии с опасни вещества и ограничаване на последствията от такива аварии • Ефективни консултации със заинтересованите страни и подобрени законодателни разпоредби • Последователно и информирано вземане на решения • Намалени щети и загуби • Осигуряване на подходящи безопасни разстояния между жилищни зони, сгради и обекти с обществено предназначение, зони за отдих и основни транспортни пътища • Подобрена защита на зоните с особена природна чувствителност или интерес в 	<p>До 2030 г.</p>	<p>МОСВ МРРБ МЗ МВР Общини</p>

			близост до промишлени обекти		
<p>Повишаване на ефективността на финансирането на УРБ</p> <p><i>Целта обхваща инвестиционни приоритети, насочени към навременно и оптимално разпределение на необходимите ресурси на всички нива на администрацията, като най-важните приоритети са:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Изграждане на финансови политики, насочени към УРБ • Създаване на подходяща инвестиционна среда за УРБ • Укрепване на финансовата готовност на България при бедствия 	<p>Разработване, поддържане и редовно актуализиране на система за събиране на данни за щети и загуби от промишлени аварии с опасни химикали,</p>	<p>Превенция</p> <p>Готовност</p> <p>Реагиране</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Редовен и систематичен анализ и реагиране на промишлени аварии с опасни химикали • Процес на информирано вземане на решения и подобро планиране на управлението на риска от бедствия и аварии на национално и местно ниво • Подобри мерки за предотвратяване на промишлени аварии с опасни химикали и смекчаване на потенциалните последици • Споделен достъп на компетентните органи до съответните данни за промишлените опасности и рискове с цел информирано вземане на решения <p>Преодоляване на установените пропуски в данните и подобряване на оценката на уязвимостта на населението</p>	До 2025 г.	<p>НСИ</p> <p>МОСВ</p> <p>МТС</p> <p>МВР</p>
	<p>Разглеждане на възможността за създаване на независим национален орган за анализ на промишлени аварии, оторизиран: да анализира аварии или инциденти, възникнали в промишлени инсталации (вкл. в Севезо предприятия); да идентифицира причините и тенденциите при промишлени аварии; да подпомага</p>	<p>Осведоменост за риска</p> <p>Превенция</p> <p>Готовност</p> <p>Реагиране</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Въвеждане на системен подход за анализ на, на промишлени аварии • Достъп на засегнатата общност до анонимизирана информация за аварии с цел подпомагане на местните и националните усилия за намаляване на риска от 	До 2025 г.	<p>МВР</p> <p>МОСВ</p> <p>МТС</p>

	предотвратяването на аварии и да засилва готовността и реагирането; да оказва помощ на правоприлагащите и разследващите органи.		<p>промишлени аварии с опасни химикали</p> <ul style="list-style-type: none"> • Повишаване на осведомеността за потенциални пропуски, които биха могли да причинят големи аварии в предприятия/съоръжения, използващи опасни вещества • Отчитане на поуките, извлечени от промишлени аварии, с цел подобряване на предотвратяването и смекчаване на последиците от тях 		
	<p>Осигуряване на необходимите сили и средства за оказване на медицинска помощ и спасителни действия, съобразени със спецификата на опасните химични вещества в съответните промишлени обекти и свързаните с тях опасности/рискове</p> <p>Редовен преглед, тестване и, когато е необходимо, актуализиране на външните аварийни планове на предприятия с висок рисков потенциал</p>	<p>Готовност Реагиране</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Осигуряване на подходящи мерки за реагиране при аварии и на процедури за предупреждение и оповестяване • Намаляване на щетите и загубите от производствени аварии • Засилено сътрудничество в подкрепа на съставните части на ЕСС при големи аварии и бедствия 	До 2030 г.	<p>Общини</p> <p>Съставни части на ЕСС</p>
<p>Укрепване на икономическата, социалната, здравната и екологичната устойчивост</p> <p><i>Целта обхваща инвестиционните приоритети, насочени към</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Инвестиране в инфраструктура за превенция на риска от бедствия</i> 	<p>Инвестиране в научни изследвания и иновации, както и в технологично развитие за управление на риска от бедствия</p> <p>Разработване и внедряване на безопасни и устойчиви като дизайн вещества и процеси, чрез инвестиране в нови технологии и</p>	<p>Превенция</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Замяна на опасни вещества и технологии, допринасящи за риска от аварии • Изграждане на култура за предотвратяване на промишлени аварии на всички нива на управление и в обществото на база на наличния опит, обучение, 	До 2040 г.	<p>МИ</p> <p>Агенция за малки и средни предприятия</p> <p>МОСВ</p> <p>МОН</p> <p>МВР</p>

<ul style="list-style-type: none"> • <i>Инвестиране в повишена готовност за бедствия за ефективен отговор и в „да изградим отново, но по-добре“ при възстановяване, рехабилитация и реконструкция</i> • <i>Значително намаляване на щетите и загубите от бедствия при нарушаване на доставките на основни стоки и услуги, сред които здравни и образователни заведения</i> 	<p>иновации в управлението на риска от бедствия, особено за микро, малки и средни предприятия в рамките на „Хоризонт Европа“, политиката на сближаване, LIFE, COSME и рамковата програма на ЕС за научни изследвания и иновации и др. приложими финансови и инвестиционни инструменти на ЕС, както и публично-частни партньорства, ако е целесъобразно.</p>		<p>научни изследвания и иновации</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Насърчаване на научни изследвания и иновации за осигуряване на безопасни алтернативи; последователни действия за мониторинг и предотвратяване на промишлени аварии с опасни химикали.</i> 		
--	--	--	---	--	--

Ядрени и радиационни аварии

Цел	Описание на инвестиционен/ни приоритет/и	Категория (осведоменост за риска/превенция /готовност/ реагиране)	Очакван/и резултат/и	Период	Отговорна институция
<p>Повишаване на ефективността на междуинституционалната координация и диалога между институциите и гражданите, академичните среди, бизнеса и неправителствения сектор</p> <p><i>Целта обхваща инвестиционни приоритети, насочени към установяване и прилагане на форми и механизми за консултации и сътрудничество.</i></p>	<p>Създаване на централизирана цифрова платформа за комуникация с гражданите относно ядрените и радиационни рискове.</p> <p>Тази мярка ще канализира вертикалния информационен поток между държавните институции и гражданското общество, ще повиши общественото доверие в случай на ядрен инцидент и ще предостави инструмент за пряко общуване между гражданите и отговорните институции, увеличавайки по този начин</p>	<p>Осведоменост за риска Превенция Готовност Реагиране</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Повишена гражданска ангажираност в областта на превенцията и намаляването на ядрените рискове</i> • <i>Надлежно информирано и подготвено гражданско общество</i> 	<p>2025 г.</p>	<p>Междуведомствена организация, включително в сътрудничество с ядрените агенции и институти и неправителствени организации</p>

	устойчивостта на обществото към ядрените рискове.				
<p>Укрепване на институционалния капацитет Целта обхваща инвестиционните приоритети, насочени към:</p> <ul style="list-style-type: none"> Укрепване на правната рамка (специфична за институционалния капацитет) и на административния капацитет) – т.е. правни актове, методики, организационни и административни правила и др. Инвестиране в технологична и техническа поддръжка – т.е. в активи, нови технологии и иновации 	<p>Разработване и редовно практическо осъществяване на обучителни сценарии за ядрени/радиологични аварийни ситуации</p> <p>Тази мярка ще намали вредните последствия от ядрена авария чрез повишаване на готовността на експертите, занимаващи се с управление при бедствия</p>	<p>Осведоменост за риска</p> <p>Превенция</p> <p>Готовност</p> <p>Реагиране</p>	<ul style="list-style-type: none"> Практически ръководства за бързо реагиране при ядрени аварии Информирани и подготвени експерти и отговорни лица Готовност за предоставяне на обществени услуги по време на извънредна ситуация 	2025 г.	<p>МВР, АЯР – водещи институции,</p> <p>Академични институции – експертна подкрепа</p>
	<p>Редовен трансграничен обмен на добри практики с Румъния и Турция</p> <p>Тази мярка значително ще подобри уменията на експертите, ще доразвие тяхната култура в областта на безопасността, като по този начин ще се намали рискът от ядрена авария</p>	<p>Превенция</p> <p>Готовност</p> <p>Реагиране</p>	<ul style="list-style-type: none"> Подобрено управление на риска, както в България По-добра интеграция на системите за предупреждение на държавите 	2025 г.	<p>МВР, АЯР – водещи институции,</p> <p>НЦРРЗ - експертна поддръжка</p>
<p>Повишаване на ефективността на междуинституционалната координация и на диалога между институциите и гражданите, академичните среди, бизнеса и неправителствения сектор</p> <p>Целта обхваща инвестиционни приоритети, насочени към установяване и прилагане на форми и механизми за консултации и сътрудничество.</p>	<p>Създаване на координационен център за намаляване на ядрения риск със следните задачи:</p> <ul style="list-style-type: none"> Събиране, анализ, управление и използване на наличните данни и добри практики и осигуряване на тяхното разпространение, като се вземат предвид нуждите на различните категории потребители Стратегия за информиране на обществеността относно ядрените/радиологичните рискове <p>Тази мярка: ще намали риска и щетите от ядрена авария чрез</p>	<p>Осведоменост за риска</p> <p>Превенция</p> <p>Готовност</p> <p>Реагиране</p>	<ul style="list-style-type: none"> Налични систематизирани данни относно възможните ядрени рискове, подходящи за бърза оценка на първоначалните действия в случай на ядрена аварийна ситуация Надлежно информирано и подготвено население 	2030 г.	<p>Междуведомствена организация,</p> <p>включително в сътрудничество с ядрените агенции и институти и неправителствени организации</p>

	повишаване на културата за безопасност на експертите и населението; ще намали риска от непрофесионално боравене с радиоактивни материали.				
Укрепване на икономическата, социалната, здравната и екологичната устойчивост <i>Целта обхваща инвестиционните приоритети, насочени към:</i> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Инвестиране в инфраструктура за превенция на риска от бедствия</i> • <i>Инвестиране в повишена готовност за бедствия за ефективен отговор и в „да изградим отново, но по-добре“ при възстановяване, рехабилитация и реконструкция</i> • <i>Значително намаляване на щетите и загубите от бедствия при нарушаване на доставките на основни стоки и услуги, сред които здравни и образователни заведения</i> 	Пълно интегриране на области Добрич и Силистра в Националната система за ранно предупреждение и оповестяване <i>Тази мярка ще намали вредните последици от ядрена авария чрез осигуряване на ранно оповестяване на населението в случай на трансграничен трансфер на радиоактивност.</i>	Реагиране	Ранно предупреждение на населението в случай на ядрена авария в Румъния	2025 г.	МВР
	Разработване и внедряване на технологии за производство и съхранение на енергия с повишена устойчивост на аварии <i>Тази мярка значително ще намали уязвимостта на националната електрическа мрежа, както и икономическите и социалните вреди в случай на дългосрочна загуба на ядрена енергия</i>	Превенция Реагиране	<ul style="list-style-type: none"> • Подобрена устойчивост на националната електрическа мрежа • Намалени загуби при ядрена авария 	2040 г.	Министерство на енергетиката (МЕ)

Транспортни инциденти

Цел	Описание на инвестиционен/ни приоритет/и	Категория (осведоменост за риска/превенция/готовност/реагиране)	Очакван/и резултат/и	Период	Отговорна институция
-----	--	---	----------------------	--------	----------------------

<p>Укрепване на институционалния капацитет</p> <p><i>Целта обхваща инвестиционните приоритети, насочени към:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Укрепване на правната рамка (специфична за институционалния капацитет) и на административния капацитет – т.е. правни актове, методики, организационни и административни правила и др. • Инвестиране в технологична и техническа поддръжка – т.е. в активи, нови технологии и иновации 	<ul style="list-style-type: none"> • Оптимизиране на структурната и функционалната цялост на транспортната инфраструктура • Подобряване на целостта, функционалността и безопасността на системата на коловозите и подвижния състав и на функционалността на системата за сигнализация като важен елемент за избягване на дерайлиране и транспортни инциденти, включващи опасни химикали. 	Превенция	Подобрена безопасност, намалени рискове, подобрена готовност	2030–2040 г.	МТС МРРБ/Изпълнителна агенция "Пътна инфраструктура"
	<ul style="list-style-type: none"> • Поддържане на постоянен контакт с железопътната компания, експлоатираща железопътните линии, и въвеждане на мерки за изграждане/укрепване на капацитета (обучение, предоставяне на външен опит, създаване на технически работни групи) 	Превенция	<ul style="list-style-type: none"> • Подобрена безопасност, намалени рискове, подобрена готовност • Подобрени възможности за планиране на аварийни ситуации на съответните органи 	до 2025 г.	МТС
	<ul style="list-style-type: none"> • Подходящо обучение за държавни инспектори за изпълнение на задълженията им и за предоставяне на допълнителен опит 	Превенция Готовност	Подобрена безопасност, намалени рискове, подобрена готовност	до 2025 г.	МТС МВР Държавна агенция „Безопасност на движението по пътищата“ (ДАБДП)

<p>Повишаване на ефективността на финансирането на УРБ</p> <p><i>Целта обхваща инвестиционни приоритети, насочени към навременно и оптимално разпределение на необходимите ресурси на всички нива на администрацията, като най-важни приоритети са следните:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Изграждане на финансови политики, насочени към УРБ Създаване на подходяща инвестиционна среда за УРБ Укрепване на финансовата готовност на България при бедствия 	<ul style="list-style-type: none"> Редовни проверки на железопътната и пътната инфраструктура и оборудване Събиране на данни за редовен анализ и мониторинг на железопътната и пътната безопасност и за правилното управление, контрол и вземане на решения Систематичен анализ на причините, тенденциите и поуките от големите железопътни и пътни инциденти, настъпили в страната и в световен мащаб Подобряване на процедурата за събиране, обработка и анализ на данни за големи железопътни и пътнотранспортни произшествия, включително и за инциденти, свързани с превоз на опасни товари 	<p>Превенция</p> <p>Готовност</p> <p>Реагиране</p>	<ul style="list-style-type: none"> Подобрена безопасност, намалени рискове, подобрена готовност Редовен и систематичен анализ и реагиране при аварии Информирано вземане на решения и подобрено планиране на управлението на риска от бедствия 	<p>2025–2030 г.</p>	<p>МТС</p> <p>Национален борд за разследване на произшествия във въздушния, водния и железопътния транспорт</p> <p>ДАБДП</p>
<p>Укрепване на икономическата, социалната, здравната и екологичната устойчивост</p> <p><i>Целта обхваща инвестиционните приоритети, насочени към:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Инвестиране в инфраструктура за превенция на риска от бедствия Инвестиране в повишена готовност за бедствия и за ефективен отговор и в „да изградим отново, но по-добре“ при възстановяване, 	<ul style="list-style-type: none"> Подобряване на контрола на инфраструктурата – влаков интерфейс и железопътна дейност Подобряване на организацията, управлението и оптимизиране на инфраструктурата на железопътната дейност и на железопътните предприятия; завършване на процеса на дигитализация в пътническия и товарния железопътен транспорт Подобряване на практиките за безопасност и на ефективността на контрола на скоростта на влаковете, превозващи лесно запалими течности; подходящо 	<p>Превенция</p> <p>Готовност</p>	<ul style="list-style-type: none"> Подобрена безопасност, намалени рискове, подобрена готовност Намаляване на нараняванията и смъртните случаи, свързани със скоростта на транспортните средства Подобрена безопасност при превоз на пътници и опасни товари Редовен и систематичен анализ и реагиране при аварии Информирано вземане на решения Подобрено управление на влаковете, насочено към безопасно и ефективно управление на риска 	<p>до 2025 г.</p> <p>до 2025 г.</p> <p>до 2030 г.</p>	<p>МТС</p> <p>МВР</p> <p>ДП Национална Компания „Железопътна Инфраструктура“ (ДП НКЖИ)</p> <p>Държавна агенция „Безопасност на движението по пътищата“ (ДАБДП)</p>

<p><i>реабилитация и реконструкция</i></p> <ul style="list-style-type: none"> <i>Значително намаляване на щетите и загубите от бедствия при нарушаване на доставките на основни стоки и услуги, сред които здравни и образователни заведения</i> 	<p>обучение на операторите на влакове и редовен анализ на риска</p> <ul style="list-style-type: none"> Интегриране на пътната безопасност в управлението на пътната инфраструктура на национално, областно и общинско ниво за ефективно намаляване на негативните последици от произшествия Развитие на пътища, устойчиви на човешки грешки, осигуряване на универсална мобилност при подхода „безопасна система“ и смекчаване на рисковете от градската среда. Превенция и подобряване на готовността на институциите да реагират в случай на аварии и повишаване информираността на населението Подкрепа за разработване и внедряване на интелигентни системи за транспорт и движение по пътищата, включително на модернизираните системи за управление на движението, подобряване на безопасността и сигурността на транспорта Подобряване на транспортната свързаност, връзките между интегрирания градски автомобилен и железопътен транспорт като част от внедряването на интермодален транспорт. 			<p>2030–2040 г.</p> <p>до 2030 г.</p> <p>2030–2040 г.</p> <p>2030–2040 г.</p> <p>2030–2040 г.</p>	
---	--	--	--	---	--

3.3. Многокритериален анализ и приоритизация

Многокритериалният анализ (МКА) е методически подход, използван за приоритизация на различни алтернативи чрез анализ на редица структурирани критерии. Той е комплексен инструмент за оценка и избор на варианти. При избора на варианти се определя числова стойност за отделни критерии, които дават възможност за количествено измерване (на съответните варианти) и позволяват тяхното сравнение. Критериите са претеглени, като се подчертава относителната им значимост. Претеглената сума на различните избрани критерии се използва за приоритизиране на оценените варианти. Като методика МКА е структурирана рамка, която позволява при използването ѝ да се съчетават експертни оценки, и е подходяща за вземане на решения, когато вариантите не могат да бъдат изчислени количествено.

За всеки риск в плана за управление на риска са включени избрани инвестиционни приоритети, съобразно спецификата (включително приоритети за намаляване на риска). Опростен многокритериален анализ се използва за приоритизиране на инвестициите на ПУРБ, тъй като информацията за разходите за осъществяване на приоритетите е ограничена. Предложеният МКА модел включва количествен критерий „значимост на риска от бедствие“. В съответствие с предложението подход МКА се извършва поотделно за мерките за намаляване на риска от бедствия.

Оценката е стандартизирана чрез прилагане на 3-точкова оценителна скала (точкуване в диапазон от 1 до 3) за всеки от критериите. Само първият критерий – *значимост на риска от бедствие*, не се оценява в рамките на скалата за точкуване; вместо това той се оценява на основата на анализа на риска, и съответно оценката, получена в профила на риска, се взема за целите на МКА. Тежестите на отделните критерии определят относителната им значимост и оказват влияние върху приоритизирането и избора на инвестиционните приоритети в ПУРБ. Окончателното класиране на мерките в ПУРБ се основава на общата претеглена сума на критериите.

За целите на ПУРБ МКА включва следните стъпки:

- Определяне на броя и вида на критериите
- Определяне на относителното тегло за значимост на критериите
- Оценка на мерките чрез посочване на скала за оценки в даден диапазон
- Метод на претегляне
- Приоритизиране на мерките

Като цяло, предложението подход на МКА осигурява цялостна оценка на инвестиционните приоритети за всеки отделен риск, като същевременно е в съответствие с критериите за оценка на постъпили искания за финансиране на превантивни дейности съгласно чл. 14а от Правилника за организацията и дейността на Междуведомствената комисия за възстановяване и подпомагане към МС.

3.3.1. Критерии за оценка

Шестте критерия, използвани при класирането на инвестиционните приоритети в ПУРБ, са както следва:

1. Значимостта на риска е количествен критерий със стойност, изведена от оценката на риска от бедствия, извършена при разработването на профила на риска. Инвестиционните приоритети не се оценяват по скалата от 1 до 3; вместо това се взема оценката от категоризацията на риска. Сценариите на бедствията са определени към една от четирите категории на риск на основата на съчетаването на тежест на въздействие и вероятност, като се използва матрица на риска, адаптирана към Указанията за разработването и готовността за изпълнението на планове за защита при бедствия на Съвета за намаляване на риска от бедствия към Министерския съвет на Република България. За да се получи оценка за всяко бедствие, оценката за категориите рискове е усреднена за съответните сценарии. Възможно е също така да се разгледат алтернативни подходи – например прилагане на хибриден подход, при който крайната оценка би била претеглена комбинация от рискова категория (от гореспоменатата матрица на риска) и тежестта на значимост в ПУРБ, за да се гарантира, че редките събития също са отразени адекватно. Теглото на критерия е 25%.

2. Ефективността показва степента, в която инвестиционен приоритет (мярка) допринася за постигането на една или повече от оперативните цели на Националната стратегия за намаляване на риска от бедствия (2018–2030 г.), и степента, до която целите могат да бъдат постигнати. Оценката с оглед на критерия се извършва, както следва: (1) ниско ниво – принос на мярката за постигането на една цел по НСНРБ; (2) средно ниво – принос на мярката за постигането на повече от една цел по НСНРБ, но не на всички цели; и (3) високо ниво – принос на мярката за постигането на всички цели по НСНРБ. Теглото на критерия е 20%.

3. Ефикасността показва икономическата жизнеспособност на инвестиционните приоритети (мерки) – т.е. степента, до която разходите и инвестициите допринасят за постигане на очакваните социално-икономически ползи. Оценката е в следния диапазон: (1) ниска степен на ефикасност, при която разходите/финансирането надвишават ползите от мерките; (2) средна степен на ефикасност, при която разходите/финансирането са съизмерими с ползата от мярката; (3) висока степен на ефикасност, когато ползите са по-големи от разходите/финансирането, направени за изпълнението на мярката. Теглото на критерия е 20%.

4. Устойчивостта отразява степента, до която инвестиционните приоритети (мерки) са устойчиви и имат принос за устойчивостта към бедствия. Оценката подчертава мерки, които са устойчиви в дългосрочен план. Съответно обхващат на оценката е: (1) ниска степен на устойчивост – мерките допринасят за решаване на проблемите с намаляването на риска от бедствия в краткосрочен план, но не са устойчиви; (2) средна степен на устойчивост – мерките имат ефект и са устойчиви в средносрочен план; и (3) висока степен на устойчивост – мерките са напълно устойчиви в дългосрочен план. Теглото на критерия е 15%.

5. Капацитетът показва настоящата наличност на ресурсите (административни, финансови, човешки), необходими за прилагане на мерките за постигане на целите и за извършване на дейностите на НСНРБ (2018–2030 г.). Оценката взема предвид степента, до която са осигурени необходимите ресурси и съответно оценява мерките, както следва: (1) ниско ниво с недостатъчен капацитет, т.е. липса на достатъчно ресурси за изпълнение на мерките; (2) средно ниво – като цяло е наличен капацитет, но са необходими някои подобрения в използването на

ресурсите; и (3) напълно достатъчен капацитет, т.е. ресурсите са налични и гарантират изпълнението на мерките. Теглото на критерия е 10%.

6. Спешността отразява необходимостта да се определи кои мерки трябва да бъдат приложени незабавно и в краткосрочен план предвид рисковете, които бедствията представляват за обществото и икономиката, и потенциалните ползи от инвестирането в управлението на рискове от бедствията. Оценката на мерките е подчинена на следните условия: (1) ниска степен на спешност, когато мярката може да бъде приложена в дългосрочен план, т.е. над пет години; (2) средна степен на спешност, когато изпълнението на мярката трябва да бъде завършено в рамките на пет години; и (3) висока степен на спешност, когато мерките трябва да бъдат приложени възможно най-скоро. Теглото на критерия е 10%.

Тези критерии гарантират, че МКА отговаря на изискването за условия за финансиране от ЕС. По-конкретно, критериите са в съответствие с отключващото условие на политиката на сближаване в ЕС 2021–2027 г.²⁴ „Мерките се степенуват по важност в зависимост от рисковете и икономическото им въздействие, пропуските по отношение на капацитета, ефективността и ефикасността, като се вземат под внимание възможни алтернативи“. Разглеждането на възможни варианти е отразено в МКА и дава възможност за сравнение/приоритизиране между предложените инвестиционни приоритети, които биха постигнали същите въздействия (ефективност) в сравнение със сегашното положение да не се прави нищо.

Опростена матрица на предложения МКА е представена в **Таблица 7**, а резултатите от МКА за всички бедствия, разгледани в ПУРБ (природни бедствия, инфекциозни болести, техногенни опасности) са допълнително пояснени и посочени в **Анекс 2** (таблици 13–24).

Таблица 7. Примерна матрица на МКА

Оценителни Критерии	Значимост на риск	Ефективност	Ефикасност	Устойчивост	Капацитет	Спешност	Окончателна оценка
Тегло	25%	20%	20%	15%	10%	10%	100%
Интервенции							
Мярка 1	2	2	3	3	1	2	2.25
Мярка 2	3	1	3	3	3	3	2.60
Мярка 3	1	3	1	1	2	1	1.50
Мярка4	2	2	2	2	1	3	2.00

Бележка: Най-високият краен резултат е 3.0, а най-ниският възможен е 1.0.

3.3.2. Допълнителни подходи за приоритизиране (алтернативи)

Инвестициите за управление на риска от бедствия могат да донесат ползи в три посоки – т. нар. „тройни дивиденди“. Това са: (1) избягване на загуби и спасяване на човешки животи по време на бедствие; (2) отваряне на икономически потенциал в резултат на стимулирани иновации и

²⁴ ЕС (2021). Регламент (ЕС) 2021/1060 на Европейския парламент и на Съвета от 24 юни 2021 г. за установяване на общоприложимите разпоредби за Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд плюс, Кохезионния фонд, Фонда за справедлив преход и Европейския фонд за морско дело, рибарство и аквакултури, както и на финансовите правила за тях и за Фонд „Убежище, миграция и интеграция“, Фонд „Вътрешна сигурност“ и Инструмента за финансова подкрепа за управлението на границите и визовата политика. Анекс 4. Източник: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM%3A2018%3A375%3AFIN>

засилени икономически дейности в резултат на намаляване на рисковете, свързани с бедствия; и (3) генериране на социални, екологични и икономически ползи от инвестициите в УРБ дори при липса на бедствие.²⁵ Въпреки че има подходи за количествено определяне на всички тези потенциални ползи, някои могат да бъдат предизвикателство за оценките (например ползите от втората група), докато други често се пренебрегват (например ползите от третата група).

Разглеждането на „тройните дивиденди“ води до по-цялостен (холистичен) подход и дава възможност за приоритизация въз основа на консенсус. Предимство на подхода на „тройния дивидент“ е, че той съчетава перспективите от хуманитарната, екологичната и икономическата сфера. Неотдавна публикуваният доклад „Икономика за превенция от бедствия и готовност в Европа“²⁶ дава насоки и казуси за това как да се приложи подходът на „тройните дивиденди“.

Анализът ползи – разходи (АПР) е добре установен процес, използван за идентифициране, измерване и анализ на ползите от проект, програма или решение спрямо свързаните разходи.

Изчислените показатели, а именно съотношението ползи – разходи, нетна настояща стойност, вътрешна норма на възвръщаемост – показват доколко оценената потенциална инвестиция е икономически ефективна, доколко са създадени повече ползи от общите разходи (капиталови, поддръжка и експлоатационни) през продължителността/ жизнения цикъл на инвестицията. АПР показва инвестиции, които са с потенциал и са конкурентни, а така също могат да се сравняват и в подкрепа на приоритизацията на вариантите. Изготвено е Ръководство за АПР в подкрепа на държавите членки за прилагането на политиката на сближаване за 2014–2020 г.²⁷

АПР съдейства за приоритизиране на мерки, избор на конкретни инвестиции и проекти.

Въпреки че предложеният подход на МКА включва критерия „ефикасност“, той разглежда икономическата ефективност в общ смисъл, основан на опит с подобни мерки и общо признаване на включени разходи и ползи. За конкретни инвестиции и проекти се идентифицират и техните разходи и количествено се определят ползите, като АПР може да се приложи за приоритизирането на инвестиции, които потенциално се конкурират за финансиране. За да подпомага вземането на решения в УРБ вероятностен АПР интегрира количествено измерими честоти и величини на опасностите, разглеждани, често на годишна основа.

Устойчивият процес на ангажиране на заинтересованите страни може да доведе до повишено ниво на прозрачност, ангажираност и отговорност за крайните инвестиционни приоритети.

Процесът на участие може да бъде използван за постигане на консенсус относно показателите и критериите за приоритизиране, както за тези, използвани в МКА, така и за постигане на съгласие и широка ангажираност върху окончателното приоритизиране. Социалните предпочитания могат до известна степен да се отчитат при прилагане на количествени методи за вземане на решения, подходящи за насърчаване на участието на заинтересованите страни. Например чрез използването на социален дисконтов процент АПР отчита средната оценка на обществото за бъдещите спрямо настоящите ползи и разходи за потенциални инвестиции (високият процент на дисконтиране показва по-ниска оценка за бъдещ период и предпочитание към настоящия, при което контекстът на изменението на климата също има отражение върху справедливостта

²⁵ Tanner, T.M., Surminski, S., Wilkinson, E., Reid, R., Rentschler, J.E., Rajput, S. (2015) The Triple Dividend of Resilience: Realising development goals through the multiple benefits of disaster risk management. Global Facility for Disaster Reduction and Recovery (GFDRR) at the World Bank and Overseas Development Institute (ODI), London. Източник: https://www.gfdrr.org/sites/default/files/publication/The_Triple_Dividend_of_Resilience.pdf

²⁶ World Bank (2021). Economics for Disaster Prevention and Preparedness: Investment in Disaster Risk Management in Europe Makes Economic Sense. Източник: <https://www.worldbank.org/en/news/feature/2021/06/04/economics-for-disaster-prevention-and-preparedness-in-europe>

²⁷ EC DG REGIO (2014). Guide to Cost-Benefit Analysis of Investment Projects: Economic appraisal tool for Cohesion Policy 2014-2020. Източник: https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/studies/pdf/cba_guide.pdf

между поколенията). Въпреки това адекватното отчитане на предпочитанията на множество заинтересовани страни обикновено не е възможно единствено чрез количествени показатели.

Консултациите със заинтересованите страни и проучванията на общественото възприятие са полезни инструменти за постигане на консенсус. Тези инструменти улесняват диалога между различни и понякога конкуриращи се заинтересовани страни и изразява участие на обществеността в перспектива. Консултациите със заинтересовани страни следват законовите изисквания, определени в даден сектор, а освен това се препоръчва органите на публичния сектор да бъдат проактивни и да използват инструменти за обществени консултации в повече от изискванията в съответните правни актове.

Осъществяването на социално-политически консенсус може да бъде важен, но чувствителен фактор за успеха на мерките. Гореспоменатото използване на стабилни процеси на участие е от решаващо значение за управлението на динамичните социално-политически реалности на УРБ. Както е подчертано например в Рамковата директива на ЕС за водите, „необходимо е да бъде предоставена съответната информация за планираните мерки, както и да се докладва за напредъка в прилагането им с оглед включването на обществеността преди вземането на окончателните решения относно необходимите мерки”.²⁸ Планирането и вземането на решения трябва да се основава в максимална степен на количествено определени доказателства, ангажираността на обществеността и ангажираността на заинтересованите страни трябва да бъде улеснена, за да се подпомогне осигуряването на обществена отговорност и последователност на политическата подкрепа.

²⁸ ЕС (2000). Директива 2000/60/ЕС на Европейския парламент и Съвета от 23 октомври, 2000 година за установяване на рамка за действията на Общността в областта на политиката за водите. Източник: <https://www.moew.government.bg/bg/vodi/zakonodatelstvo/zakonodatelstvo-na-evropejskata-obstnost/ramkova-direktiva-za-vodite-i-svurzano-zakonodatelstvo>

4. МЕХАНИЗЪМ ЗА ФИНАНСИРАНЕ

Тази глава е резюме на резултатите от два самостоятелни анализа, представени в Приложение 4, които са обединени под общо заглавие механизми за финансиране. Целта на анализите е да се представят, наличните механизми за финансиране, подходите за увеличаване на финансовата устойчивост към шоките въздействия на бедствията и т.н.

Първата част на Приложението (Диагностичен анализ на финансирането на управлението при бедствия (ФУБ)²⁹ оценява състоянието на финансовата готовност на България в случай на бедствия, като се вземат предвид: мащабът на икономическите загуби при бедствия; настоящото предварително осигурено финансиране, достъпно за правителството; съществуващите източници на финансиране при бедствия (възстановяване при бедствия); ключовите правни и институционални договорености, свързани с ФУБ, както и разликата между предварително осигуреното финансиране и задълженията на правителството, произтичащи от загуби при бедствия, дефинирана като потенциален недостиг на финансиране. Въз основа на констатациите и диагностиката са представени варианти за подобряване на финансовата готовност на България при възникване на бедствия.

Втората част на Приложение 4 представя потенциалните съществени източници на финансиране на инвестиционни приоритети на УРБ, включително от общия бюджет на ЕС, националния бюджет, публично-частните партньорства и др.

Следва да се отбележи, че към момента на изготвяне на този документ представените финансови данни за бъдещи периоди са индикативни и подлежат на промяна. Ето защо при преглед на Глава 4 трябва да се вземат предвид възможната актуализация на потенциални решения и финансовите данни за бъдещи периоди.

По силата на националното законодателство (в това число ЗЗБ), финансови, физически и технически средства за защита при бедствия се осигуряват от бюджетите на централните органи (министерства, агенции), общинските бюджети и юридическите лица. Всяка година Народното събрание разглежда и приема Закона за държавния бюджет на Република България, който определя резерв за непредвидени и/или неотложни разходи и съответно разпределя средства в централния бюджет за предотвратяване, овладяване и преодоляване на последиците от бедствия.

Според ЗЗБ държавата има задължение чрез процеса на изготвяне на държавния бюджет да осигури необходимите средства за оперативност и поддръжка, като тези средства са включени в бюджетите на отговорните органи. Средствата от други източници (включително от ЕСИФ) следва да се използват единствено като допълнение. В този смисъл средствата за операции и поддръжка трябва да се предоставят годишно и устойчиво в рамките на одобрените бюджети и да се допълват, когато е възможно и необходимо чрез проекти, финансирани от ЕСИФ или от МКВПМС. Защитата при бедствия се осигурява от централния бюджет, където се определя условен резерв или се определят спешни разходи, предоставени въз основа на решение на МС по предложение на МКВПМС. Финансовите средства за възстановяване са недостатъчни и не

²⁹ Диагностичният анализ е направен в съответствие с регионалния анализ на Световната банка. 2021. „Financial Risk and Opportunities to Build Resilience in Europe.” Диагностичният анализ се фокусира върху потенциални сценарии за финансови въздействия при бедствия.

покриват нуждите на населението и общините. В тази връзка прилагането на мерките по националните програми по-скоро ще имат ефект за намаляване на риска от бедствия.

В Европейската политика на сближаване се открояват две основни линии, по които са предвидени мерки, **финансирани от ЕС: инвестиции за борба с изменението на климата и инвестиции за трансфер към зелена и въглеродно неутрална икономика, които до известна степен се отнасят до политиката за намаляване на риска от бедствия.** Управлението на риска от бедствия е интегрирано в многогодишната финансова рамка (МФР) на ЕС, както и в инструментите за временно възстановяване на европейските икономики и за Европейската зелена сделка. Съгласуваността в изменението на климата и намаляването на риска от бедствия е постигната чрез всички планирани интервенции на различни оперативни програми.

Планираните инвестиции по Европейските програми показват известна степен на интеграция между политиката в областта на климата и намаляването на риска от бедствия. Финансирането на Европейската зелена сделка, която се фокусира върху енергийната ефективност, намалените емисии на парникови газове и зелената инфраструктура ще подобри УРБ. Европейските структурни и инвестиционни фондове (ЕСИФ) и новите финансови инструменти на ЕС се фокусират по-малко върху противодействието на геофизичните и технологичните рискове, но възможните източници за финансиране на управлението на тези рискове включват инвестиции в инфраструктура, национален бюджет, застраховане и финансиране от частния сектор.

За България се очаква инвестициите от ЕСИФ през периода 2021–2027 г. да бъдат двойно по-големи от предходния програмен период, а също така да бъдат налични различни допълнителни инструменти, каквито са средствата за възстановяване и устойчиво развитие, за зелен преход и декарбонизация на икономиката. Инвестиционните приоритети, определени в ПУРБ, съответстват на приоритетите и мерките, предвидени в националните програми, финансирани от ЕСИФ; това съответствие е предпоставка за осигуряване на финансиране на широк кръг проекти (инфраструктурни, екологични, икономически), които ще допринесат за намаляване на риска от бедствия в средносрочен и дългосрочен план.

Резултатът от диагностиката на финансирането на управлението на риска от бедствия, показва състоянието на финансовата готовност на България за възстановяване след бедствия. Диагностиката е извършена чрез разглеждане на: (а) мащаба на икономическите загуби при бедствия; (б) предварително осигуреното финансиране, което е на разположение на правителството, и съществуващи последващи източници на финансиране; (в) ключовите правни и институционални договорености, свързани с финансирането на управлението при бедствия, и (г) недостига на финансиране (разликата между предварително осигурено финансиране и финансовото задължение на държавата, свързано със загубите при бедствия). Въз основа на това диагностичният преглед предлага някои мерки за укрепване на финансовата готовност на България по отношение на бедствията.

Предвид изложеността на България на множество рискове от бедствия, това има изключително сериозно изражение от финансова гледна точка. В 2000 - 2020 г. правителството на България отчита загуби, възлизащи на 3,71 млрд. лв.³⁰ (около 1,9 млрд. евро), което представлява средногодишна загуба от 179 млн. лв. (92 млн. евро) поради наводнения, бури, свлачища и други бедствия. В бъдеще е възможно тези загуби да се увеличават. Настоящият анализ оценява средногодишните загуби от природни бедствия в България на 240 млн. лева

³⁰ коригирани към цените за 2019 г.

(121,3 млн. евро) поради проявата на най-честите бедствия (наводнения, свлачища, бури и земетресения). Тази оценка е направена въз основа на регистрираните загуби в исторически план и следователно може да бъде занижена, тъй като не отчита изменението на климата или промяната в стойностите на активите.

С цел изграждане на финансова устойчивост при бедствия, в България са налични няколко инструмента (Фигура 2 прави преглед на различните налични източници на финансиране). Основните пропуски са по отношение на оперативността на някои от тези механизми, навременността на финансирането и наличието на инструменти за прехвърляне на риска както за правителството, така и за населението.

Фигура 2. Общ преглед на различни инструменти за ФУБ и използването им при бедствия с различна тежест и по време след настъпване на бедствие

Забележка: в жълто - източници на последващо финансиране (след събитието); в зелено - предварително договорено финансиране от бюджетни източници на средства; в синьо - инструменти за прехвърляне на риск; диагонални линии - частично налични; сиво - неналични; Резерв за непредвидени и/или неотложни разходи - Междуведомствена комисия за възстановяване и подпомагане към Министерски съвет (МКВПМС).

Въз основа на резултатите от диагностичния преглед е ясно, че потенциалният недостиг на финансиране, с цел възстановяване при бедствия може да бъде значителен. Очакваният средногодишен недостиг е от 96 млн. лв. (50 млн. евро), като може да достигне и до 2,9 млрд. лева (1,5 млрд. евро) за възстановяване след по-тежки бедствия. Всяка година може да се очаква правителството да покрива разходи за спешна помощ и за реконструкция от около 196 млн. лв. (100 млн. евро); при тежки бедствия тези разходи биха могли да надхвърлят 1,95 млрд. лева. (1 млрд. евро).

Според наличните данни – при 10% застрахователно проникване и бедност от 22% – жилищните загуби могат да варират между 140 млн. лв. (72 милиона евро)³¹ и 639 млн. лв. (327 милиона евро)³² за всяка една година. Тъй като обаче при историческите данни, които са използвани в анализа, силно доминират загубите на публични активи, реалните загуби (включително в жилищния, търговския и индустриалния сектор) е възможно да са 6 до 7 пъти по-високи. Проучването, проведено във връзка с изготвянето на настоящия документ, обаче посочва, че само 4,5% от хората, които са били засегнати от бедствия, са получили държавна помощ – като делът на хората, обхванати с подобна помощ, може значително да се промени в зависимост от вида и размера на бедствието.

Въвеждането на цялостна стратегия за наслагване на риска би могло да генерира икономии от 60 до 100 милиона лева (20 - 75 млн. евро) за чести събития (т.е. 1 - 5 години до 1 - 10 години) и до 250 милиона лева (128 млн. евро) за по-тежки събития. В допълнение към това, вероятността за изчерпване на цялото съществуващо предварително уредено финансиране в България е значително по-висока в сравнение с алтернативните стратегии, разгледани в настоящия анализ (например, при настоящата стратегия на правителството, всяка година има 35% вероятност за изчерпване на наличните средства в МКВПМС за финансиране на реагиране при бедствия, а това може да бъде намалено до 15% при оптимизиран финансов многопластов подход).

Подходът за наслагване на риска би могъл да съчетава различни инструменти за ефективно справяне с различни размери и честота на бедствията. Това би улеснило първо достъпа до по-евтини средства и вероятно би било съчетание от резервни средства на различни нива, условни кредитни линии и застрахователни или други видове продукти за прехвърляне на риск.

Първите стъпки за разработване на такъв подход включват:

- Стъпка 1: Идентифициране на условията за задължения на държавата въз основа на моделиране на риска от бедствия; това може да включва задължения както на местно, така и на национално ниво.
- Стъпка 2: Вземане на решения за споделяне на разходите – например, когато се очаква местната власт да поеме разходите и когато се намесва правителството (или когато правителството спира да предоставя помощ на засегнатото население и т.н.).
- Стъпка 3: Вземане на решения за начина на управление на тези задължения (намаляване, смекчаване, запазване или прехвърляне), при отчитане на потенциалната външна помощ, например от Фонда за солидарност на ЕС.
- Стъпка 4: Определяне на приоритетни области за намеса.

Въз основа на идентифицираните приоритетни области, могат да бъдат предприети редица дейности (може да се изпълняват и паралелно). Например: (а) намаляване на условни задължения на правителството чрез укрепване на вътрешните застрахователни пазари; (б) преодоляване на недостига на финансиране чрез публични финанси; и (в) засилване и улесняване на предоставянето на финансиране след бедствия. Наслояването на риска е важно за рентабилното управление на разходите при бедствия. Например застраховката може да не покрива всички видове разходи, но може да помогне или да намали условните държавни

³¹ Правителството покрива само необезпечените бедни домакинства (10% проникване на застраховките за домакинствата и 22% бедност).

³² Правителството покрива всички незастраховани домакинства (10% проникване на застраховките за домакинствата).

задължения (застраховка за домакинства или селскостопанска застраховка), или да подпомогне за по-ефективно управление на държавните задължения (застраховка на публични активи или държавна застраховка). Постепенното укрепване на данните за бедствия ще помогне за подобряване на наслояването на риска във времето.

Съществуват определени мерки, които могат да се вземат под внимание, с цел подобряване на финансовата готовност на страната по отношение на бедствия, които са обобщени на таблица 1 и доразвити в детайли в диагностичния анализ. Тези мерки не са взаимоизключващи се и биха могли да бъдат прилагани паралелно.

Таблица 8. Мерки и времева рамка за изпълнението им

Мярка	Времева рамка
Подобряване на многопластовия подход към риска за прилагане на НСНРБ, включително чрез определяне на приоритетни области за намеса.	Краткосрочна
Подобряване на съществуващите решения, свързани с публичните финанси на страната, включително: (а) проучване на бюджетиране, основано на риска; и (б) за в бъдеще - укрепване на съществуващите и проучване на нови местни източници на средства за запълване на недостига на финансиране (например условна кредитна линия, подкрепа за средствата, отделени за реагиране и възстановяване по МКВПМС, укрепване на общинския фонд „Солидарност“ (закрит с решение № 3.3/Протокол № 2 от заседание на Общото събрание на НСОРБ, проведено на 20 септември 2021 г.), засилване на действието на застраховките на публичните активи). По-задълбочен анализ би могъл да информира решението относно тези варианти.	Кратко - до дългосрочна
Инвестиции в намаляване на държавните задължения и смекчаване на последиците от бедствия чрез укрепване на вътрешния застрахователен пазар, включително посредством: (а) по-задълбочен диагностичен преглед на състоянието и на възможностите за подкрепа за домакинствата и по отношение на земеделските застраховки, който би изследвал предизвикателствата, свързани както с търсенето, така и с предлагането на тези видове застраховки; (б) създаване на управителен комитет и/или техническа работна група, които да извършват посещения и преглед на добрите практики; и (в) междуременно - инициране на информационни кампании за ползите от застраховките и размера на рисковете, свързани с бедствия.	Кратко- до дългосрочна
Проучване на възможности как процесът на финансиране след настъпване на събитието да бъде по-навременен.	Средносрочна
Подобряване на данните за финансовата готовност, включително: (а) интегриране на рисковете от бедствия като част от оценката на фискалния риск на правителството; (б) проследяване на разходите за бедствия; (в) събиране на данни за щетите и загубите от бедствия за всички видове активи.	Средносрочна

а. Краткосрочна = по-малко от една година; средносрочна = по-малко от три години; дългосрочна = повече от три години.

Детайлна информация по така изложените в настоящата част данни, изводи и препоръки се съдържа в Приложение 4.

5. МЕХАНИЗЪМ ЗА МОНИТОРИНГ (НАБЛЮДЕНИЕ)

Настоящата част съдържа предложение за механизъм за наблюдение на ПУРБ, съответстващ на Методологията за стратегическо планиране (одобрена от Съвета за административна реформа). Частта представя целите, отговорностите и като цяло спецификите на механизмите за наблюдение и оценка.

5.1. Цел и основни положения

Наблюдението и оценката на прилагането на мерките, съдържащи се в даден планов документ са неизменна част от процеса по прилагане на плана – това се отнася с пълна сила и за ПУРБ. Наблюдението (мониторингът) е процес на систематично и непрекъснато събиране и анализ на информация за прилагането на дейностите и мерките, заложените в плана, както и за постигането на заложените цели и очакваните резултати. Целта на наблюдението е:

- Да гарантира ефективно и ефикасно изпълнение
- Да допринесе за постигането на резултатите, заложените в плана
- Да информира заинтересованите страни за напредъка

Процесът по наблюдение изисква събирането на качествени и количествени данни, така че степента на изпълнение да бъде сравнена с първоначалното състояние и очакваните резултати. Целта е да се идентифицират всички необходими корективни действия, когато е установено несъответствие. За целите на адекватното наблюдение на ПУРБ, трябва да се вземат предвид следните фактори:

- планът за управление на риска от бедствия е предназначен да бъде част от рамката от планови документи, свързани със защитата при бедствия в Република България. В този смисъл, ПУРБ следва да отчита механизма за наблюдение и докладване на Националната стратегия за намаляване на риска от бедствия и Националната програма за намаляване на риска от бедствия.
- Като документ за дългосрочно планиране НДРПР трябва също да вземе предвид насоките на Методологията за стратегическо планиране в Република България.
- Процесът на мониторинг трябва да отчита необходимостта от координация между Съвета за намаляване на риска от бедствия към МС и другите заинтересовани страни.
- Методологията за стратегическо планиране изисква всяка институция от публичния сектор да наблюдава и годишно да докладва за изпълнението на стратегическите документи. Предвид това изискване и дългосрочния хоризонт на ПУРБ, се препоръчва Планът да се прилага посредством годишните планове, регламентирани в чл. 6в, ал. 5 от ЗЗБ. В съответствие с тези изисквания, наблюдението на ПУРБ трябва да се извършва годишно. Същото би могло да бъде организирано като част от подготовката на годишния доклад до МС за състоянието на защитата при бедствия, който се изготвя от Съвета за намаляване на риска от бедствия (съгласно чл. 62б, ал. 1, т. 8 от ЗЗБ).

5.2. Предложение за роли и отговорности

Съветът за намаляване на риска от бедствия към МС има отговорности по отношение на наблюдението и отчитането на изпълнението. В същото време трябва да се отчете фактът, че инвестиционните приоритети на ПУРБ са отговорност на различни институции. Тези институции трябва да имат също отговорности за наблюдение и докладване и трябва да събират, обобщават и анализират информацията, която да бъде предоставена на МС.

Механизмът за събиране и анализ на информация за целите на наблюдението се основава на определянето на подходящи индикатори. Тъй като ПУРБ следва да се прилага чрез годишните планове (регламентирани в чл. 6в, ал. 5 от ЗЗБ), индикаторите следва да бъдат определени и заложи в годишните планове. Предложението за ПУРБ – и по-специално описанието на хоризонталните инвестиционни приоритети и на инвестиционните приоритети, специфични за конкретна опасност, направено в Глава 3 – съдържа описание на очакваните резултати за всеки инвестиционен приоритет. Тези очаквани резултати са подходяща основа за определянето на свързаните с тях индикатори за наблюдение.

Следните индикатори трябва да бъдат дефинирани (и разграничени):

- **Индикатори за ресурси** – служат за измерване на ефикасността на изпълнението, тъй като предоставят информация за финансовите, човешките, материалните, организационните и други ресурси, необходими за изпълнение на съответните инвестиционни приоритети / мерки / дейности.
- **Индикатори за резултат** – измерват постигането на очаквания резултат, посочен в съответния инвестиционен приоритет.
- **Индикатори за въздействие** – отнасят се до по-общите последици от инвестиционните приоритети и по-специално до техния принос за постигане на заявените цели.

Самите показатели трябва да бъдат проектирани да включват следното:

- **Мярка** – измерител на степента, до която е постигната целта (например степента на повишена осведоменост за риска).
- **Цел** – стойността, която трябва да се постигне и измери чрез индикатор (например, определен процент).
- **Източник на информация** – осигурява възможност за мониторинг/наблюдение. При идентифициране на източниците е важно също така да се определи какви ресурси са необходими, за да се използват съответните източници. Например провеждането на проучване или събирането на количествена информация може да изисква наемане на външен изпълнител или използване на специализирано оборудване. Сред източниците на информация за ПУРБ са данните от областните и общинските съвети за намаляване на риска от бедствия.
- **Честота на измерване** – гарантира, че мониторингът се извършва редовно и може да идентифицира своевременно всички отклонения в работата и причините за тях.

Важно е да се има предвид, че за всеки инвестиционен приоритет напредъкът в изпълнението трябва да отчита ситуацията в началото на изпълнението. Това означава, че трябва да се събират и данни за периода преди началото на изпълнението. Освен това показателите и събраната информация трябва да вземат предвид интересите на всички заинтересовани страни. Например отговорните институции следят както нивото на резултатите, така и нивото на въздействие, докато заинтересованите страни (обществото) имат интерес главно за нивото на въздействие.

5.3. Оценка и наблюдение

Част от процеса на мониторинг е извършването на периодични оценки, чрез които събраната информация се изследва и анализира и се правят съответните заключения относно ефективността, ефикасността, причините за отклоненията и необходимостта от промяна на

планираните инвестиционни приоритети (включително ресурси, срокове, отговорни институции и др.).

Като се имат предвид сроковете, определени в ПУРБ, е целесъобразно да се извършат следните оценки:

- Две междинни оценки, съответно след 2025 г. и след 2030 г.
- Последваща оценка след 2040 г.

Необходимо е да се изготви план за оценка. Планът трябва да предвижда следното:

- Отговорности и процедури за координиране и сътрудничество при събирането на социологически, статистически, качествени и други данни за извършването на оценките
- Методика за оценка
- Подход за избор на оценители (вътрешни експерти или външни изпълнители)
- Параметри за извършване на оценките – т.е. време, обхват, цели, необходими резултати.

Има няколко възможни резултата от оценката:

- Оценка на първоначалния статус на изпълнението
- Оценка на степента, до която са постигнати съответните цели и резултати
- Оценка на ефективността и ефикасността на използваните ресурси
- Заключение и препоръки за актуализиране на съответния документ

6. ПРИЛОЖЕНИЯ

6.1. Приложение 1: Консултации, проведени през 2021 г. като част от подготовката за ПУРБ

Дата	Заседание на работна група (РГ)
1 април	Конферентен разговор за обсъждане на черновата на доклада „Концепция за Компонент 4“
9 юни	Заседание на РГ „Суши и метеорологични рискове“ – Инвестиционни мерки и приоритети
11 юни	Заседание на РГ „Земетресения“ – Инвестиционни мерки и приоритети
18 юни	Заседание на РГ „Техногенни рискове“ – Инвестиционни мерки и приоритети
21 юни	Заседание на РГ „Заразни болести по растенията и животните“ – Инвестиционни мерки и приоритети
22 юни	Заседание на РГ „Заразни болести при човека“ – Инвестиционни мерки и приоритети
23 юни	Заседание на РГ „Наводнения“ – Инвестиционни мерки и приоритети
23 юни	Заседание на РГ „Стихийни пожари“ – Инвестиционни мерки и приоритети
24 юни	Заседание на РГ „Свлачища“ – Инвестиционни мерки и приоритети
7 юли	Конферентен разговор за обсъждане на многокритериалния анализ (МКА)
8 юли	Семинар за обсъждане на резултатите от изпълнението на Компонент 4 „Разработване на доклад с предложение за ПУРБ“ от СПКУ

6.2. Приложение 2: Оценки след многокритериален анализ (МКА)

По-долу са дадени оценките по мерки за всяка опасност след проведен МКА. Тъй като хоризонталните инвестиционни приоритети се считат за високо приоритетни, в случая подходът МКА не е приложен върху тях. Следва обаче да се отбележи, че МКА би могъл да бъде приложен към хоризонталните инвестиционни приоритети, но това би изисквало консултация със заинтересованите страни за съгласуване на критериите, необходими за формиране на класирането.

За приоритизиране на мерките е предложен МКА. Мерките се оценяват въз основа на важността на националния(ите) риск(ове), който(ито) те адресират: ефикасност при намаляване на риска, икономическа ефективност, финансова и социална устойчивост, текущ капацитет за изпълнение и спешност на необходимостта. Общата оценка на приоритизиране на всяка мярка е претеглена комбинация от горните критерии, всеки от които се оценява с оценка между 1 и 3, където 1 съответства на мярката с най-нисък приоритет, а 3 – на мярката с най-висок приоритет. Този подход позволява съчетано – количествено и качествено – приоритизиране на потенциалните мерки в рамките на отделните категории риск, а така също и помежду им.

Индекс на оценката Ниска - 1 Средна - 2 Висока - 3

Таблица 9. МКА за риска от наводнения

Критерии и тежест	Значение на риска	Ефикасност	Ефективност	Устойчивост	Капацитет	Спешност	ОБЩА ОЦЕНКА
Мерки	25%	20%	20%	15%	10%	10%	100%
1. Повишаване на готовността и подобряване на реагирането на населението	2	3	3	3	3	3	2.8
2. Прилагане на системи за ранно предупреждение (СРП), специално насочени към поройните наводнения, или на системи за ранно предупреждение за множество опасности с разработен модул за наводнения.	2	3	3	3	2	3	2.7
3. Поддържане на стабилна правна, административна и икономическа рамка за прилагане на политиката за защита от наводнения	2	3	3	3	2	3	2.7
4. Оценка на капацитета на канализационните мрежи в населените места	2	1	2	3	2	3	2.1
5. Укрепване на капацитета за мониторинг	2	2	3	3	2	3	2.5
6. Укрепване на капацитета за прогнозиране	2	2	3	3	2	3	2.5

7. Координация и сътрудничество между всички нива на управление (национално, басейново и местно) на единната спасителна система	2	3	3	3	3	3	2.8
8. Прилагане на стандартни оперативни процедури (СОП) за координация	2	2	3	3	3	3	2.6
9. Пълно прилагане на системи за ранно предупреждение	2	3	3	3	2	3	2.7
10. Подобряване на взаимовръзките с други опасности	2	3	3	3	2	2	2.6
11. Интеграция на изградени локални системи за ранно предупреждение за наводнения (СРПН) в национална платформа	2	3	3	3	2	3	2.7
12. Ревизия и актуализация на системите за ранно предупреждение за наводнения (СРПН)	2	3	3	3	2	2	2.6
13. Координация	2	2	3	3	3	3	2.6
14. Насърчаване на използването на имуществени застраховки в райони, застрашени от наводнения	2	2	3	3	3	3	2.6
15. Контрол на наводненията чрез съобразено с тях земеползване и залесяване за увеличаване на водозадържащия ефект	2	1	3	3	3	3	2.4
16. Развитие на зелена инфраструктура, зони за отдих и други услуги, насочени към човека, с цел естествено или изкуствено водозадържане	2	1	1	3	3	1	1.8
17. Изграждане, реконструкция и поддръжка на канализационни системи	2	1	1	3	3	2	1.9
18. Повишени изисквания към сгради и съществуваща инфраструктура в заливаемите зони	2	1	2	3	3	3	2.2
19. Премахване на незаконни сгради, огради, складови площи и други в рамките на речните легла или деретата	2	1	2	3	3	3	2.2
20. Изграждане (и поддръжане) на корекции и поддръжка на речните легла	2	1	2	2	3	3	2.0
21. Мерки за защита от наводнения на крайбрежни зони	2	1	2	2	3	1	1.8
22. Поддръжане и подобряване на състоянието на съществуващите язовири	2	1	1	3	3	3	2.0

Таблица 10. МКА за риска от земетресения

Критерии и тежест	Значение на риска	Ефикасност	Ефективност	Устойчивост	Капацитет	Спешност	ОБЩА ОЦЕНКА
Мерки	25%	20%	20%	15%	10%	10%	100%
1. Разширяване оценката на риска от земетресения, вече разработена за НПРБ, чрез подобряване на моделите за изложеност и уязвимост въз основа на допълнителна информация и надеждни данни, включващи още категории сгради и съоръжения и предвид вторичните ефекти и рисковете	2.5	3	3	3	1	1	2.5
2. Разработване на регионални оценки с висока резолюция на сеизмичния риск, свързан с най-големите социално-икономически градски центрове в страната	2.5	3	3	3	1	2	2.6
3. Извършване на оценка на сеизмичния риск на съоръжения от критичната инфраструктура	2.5	3	3	3	2	1	2.6
4. Конкретно определяне на ролите и отговорностите на екипите определени да извършат оценката на риска от земетресения. Създаване на експертни екипи за моделиране на изложеността, на уязвимостта и моделирането/анализа на сеизмичния риск с доказан опит в тази сфера, които да предоставят входните количествени данни на екипа на АГКК за картографиране.	2.5	3	3	3	1	3	2.7
5. Конкретно определяне на ролите и отговорностите на екипите, назначени да извършат оценката на риска от земетресения под ръководството, координацията и лидерството на МРРБ. Създаване на панел от местни изследователи за независима проверка, които да ревизират процеса на моделиране и резултатите. Еwentуално привличане на международни експерти в панела.	2.5	3	3	3	1	3	2.7
6. Интегриране на най-новите препоръки на Изследователския център JRC от „Препоръки за национална оценка на риска за управление на риска от бедствия в ЕС“ в настоящата Методика за анализ, оценка и картографиране на сеизмичния риск на Република България	2.5	3	3	3	2	2	2.7
7. Разработване на аналитични алгоритми за анализ на риска от земетресения, които да бъдат интегрирани в Националната цифрова платформа с цел периодична актуализация на оценката	2.5	3	3	3	1	1	2.5
8. Образователни курсове за контролни и регулаторни органи в областта на сеизмичното инженерство и сеизмичния риск	2.5	3	3	3	3	3	2.9
9. Процедури за обучение както на населението в риск, така и на операторите на съоръжения от критичната инфраструктура	2.5	3	3	3	3	3	2.9
10. Разработване на специална демонстрационна и образователна програма с необходимото оборудване за предвидената за изграждане виброплатформа (shaking table)	2.5	3	3	3	2	1	2.6
11. Провеждане на проучвания относно осведомеността на населението за сеизмичния риск и правителствените звена, за да се подобри прецизността на обхвата и тона на кампаниите за осведоменост за риска	2.5	3	3	3	3	2	2.8
12. Установяването на контакт със сдруженията на собственици на жилища в кампанията за повишаване на осведомеността относно риска	2.5	3	3	3	2	1	2.6

13. Разработване на методиките, инструментите и платформата за събиране, актуализиране, анализ и управление на данни, свързани с риска – опасност, изложеност, уязвимост, капацитет	2.5	3	3	3	1	1	2.5
14. Интегриране в базата данни на наличната информация и на информацията, която предстои да бъде събрана, като част от задължителната паспортизация на сгради и съоръжения	2.5	3	3	3	2	1	2.6
15. Интегриране на информацията за почвените условия и основните параметри на конструкциите като част от процеса на издаване на разрешения за строеж и въвеждане в експлоатация	2.5	3	3	3	2	1	2.6
16. Интегриране в базата данни на информацията, която вече е разработена като част от национални и регионални изследвания и проучвания за сеизмична опасност	2.5	3	3	3	2	2	2.7
17. Оползотворяване на наличните процеси и ресурси за извършване на преброяването и въвеждане на геореферирани и разширяване на набора от параметри, които да включват и информация, свързана със сеизмичната уязвимост на сгради	2.5	3	3	3	1	3	2.7
18. Обучения на екипи от местната администрация за събиране, обработка и управление на данни, свързани с риска	2.5	3	3	3	1	3	2.7
19. Разработване на методика, инструмент (например приложение за мобилни устройства) и процедури за масово набиране на данни (crowd sourcing), свързани с риска	2.5	3	3	3	2	2	2.7
20. Създаване на звено за контрол като част от Национален координационен център, който да улесни комуникацията между местните събирачи на данни и националната цифрова база данни	2.5	3	3	3	2	2	2.7
21. Усъвършенстване на съществуващите норми и законодателство за оценка на сеизмичния риск на съществуващи сгради	2.5	3	3	3	2	3	2.8
22. Прилагане на Еврокод EN8.3 за сеизмична оценка, усилване и възстановяване на съществуващи сгради, разработване на насоки за неговото прилагане	2.5	3	3	3	3	3	2.9
23. Разработване на процедури за бърза визуална оценка и за предварителна оценка на риска, свързан със съществуващи сгради и съоръжения	2.5	3	3	3	3	2	2.8
24. Разработване на насоки за сеизмична оценка на съществуваща водна, транспортна и комуникационна инфраструктура, образователни заведения, болници и други здравни заведения, за да се гарантират безопасността, ефективността и готовността им за експлоатация по време на и след бедствия	2.5	3	3	3	3	2	2.8
25. Разработване на насоки за последваща подробна конструктивна оценка след земетресение, когато е необходимо	2.5	3	3	3	2	1	2.6
26. Разработване на методика за последваща бърза оценка на конструкциите след земетресения за всички основни видове конструкции (панелни сгради, стоманобетонни, стоманени, зидани и сглобени стоманобетонни конструкции, мостове, тунели, язовири, хвостохранилища, магистрални тръбопроводи)	2.5	3	3	3	3	3	2.9
27. Разработване на национален координационен център за извършване на този вид дейности (административна структура, нормативна уредба, координация и др.)	2.5	3	3	3	2	2	2.7

28. Разработване на инструменти за събиране на геореферирани данни след бедствие, готови за интеграция към национален цифров портал	2.5	3	3	3	2	2	2.7
29. Координиране с КИИП за разработване на обучение и създаване на организация от доброволци инженери, обучени да извършват бърза оценка на повреди/щети, причинени от земетресения. Организация, координация, обучение и оповестяване на тези екипи – административна структура, нормативна уредба, система за комуникация, отговорности, документация (оборудване, платформа, входна и изходна информация)	2.5	3	3	3	3	2	2.8
30. Завършване на цялостната оценка на сеизмичната уязвимост на сградите на службите за „Пожарна безопасност и защита на населението“ и съоръженията за реагиране при извънредни ситуации и изготвяне на инвестиционен план за подобряване на тяхната сеизмична устойчивост	2.5	3	3	3	2	3	2.8
31. Разработване на предварително одобрени стандартизирани решения за възстановяване на конструкциите и неконструктивните елементи	2.5	3	3	3	3	2	2.8
32. Пилотна разработка на неутрални по отношение на разходите решения за укрепване	2.5	3	3	3	2	2	2.7
33. Модифициране на настоящата схема за финансиране и свързаното с нея законодателство на текущата програма за енергийна ефективност, за да се насърчи надеждната сеизмична оценка и сеизмичното укрепване заедно с интервенциите за подобряване на енергийната ефективност	2.5	3	3	3	3	3	2.9
34. Разработване на система „бонус-малус“ за сеизмично укрепване например: финансови стимули или освобождаване от данъци за сеизмична укрепване до определено минимално ниво на безопасност или определени ограничения за търговска употреба на уязвими имоти	2.5	3	3	3	3	2	2.8
35. Насърчаване на механизми за прехвърляне и застраховане на риска от бедствия, споделяне на риск и задържане и финансова защита, както за публични, така и за частни инвестиции, за да се намали финансовото въздействие на бедствията върху правителството и обществото в градските и селските райони	2.5	3	3	3	2	2	2.7
36. Разработване на план за сеизмична устойчивост за най-големите градски и индустриални центрове в страната. Насърчаване на интеграцията на оценките на риска от бедствия в разработването и прилагането на политиката за земеползване, включително градоустройство, неформални и временни жилища, както и използването на насоки и инструменти за проследяване, въз основа на очакваните демографски и екологични промени.	2.5	3	3	3	2	2	2.7
37. Подготвяне на насоки и препоръки за прилагането на действащите еврокодове за сеизмично проектиране в контекста на спецификите на местната строителна практика	2.5	3	3	3	2	3	2.9
38. Разработване на категоризация на сеизмичната безопасност на болници въз основа на способността им да се справят с животозастрашаващи наранявания и дефиниране на по-стриктни критерии за сеизмични показатели спрямо тези от критично значение	2.5	3	3	3	3	3	2.9
39. Обвързване на лицензирането на болниците и държавното финансиране с категоризацията за сеизмична безопасност и определяне на крайните срокове за това	2.5	3	3	3	3	3	2.9

40. Изчисляване на минималния брой легла за спешна помощ за всеки район и разпределяне на допълнително финансиране за болниците, които могат да задоволят изискванията за сеизмична безопасност	2.5	3	3	3	3	3	2.9
41. Разработване на мрежа от географски разпределени сеизмично устойчиви центрове за реагиране при спешни случаи със складове за оборудване и материали за спешна помощ	2.5	3	3	3	3	3	2.9

Таблица 11. МКА за риска от свлачища

Критерии и тежест	Значение на риска	Ефикасност	Ефективност	Устойчивост	Капацитет	Спешност	ОБЩА ОЦЕНКА
Мерки	25%	20%	20%	15%	10%	10%	100%
1. Осведоменост на населението, местната власт и заинтересованите институции	2.3	2	1	2	1	3	1.9
2. Развитие на системите за мониторинг, събиране и споделяне на данни и ранно предупреждение	2.3	1	2	2	1	3	1.9
3. Актуализиране на стратегията за намаляване на риска от свлачища (Национална програма), базирана на оценка на риска	2.3	3	3	2	2	2	2.5
4. Актуализиран анализ, оценка и картографиране на геоложкия риск	2.3	3	3	2	2	2	2.5
5. Провеждане на комплексни инженерногеоложки полеви проучвания и др. методи за изследване на свлачища	2.3	3	2	3	2	1	2.3
6. Създаване на системи за мониторинг в свлачищни зони	2.3	2	3	2	2	1	2.2
7. Създаване на системи за ранно предупреждение, насочени към най-опасните свлачищни зони, засягащи критичната инфраструктура	2.3	3	3	3	1	3	2.6

Таблица 12. МКА за риска от горски пожари

Критерии и тежест	Значение на риска	Ефикасност	Ефективност	Устойчивост	Капацитет	Спешност	ОБЩА ОЦЕНКА
Мерки	25%	20%	20%	15%	10%	10%	100%
1. Планиране и провеждане на образователни кампании, регулярни съобщения и предупреждения чрез различни комуникационни средства (радио, телевизия, социални медии, електронни информационни табла по магистрали и др.) преди и в дни с висока пожарна опасност.	2.5	2	3	3	3	2	2.6
2. Оборудване и обучение на специализираните групи за гасене на пожари в горските територии към ДГС/ДЛС и на доброволните формирования. Осигуряване на финансиране за закупуване на нова техника и оборудване и поддръжка на съществуващите такива за гасене горски пожари на ГД „Пожарна безопасност и защита на населението“ – МВР	2.5	2	3	2	2	2	2.3

3. Създаване на способности за гасене на пожари от въздуха и закупуване на необходимите специализирани летателни средства и допълнително оборудване	2.5	2	2	2	1	3	2.1
4. Предприемане на необходими действия за повишаване на търсенето на отговорност за причиняване на пожари	2.5	2	3	3	3	2	2.6
5. Изграждане на национална система за бързо откриване и реагиране при пожари	2.5	2	3	3	3	2	2.6
6. Подобряване на <i>плановете за дейностите по опазване на горските територии от пожари</i> на база на моделирането и картирането на риска от горски пожари на национално ниво	2.5	2	3	3	3	2	2.6
7. Осигуряване на финансиране за подкрепа и осъществяване на дейности, които намаляват риска от възникване и разрастване на пожари – като изграждане и поддръжка на противопожарни прегради, пояси, просеки, бариерни прегради, лесокултурни прегради, минерализирани ивици, санитарни ивици, пътица за движение на противопожарни автоцистерни, водоизточници за нуждите на опазването и защитата на горските територии от пожари, противопожарните депа и извършване на други лесовъдски дейности, които намаляват риска. Осигуряване на финансиране за подпомагане на по-бързото възстановяване на силно засегнати от пожари територии. Планиране и създаване на защитни пространства и други противопожарни прегради в границите на горите с населените места (Wildland-Urban Interfaces (WUI))	2.5	2	3	3	3	2	2.6

Таблица 13. МКА за риска от суши

Критерии и тежест	Значение на риска	Ефикасност	Ефективност	Устойчивост	Капацитет	Спешност	ОБЩА ОЦЕНКА
Мерки	25%	20%	20%	15%	10%	10%	100%
1. Разработване и прилагане на подходящи образователни програми на всички нива на образование и социална структура	2.5	3	1	3	1	3	2.3
2. Идентифициране и разпределяне на роли и отговорности на институциите, участващи в управлението на сушата	2.5	3	3	3	1	3	2.7
3. Структурирана инвентаризация и актуализация на съответните административни процедури	2.5	3	3	3	1	3	2.7
4. Промяна на националното законодателство за добре структурирано и по-ефективно управление на националните водни ресурси	2.5	3	3	3	1	2	2.6
5. Разработване на ефективни контролни механизми за спиране на обезлесяването на България	2.5	3	3	3	3	3	2.9
6. Разработване на необходимата рамка за решаване на проблемите със събирането и използването на данни	2.5	3	3	3	2	3	2.8
7. Разработване на планове за управление на риска от суши	2.5	3	3	3	2	3	2.8

8. Повишаване значението на прилагането на научни изследвания и възможни проучвания за прецизно земеделие и подобряване на знанията на земеделските производители за възприемане и използване на тези технологии	2.5	3	3	3	3	3	2.9
9. Заделяне на финансиране и инвестиции за въвеждане на машини, оборудване и технологии (заедно с разсадни материали, адаптирани към местните условия и околната среда)	2.5	3	3	3	2	2	2.7
10. Координиране на развитието на зелената икономика с Националната енергийна стратегия и общото развитие и управление на водните ресурси	2.5	3	3	3	1	2	2.6
11. Разработване на финансови механизми за необходимите дългосрочни дейности (като завършване и изграждане на язовири, изграждане, рехабилитация и експлоатация на съществуващи и нови хидротехнически системи) за по-ефективно съхранение и използване на националните водни ресурси и др.	2.5	3	3	3	2	2	2.7
12. Идентифициране на водоснабдителните системи с по-висок риск от суши, включително и на по-малките водоснабдителни системи	2.5	1	3	3	2	2	2.3
13. Внедряване на по-ефективни технологии за охлаждане на ТЕЦ	2.5	3	3	2	2	3	2.6
14. Изграждане на помпено-акумулиращи ВЕЦ (ПАВЕЦ) където е приложимо, с цел по-ефективно използване на наличните водни ресурси със специфични ползи за електроенергийната система	2.5	3	3	3	2	2	2.7
15. Укрепване на сътрудничеството между различните заинтересовани страни и увеличаване на изследванията (особено за въздействието на климатичните промени върху селското стопанство и изискванията за намаляване на парниковите газове от селското стопанство)	2.5	3	3	3	1	3	2.7
16. Реорганизация на компенсаторната система за покриване на производствените загуби от суши в стопанствата и за стимулиране на стопаните да използват управление за намаляване/избягване на производствения риск	2.5	3	2	3	1	1	2.3
17. Инвентаризация и оценка на националната компания за хидромелиорация „Напоителни системи“ ЕАД за осигуряване на устойчива и конкурентна услуга за напояване	2.5	3	3	3	2	3	2.8
18. Осигуряване на финансиране и инвестиции за подобряване и модернизация на магистралната и спомагателната инфраструктура за доставка на вода до земеделски парцели	2.5	2	3	3	2	2	2.5
19. Насърчаване укрепването на публично-частното партньорство и децентрализация на процеса на вземане на решения	2.5	3	2	2	1	1	2.1

Таблица 14. МКА за риска от екстремни горещини

Критерии и тежест	Значение на риска	Ефикасност	Ефективност	Устойчивост	Капацитет	Спешност	ОБЩА ОЦЕНКА
Мерки	25%	20%	20%	15%	10%	10%	100%
1. Създаване на система за ранно предупреждение за екстремни горещини. Провеждане на кампании за повишаване на осведомеността и за предоставяне на обществеността на информация относно здравните ефекти от екстремните горещини	3	2	3	3	1	3	2.6
2. Разработване на национални препоръки за промени в работното време в училищата/университетите, институциите и работа на открито в случаи на екстремни горещини	3	2	2	2	3	3	2.3
3. Разработване на план за действие за опазване здравето при екстремни горещини	3	2	2	2	2	2	2.3
4. Разработване на стратегия за градски топлинни острови	3	2	2	2	1	1	2.1
5. Създаване на стратегия за топлинна защита на работници и служители	3	2	1	2	2	1	2.0
6. Разработване на интегрирана стратегия за обучение за управление на риска от бури и екстремни зимни условия; осигуряване на обучения за изграждане на капацитет за отговорните институции на национално и местно равнище	3	2	3	2	3	3	2.6
7. Създаване на автоматична система за събиране на данни за смъртността, свързани с екстремни горещини	3	1	2	3	1	2	2.1
8. Създаване на насоки за опазване на съществуващите в градска среда природни пространства	3	1	1	2	2	3	2.0

Таблица 15. МКА за риска от бури и екстремни зимни условия

Критерии и тежест	Значение на риска	Ефикасност	Ефективност	Устойчивост	Капацитет	Спешност	ОБЩА ОЦЕНКА
Мерки	25%	20%	20%	15%	10%	10%	100%
1. Осигуряване на редовни обучения за ангажирани организации и обществеността относно управлението на риска от бури и екстремни зимни условия	2	2	3	3	2	3	2.5
2. Изготвяне на препоръки за действие при бури и екстремни зимни условия	2	1	3	2	3	3	2.2
3. Разработване на национални препоръки за промени в работното време в училищата/университетите, институциите и работа на открито в случаи на екстремни ниски температури и студени вълни.	2	2	2	2	3	3	2.2

4. Разработване на интегрирана стратегия за обучение за управление на риска от бури и екстремни зимни условия; осигуряване на обученията за изграждане на капацитет за отговорните институции на национално и местно равнище.	2	2	3	3	3	2	2.5
5. Интегриране на управлението на риска от бури и екстремни зимни условия в секторните политики на национално и местно равнище	2	3	3	3	1	3	2.6
6. Осигуряване на високо ниво на участие на всички институции, агенции и неправителствени организации в ранното предупреждение, извънредното положение, реагирането и възстановяването в случаи на бури и екстремни зимни условия.	2	3	3	3	2	3	2.7
7. Подобряване на събирането на данни за бури и екстремни зимни условия, включително в ГИС формат, когато/където е приложимо: (1) отворени метеорологични данни за екстремни метеорологични бедствия, тяхното местоположение и параметри; (2) публични данни за последиците от бедствията, вкл. щети и случаи на смъртност/хоспитализации на местно ниво; и (3) информация за предприетите мерки за реагиране на всяко бедствие	2	3	3	3	2	3	2.7
8. Изготвяне и редовно актуализиране на оценка на риска от бури и екстремни зимни условия на национално и местно равнище	2	2	3	2	2	2	2.2
9. Създаване на единна комуникационна платформа за интегрирано управление и намаляване на риска от бури и екстремни зимни условия	2	1	2	2	2	2	1.8
10. Анализ на нуждите от оборудване за евакуация/безопасност/спасителни операции и изготвяне и прилагане на национални и местни планове	2	1	2	1	3	3	1.9
11. Разработване и прилагане на усъвършенствани стандарти и строителни норми за устойчивост при урагани ветрове	2	2	2	2	1	2	1.9
12. Подобряване на партньорството между местните власти и метеоролози, научни организации, бизнеса и университетите с цел подобряване на оценката на риска и оптимизиране на планирането на мерки за намаляване на последиците	2	3	3	3	2	3	2.7
13. Насърчаване на сътрудничеството между общините и компаниите за комунални услуги за подобряване на поддръжката на дърветата по трасето и поставяне на кабелите за комунални услуги под земята, особено в районите с висока честота на прекъсване на услугите	2	1	2	2	2	3	1.9
14. Подобряване на координацията между МВР и други отговорни институции за справяне с опасната транспортна инфраструктура след бури и екстремни зимни условия (заледяване, сняг, вятър, паднали дървета)	2	2	3	3	2	3	2.5
15. Подобряване на застраховането на сградите и инфраструктурата и други механизми за прехвърляне на риска с цел засилване на възстановяването от бедствия	2	2	3	3	1	2	2.3
16. Въвеждане на допълнителни енергийни субсидии на национално ниво за нуждаещите се в случай на продължителни студени вълни	2	2	1	2	3	2	1.9
17. Осигуряване на всекидневна лична помощ за уязвими групи хора за осигуряване на стоки от първа необходимост (храна, лекарства) на местно ниво в случаи на екстремни зимни условия (студени вълни/екстремно ниски температури)	2	2	2	2	2	3	2.1

18. Предварително отстраняване на опасни дървета от местните власти с цел предотвратяване на инциденти в случаи на бури и екстремни зимни условия	2	2	3	2	2	3	2.3
19. Подобряване на процеса за разчистване на пътища, блокирани в резултат на силна буря	2	2	2	2	2	3	2.1
20. Изграждане/поддържане на ветрозащитни съоръжения за предотвратяване на натрупването на сняг и за защита от силен вятър покрай пътищата и други уязвими зони (с приоритет на природосъобразни решения)	2	2	2	3	1	2	2.1
21. Въвеждане на лесовъдни практики за повишаване на устойчивостта на горите към залеждания, мокър/тежък сняг и силни ветрове и техните последици	2	3	2	3	2	3	2.5
22. Въвеждане на селскостопански практики и култури, които са по-устойчиви на ниски температури и мокър сняг	2	3	2	3	2	3	2.5
23. Усъвършенстване на радарната система и прилагане на практики за предотвратяване на щети от градушка	2	3	3	3	2	3	2.7
24. Осигуряване на временен подслон, топла храна и топли напитки за хора с увреждания, бездомни, възрастни хора или други нуждаещи се в случаи на бури и екстремни зимни условия на местно ниво	2	2	2	2	2	3	2.1

Таблица 16. МКА за риска от заразни болести при човека

Критерии и тежест	Значение на риска	Ефикасност	Ефективност	Устойчивост	Капацитет	Спешност	ОБЩА ОЦЕНКА
Мерки	25%	20%	20%	15%	10%	10%	100%
1. Национална комуникационна стратегия, която използва всички необходими канали (традиционни медии/социални мрежи), за да осигури обхват на всички социални групи от населението	2	1	3	2	2	3	2.1
2. Системи за непрекъсната двупосочна комуникация с доставчиците на здравни услуги, за да се осигури адекватното прилагане на мерките и необходимите корекции в насоките, изградени въз основа на конкретни случаи на употреба	2	2	3	2	2	3	2.3
3. Системи за мониторинг на общественото мнение и поведение за откриване на разпространение на инфодемии и източници на страх и недоверие	2	1	2	2	1	3	1.8
4. Системи за комуникация между различни държави за обмен на най-добри практики в ранния етап на пандемия за управлението на мерките и комуникационната стратегия и каналите за подсилване на обществената осведоменост за риска от заразни болести. Системите трябва да функционират непрекъснато, за да се създаде сигурна среда за комуникация на подходяща и точна информация относно заразните болести	2	2	3	2	2	2	2.2

5. Създаване на национален протокол за отговор при пандемия с ключови принципи и стъпки за действие	2	3	3	2	3	3	2.6
6. Укрепване на националната система за периодично наблюдение на заразните болести както при хора, така и по животни съгласно стандартизирани протоколи за диагностика и докладване	2	2	2	3	2	2	2.2
7. Създаване на системи за мониторинг на съблюдаването на националния протокол и препоръките за наблюдение и докладване на заразни болести на субнационално ниво	2	2	2	3	2	2	2.2
8. Дигитални системи за проследяване на контактите и управление на болничния капацитет за по-добър контрол на разпространението на патогена след началото на епидемия и за осигуряване на оптимално използване на здравния капацитет	2	2	2	3	1	1	2.0
9. Всеобхватно покритие на честотата и смъртността от заразни болести в национална база данни за щети и загуби чрез кръстосана справка с Националната база данни за наблюдение на заразните болести	2	2	2	3	2	1	2.1
10. Използване на методика за бърза оценка на риска като инструмент за идентифициране на риска от бедствия на базата на специфични профили на заболяемост, открити в Националния надзор на инфекциозните болести	2	2	2	3	2	2	2.2
11. Създаване на теоретична и оперативна рамка за оценка на риска от заразни болести като вторична опасност за други категории бедствия (например земетресения, наводнения)	2	2	3	3	2	1	2.3
12. Създаване на механизъм за управление и контрол на риска от заразни болести с участието на координатори от всички заинтересовани административни страни от публичния и частния сектор	2	1	2	2	2	2	1.8
13. Създаване на по-добри възможности за обучение и кариерно развитие с цел задържане и разширяване на човешкия ресурс, необходим за ефективно провеждане на наблюдението на заразни болести, както и всички елементи на пандемичния отговор, посочени в националния протокол	2	3	2	3	2	1	2.3

Таблица 17. МКА за риска от заразни болести по растенията и животните

Критерии и тежест	Значение на риска	Ефикасност	Ефективност	Устойчивост	Капацитет	Спешност	ОБЩА ОЦЕНКА
Мерки	25%	20%	20%	15%	10%	10%	100%
1. Развиване на знания и обучения за заинтересованите страни – земеделските стопани	1	1	2	1	3	2	1.5
2. Поддържане на електронен информационен портал за публикуване на актуална информация за действителното състояние на епизоотичните и растителни рискове	1	2	2	3	3	3	2.1
3. Подкрепа на научните изследвания и иновациите, насочени към инфекциозни болести (по растенията и животните)	1	1	2	2	2	2	1.6

4. Преглед на съществуващия механизъм за събиране на данни и анализ на необходимостта от допълнителни данни (статистически и изследователски резултати). Създаване на национална информационна база данни/уеб платформа за разпространение на информация	1	1	3	2	2	3	1.9
5. Подобриване на наблюдението и контрола върху лечението на заболяванията	1	3	2	3	2	3	2.2
6. Подобриване на прогнозирането на болести по растенията въз основа на метеорологични данни	1	2	2	2	1	3	1.8
7. Стимулиране на ангажираността на земеделските стопани в борбата с опасностите от болести по растенията и животните	1	2	2	3	1	2	1.8
8. Създаване на национална мрежа за мониторинг и проследяване на болестната ситуация и установяване на контролни ветеринарни центрове в най-уязвимите към животински болести региони	1	2	3	3	2	2	2.1
9. Осигуряване инструменти за сигурни доходи срещу щети, причинени от болести (по животни и по растения)	1	1	2	3	3	3	1.9
10. Въвеждане на интегриран контрол на заразните болести по растенията	1	3	2	2	2	3	2.1
11. Укрепване и нарастване ролята на застраховането срещу инфекциозни болести по растенията и по животните	1	3	2	2	3	3	2.2
12. Развитие на устойчиви сортове растения, които са издръжливи на заболявания; подобряване на агро-екологичната практика; осигуряване на биосигурност и практикуване на ранна диагностика и лечение и разширяване на ваксинационните програми срещу заболявания по животните	1	2	2	3	2	3	2.0

Таблица 18. МКА за риска от промишлени аварии

Критерии и тежест	Значение на риска	Ефикасност	Ефективност	Устойчивост	Капацитет	Спешност	ОБЩА ОЦЕНКА
Мерки	25%	20%	20%	15%	10%	10%	100%
1. Преразглеждане и изменение на <i>Наредбата за условията, реда и органите за извършване на анализ, оценка и картографиране на рисковете от бедствия</i> , с оглед включване на промишлените рискове.	2	3	3	3	2	3	2.7
2. Картографиране на промишлените рискове с пространствено обозначаване на засегнатите територии и техните пространствени граници и разработване на специализирана база данни за промишлените рискове с визуализация в Географската информационна система (ГИС)	2	3	3	3	2	3	2.7
3. Разработване на методика за оценка на промишлените рискове	2	3	3	3	2	2	2.6
4. Разработване и поддържане на системи за ранно предупреждение и оповестяване на населението на национално и местно ниво чрез насърчаване на прилагането на опростено и нискобюджетно оборудване и съоръжения за ранно предупреждение и съвременни технологии	2	3	3	2	2	3	2.5
5. Въвеждане на систематичен подход за провеждането на обучения, предоставяне на външен опит и създаване на технически работни групи в подкрепа на местните власти	2	2	2	3	2	2	2.2

6. Преглед и актуализиране на съществуващото законодателство, процедури, технически стандарти, методики и насоки с оглед установяване на възможността за въвеждане на единен подход за оценка и идентифициране на безопасните разстояния	2	3	3	3	1	3	2.6
7. Разработване, поддържане и редовно актуализиране на система за събиране на данни щети и загуби от промишлени аварии с опасни химикали	2	3	3	3	2	3	2.7
8. Разглеждане на възможността за създаване на независим национален орган за анализ на промишлени аварии, оторизиран да анализира аварии или инциденти, възникнали в промишлени инсталации (вкл. в Севезо предприятия); да идентифицира причините и тенденциите при промишлени аварии; да подпомага предотвратяването на аварии и да засилва готовността и реагирането при аварии с опасни химикали; да оказва помощ за правоприлагащите и разследващите органи	2	3	2	3	2	3	2.5
9. Осигуряване на необходимите сили и средства за оказване на медицинска помощ и спасителни действия, съобразени със спецификата на опасните химични вещества в съответните промишлени обекти и свързаните с тях опасности/рискове	2	2	2	3	2	2	2.2
10. Редовен преглед, тестване и, когато е необходимо, актуализиране на външните аварийни планове на предприятия с висок рисков потенциал	2	3	2	3	2	2	2.4
11. Инвестиране в научни изследвания и иновации, както и в технологично развитие за управление на риска от бедствия	2	3	3	3	1	2	2.5
12. Разработване и внедряване на безопасни и устойчиви вещества и процеси чрез инвестиране в нови технологии и иновации в управлението на риска от бедствия особено за микро, малки и средни предприятия	2	3	3	3	1	2	2.5

Таблица 19. МКА за риска от ядрени и радиационни аварии

Критерии и тежест	Значение на риска	Ефикасност	Ефективност	Устойчивост	Капацитет	Спешност	ОБЩА ОЦЕНКА
Мерки	25%	20%	20%	15%	10%	10%	100%
1. Създаване на централизирана цифрова платформа за комуникация с гражданите относно ядрените и радиационните рискове	2	2	3	3	2	3	2.5
2. Разработване и редовно практическо осъществяване на обучителни сценарии за ядрени/радиологични аварийни ситуации	2	3	2	3	3	2	2.5
3. Редовен трансграничен обмен на добри практики с Румъния и Турция	2	2	3	2	1	2	2.1
4. Създаване на координационен център за намаляване на ядрения риск	2	3	3	2	1	1	2.2
5. Пълно интегриране на Области Добрич и Силистра в Националната система за ранно предупреждение и оповестяване	2	2	2	3	2	2	2.2
6. Разработване и внедряване на технологии за производство и съхранение на енергия с повишена устойчивост на аварии	2	2	3	2	1	2	2.1

Таблица 20. МКА за риска от транспортни инциденти

Критерии и тежест	Значение на риска	Ефикасност	Ефективност	Устойчивост	Капацитет	Спешност	ОБЩА ОЦЕНКА
Мерки	25%	20%	20%	15%	10%	10%	100%
1. Оптимизиране на структурната и функционалната цялост на транспортната инфраструктура	2	3	2	3	2	2	2.4
2. Подобряване на целостта, функционалността и безопасността на системата на коловозите и подвижния състав и на функционалността на системата за сигнализация като важен елемент за избягване на дерайлиране и транспортни инциденти, включващи опасни химикали	2	3	3	3	2	2	2.6
3. Поддържане на постоянен контакт с железопътната компания, експлоатираща железопътните линии, и въвеждане на мерки за изграждане/укрепване на капацитета (обучение, предоставяне на външен опит, създаване на технически работни групи)	2	3	3	2	2	3	2.5
4. Подходящо обучение за държавни инспектори за изпълнение на задълженията им и за предоставяне на допълнителен опит	2	3	3	2	2	3	2.5
5. Редовни проверки на железопътната и пътната инфраструктура и оборудване	2	2	2	3	2	1	2.1
6. Събиране на данни за редовен анализ и мониторинг на железопътната и пътната безопасност за адекватно управление, контрол и вземане на решения	2	3	3	3	1	2	2.5
7. Систематичен анализ на причините, тенденциите и поуките от големите железопътни и пътни инциденти, настъпили в страната и в световен мащаб	2	3	3	3	2	2	2.6

8. Подобряване на процедурата за събиране, обработка и анализ на данни за големи железопътни и пътнотранспортни произшествия, включително инциденти, свързани с превоз на опасни товари	2	3	2	3	2	2	2.4
9. Подобряване на контрола на инфраструктурата – влаков интерфейс и железопътна дейност	2	2	2	3	2	3	2.3
10. Подобряване на организацията, управлението и оптимизиране на инфраструктурата на железопътната дейност и железопътните предприятия и завършването на процеса на дигитализация в пътническия и товарния железопътен транспорт.	2	3	2	3	2	3	2.5
11. Подобряване на практиките за безопасност и ефективност на контрола на скоростта на влаковете, превозващи лесно запалими течности, подходящо обучение на операторите на влакове и редовен анализ на риска	2	3	3	3	1	3	2.6
12. Интегриране на пътната безопасност в управлението на пътната инфраструктура на национално, областно и общинско ниво за ефективно намаляване на негативните последици от произшествия	2	3	3	3	2	2	2.6
13. Развитие на пътища, устойчиви на човешки грешки, осигуряване на универсална мобилност при подхода „безопасна система“ и смекчаване на рисковете от градската среда.	2	3	3	3	2	2	2.6
14. Превенция и подобряване на готовността на институциите да реагират в случай на аварии и повишаване информираността на населението	2	3	3	2	2	3	2.5
15. Подкрепа за разработване и внедряване на интелигентни системи за транспорт и движение по пътищата, включително модернизираните системи за управление на движението, подобряване на безопасността и сигурността на транспорта	2	3	3	3	2	2	2.6
16. Подобряване на транспортната свързаност, връзките между интегрирания градски автомобилен и железопътен транспорт като част от внедряването на интермодален транспорт	2	3	3	3	2	2	2.6

6.3. Приложение 3. Използвана литература

- Министерство на здравеопазването (2020). Национален план на Република България за готовност при пандемия. Източник: <https://www.mh.government.bg/bg/novini/aktualno/nacionalen-plan-na-republika-blgariya-za-gotovnost/>
- Министерство на околната среда и водите (2021). Програма „Околна среда“. (April 2021). Източник: <https://www.moew.government.bg/en/>
- Министерство на регионалното развитие и благоустройството (2020). „Зам.-министър Йовев: До края на 2025 г. трябва да се извърши картографиране на сеизмичния риск в страната,” 9 януари, 2020 г. Източник: <https://www.mrrb.bg/bg/zam-ministur-jovev-do-kraya-na-2025-godina-tryabva-da-se-izvurshi-kartografirane-na-seizmichniya-risk-v-stranata/>
- Министерство на финансите (2018). Обнародван закон за концесиите, ДВ, бр.96/1.12.2017 г., в сила от 1.01.2018 г., допълнен в ДВ, бр. 103/28.12.2017 г., в сила от 1.01.2018 г. Източник: <https://www.minfin.bg/en/523>
- НИГГГ при БАН (2018). Национален институт за геофизика, геодезия и география при Българска академия на науките Методика за анализ, оценка и картографиране на сеизмичния риск на Република България, Одобрена от МРРБ със Заповед №РД 02-14-469, 23.05.2018 г.
- Република България (2017). Наредба за условията, реда и органите за извършване на анализ, оценка и картографиране на рисковете от бедствия. Приета с ПМС №264 от 25.10.2012 г., Обн. ДВ. бр. 84 от 2 ноември 2012 г., изм. ДВ. бр. 9 от 31 януари 2014 г., изм. и доп. ДВ. бр. 44 от 10 юни 2016 г., изм. ДВ. бр. 55 от 7 юли 2017 г.
- Република България (2018). Консултантски услуги за Национална стратегия и план за действие за адаптация към изменението на климата: Оценка на сектора за управление на риска от бедствия. Източник: [https://www.moew.government.bg/static/media/ups/articles/attachments/DRM%20-%20Full%20Report%20-%20First%20Draft%20\(2018-04-27\)%20-%20EN%20-%20for%20printing%20v2675c5b0db190d4aa5dae48daf147c909.pdf](https://www.moew.government.bg/static/media/ups/articles/attachments/DRM%20-%20Full%20Report%20-%20First%20Draft%20(2018-04-27)%20-%20EN%20-%20for%20printing%20v2675c5b0db190d4aa5dae48daf147c909.pdf)
- Съвет за намаляване на риска от бедствия към Министерски съвет на Република България (2017). Указания за разработването и готовността за изпълнението на планове за защита при бедствия. Източник: https://www.mvr.bg/docs/librariesprovider43/%D0%BD%D0%B0%D0%BC%D0%B0%D0%BB%D1%8F%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%B5-%D0%BD%D0%B0-%D1%80%D0%B8%D1%81%D0%BA%D0%B0-%D0%BE%D1%82-%D0%B1%D0%B5%D0%B4%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%B8%D1%8F/ukazanijazb-20200601.pdf?sfvrsn=27d020c1_6
- Auzzir, Z. A., Haigh, R. P., and Amaratunga, D. (2014). “Public–private partnerships (PPP) in disaster management in developing countries: A conceptual framework”. 4-th International Conference on Building Resilience. Salford Quays, United Kingdom, September 8–10, 2014. Източник: [http://dx.doi.org/10.1016/s2212-5671\(14\)01006-5](http://dx.doi.org/10.1016/s2212-5671(14)01006-5)
- Climate Bonds Initiative (2021). “Record \$269.5bn green issuance for 2020: Late surge sees pandemic year pip 2019 total by \$3bn.” Източник: <https://www.climatebonds.net/2021/01/record-2695bn-green-issuance-2020-late-surge-sees-pandemic-year-pip-2019-total-3bn>
- DG ECHO (2021). “EU Civil Protection Mechanism.” [Преглед: юли, 2021. Източник: https://ec.europa.eu/echo/what/civil-protection/mechanism_en

- DG ECHO (2021). "Prevention and Preparedness Projects in Civil Protection." [Преглед: юли, 2021].
Източник: https://ec.europa.eu/echo/funding-evaluations/financing-civil-protection-europe/prevention-and-preparedness-projects-civil-protection_en
- DG ECHO (2021). "Union Civil Protection Knowledge Network." [Преглед: юли, 2021]. Източник:
https://ec.europa.eu/echo/what/civil-protection/knowledge-network_en
- DG ECHO (2021). Disaster Preparedness – Factsheet. [Преглед: юли, 2021]. Източник:
https://ec.europa.eu/echo/what/humanitarian-aid/disaster_preparedness_en
- EUR-Lex (2012). Financial Regulation, REGULATION (EU, EURATOM) No 966/2012 OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 25 October 2012 on the financial rules applicable to the general budget of the Union and repealing Council Regulation (EC, Euratom) No 1605/2002.
Източник: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:32012R0966>
- EUR-Lex (2019). Decision (EU) 2019/420 of the European Parliament and of the Council of 13 March 2019 amending Decision No 1313/2013/EU on a Union Civil Protection Mechanism. Източник:
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32019D0420>
- EUR-Lex (2021). Regulation (EU) 2021/1058 on the European Regional Development Fund and on the Cohesion Fund. Източник: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2021/1058>
- EUR-Lex (2021). Regulation (EU) 2021/1060 of the European Parliament and of the Council of 24 June 2021 laying down common provisions on the European Regional Development Fund, the European Social Fund Plus, the Cohesion Fund, the Just Transition Fund and the European Maritime, Fisheries and Aquaculture Fund and financial rules for those and for the Asylum, Migration and Integration Fund, the Internal Security Fund and the Instrument for Financial Support for Border Management and Visa Policy. Източник: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32021R1060>
- EUR-Lex (2021). Regulation (EU) 2021/783 of the European Parliament and of the Council of 29 April 2021 establishing a Programme for the Environment and Climate Action (LIFE), and repealing Regulation (EU) No 1293/2013. Източник: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32021R0783&from=EN>
- European Commission (2016). European Commission Staff Working Document Action Plan on the Sendai Framework for Disaster Risk Reduction 2015-2030 A disaster risk-informed approach for all EU policies. Източник:
https://ec.europa.eu/echo/sites/default/files/1_en_document_travail_service_part1_v2.pdf
- European Commission (2018). Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council establishing rules on support for strategic plans to be drawn up by Member States under the Common agricultural policy (CAP Strategic Plans) and financed by the European Agricultural Guarantee Fund (EAGF) and by the European Agricultural Fund for Rural Development (EAFRD) and repealing Regulation (EU) No 1305/2013 of the European Parliament and of the Council and Regulation (EU) No 1307/2013 of the European Parliament and of the Council. Източник:
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM%3A2018%3A392%3AFIN>
- European Commission (2018). Regulation of the European Parliament and of the Council, COM/2018/375 final - 2018/0196 (COD). Източник: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM%3A2018%3A375%3AFIN>
- European Commission (2020). Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council establishing the Just Transition Fund. Източник: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52020PC0022>

- Fi-compass (2018). The new CAP post-2020: general architecture and focus on EAFRD. June 2018.
Източник: https://www.fi-compass.eu/sites/default/files/publications/EAFRD_Sofia_JosefineLorizHoffmann_0.pdf
- Fi-compass (2019). The proposed new Common Provisions Regulation (CPR). December 2019.
Източник: <https://www.fi-compass.eu/event/5506/fi-campus-2019-looking-ahead-2021-and-beyond>
- Fi-compass (2021). Combination of financial instruments and grants under shared management funds in the 2021-2027 programming period Factsheet - May 2021. Източник: https://www.fi-compass.eu/sites/default/files/publications/Combination%20of%20financial%20instruments%20and%20grants_1.pdf
- Poljansek, K. et al. (2021). Recommendations for National Risk Assessment for Disaster Risk Management in EU: Where Science and Policy Meet, Version 1, EUR 30596 EN. Luxembourg: Publications Office of the European Union, doi: 10.2760/80545. JRC123585
- Tanner, T.M., Surminski, S., Wilkinson, E., Reid, R., Rentschler, J.E., and Rajput, S. (2015). The Triple Dividend of Resilience: Realising development goals through the multiple benefits of disaster risk management. Global Facility for Disaster Reduction and Recovery (GFDRR) at the World Bank and Overseas Development Institute (ODI), London. Източник: https://www.gfdr.org/sites/default/files/publication/The_Triple_Dividend_of_Resilience.pdf
- World Bank (2014). Financial management of disaster risk and insurance opportunities for adaptation to climate change in Bulgaria". Източник: <http://documents.worldbank.org/curated/en/517531468224991168/Insurance-against-climate-change-financial-disaster-risk-management-and-insurance-options-for-climate-change-adaptation-in-Bulgaria>
- World Bank (2021). Financial Risk and Opportunities to Build Resilience in Europe. Източник: <http://documents.worldbank.org/curated/en/517531468224991168/Insurance-against-climate-change-financial-disaster-risk-management-and-insurance-options-for-climate-change-adaptation-in-Bulgaria>
- Zurich (2020). Three common types of flood explained. [Преглед: юли, 2021]. Източник: <https://www.zurich.com/en/knowledge/topics/flood-and-water-damage/three-common-types-of-flood>

- 6.4. Приложение 4. Финансова диагностика на риска от бедствия (предоставена отделно)
- 6.5. Приложение 5: Резултати от общественото проучване (предоставени отделно)